

**EGY
FALUSI NÓTÁRIUSNAK
BUDAI
ÚTAZÁSA,
MELLYET
önnön maga abban esett
VISZSZONTAGSÁGAIVAL EGYGYÜTT
az el aludt vérű
MAGYAR SZÍVEK'
fel serkentésére, és mulatságára
E' VERSEKBE FOGLALTT.**

Pozsonban és Komáromban,
WÉBER SIMON PÉTER
költségével és betűivel 1790.

TARTALOM

AJÁNLÓ LEVÉL.

ELŐ JÁRÓ BESZÉD.

ELSŐ RÉSZ.

A' mellyben a' Szerző ki teszi ki légyen, hol lakjon, és mi okra való nézve tökéllente el magában Budára el menni. Miképpen készült fel, és miként indult ki házából, elő beszéli, és minden történetjeit elő számlálja, valamik estenek, mind addig, miglen Tisza-Füredet érte.

MÁSADIK RÉSZ.

A' mellyben a' Nótárius elő beszéli, mint mene Tisza Füredig; ott a' vasas németekkel melly nagy bajja vólt, mint méne el onnét Örsnek erányába, jól tartván magát, és Árokszállása felé meg indulván éjtszaka mint tévelyedett-el, mennyit szenvedett égi háború támadván, mint esett bé a' Tsősz árkába, miként mászott ki, és egy tsikós tanyát érvén, ott meg szárazstván magát el indulásáig száll.

HARMADIK RÉSZ.

Ebben le írja a' Nótárius érkezését Jász-Berénybe, ottan mit mívelt, miként mene ki. Aszódon, Tzinkotán által menvén, mit gondolt Pestet, és Budát látván. És Pesten által menvén Budára, hol, és kinél vette szállását.

NEGYEDIK RÉSZ.

A' mellyben Budát, Pestet, és ezeknek vidékét írja le.

ÖTÖDIK RÉSZ.

Sajnálja a' Nótárius Budai útját, mivel azt gondolta, hogy Budán olyan régi Magyarokat fog találni, mint valaha lakták, olyan Dámákat is; de reménységébe meg tsalattatván, le írja a' régi Magyar öltözeteket.

HATODIK RÉSZ.

A' Nótárius kérvén a' Cancellistát, hogy vezesse olly helyekre, a' hol magyar Urakat 's Dámákat láthatna, el vezette őtet az Ország Házához, Komédiába, a' Barátok Templomába; elő beszéli mit látott.

HETEDIK RÉSZ.

Ebben hosszasan elő beszéli a' Nótárius miképpen tsúfolta magok viseletekért minden Rendből lévő Magyarokat.

NYOLTZADIK RÉSZ.

Tovább is elő beszéli hosszasan miként még másokat is tsúfolt, kiváltképpen egy Magyar Lovas Kapitánnyal esett dolgát.

KILENTZEDIK RÉSZ.

Ebben elő beszéli, hogy a' Tabánban a' Rátz Birónak temetésén lévén, az mint ment véghez. Azon nap estve Pestre a' Bálba által menvén; le írja a' Bál házát, abba miket látott, mint vatsorált, egy Maskarába öltözet öreg Úrral miként bánt, mind addig mi történt ottan, miglen a' szállására aludni ment.

TIZEDIK RÉSZ.

Ebben elő beszéli, haza menvén mit beszéllett a' Cancellistával, és hogy a' helybe Pestre által menvén, ott miket látot. Melly után Magyar Dámákkal némelly helyeken öszve akadván tsúfos öltözetjekért azokkal mint bánt, miként tsúfolt, hosszasan elő adja, mind addig miglen szállására feküdni haza ment.

TIZENEGYEDIK RÉSZ.

Le feküdvén a' Nótárius a' Szobájába, éjtszaka az útszán lármát hall, fel kelvén regvel, látja tele lenni néppel az útszákát, és mindeneket lát nyughatatlanságba lenni. Bé jöven a' Cancellista a' szobájába szomorúan jelenti nékie, hogy Török háború vagyon: erre ő a' Duna hídjára fut, itten egy nagy Úrra akadván, e' meg beszéli nékie, mért vagyon a' Török háború. Le írja, mit látott a' Duna hídján. Meg ijedt, haza készül. El adja zsufa fakó lovát, egy Kapitánynak. Aztat is le írja, mint viselte magát, hogy a' Kapitány próbáltatta.

TIZENKETTŐDIK RÉSZ.

El adván a' lovát a' Nótárius meg búsult, hogy miképpen megyen baza. A' Cancellista tanácsot ad nékie, hogy menjen által Pestre; mivel éppen vásár vala, ott fog találni Szathmári Görögöket, vagy is Szigethi Örményeket, a kikkel haza fog mehetni, meg is alkudott, és le írja, a' Serföző mikép botsátotta el, melly reménységgel. Le írja bútsúzását, és útját, míg Szathmár várossába ért.

UTÓLSÓ RÉSZ.

A' Nótárius a' Görög' háza előtt lármát hallván, ki megyen, 's látja, hogy azt a' Verbunk teszi, meg rémül közöttök mundírbán Sándor Fiát látván. Evvel való beszédit le írja, és mint adta atyai áldását reája. A' Szomszédja szekeren estvére haza megy Peleskére. Le írja melly pompával jött a Tanács köszöntésére, és melly orációval ő is viszont fogadta aztat. Le írja Sándor Fia miatt Felesége szomorúságban lévén, aztat miként nyúgosztalta meg, miket szóllott Sándorról nékie. Végtére meg egygyezett a' Feleségével; mivel még egy Latzi nevezetű Fia volt, hogy véle el vétetik a' Mester Leánnyát, hogy így ha fel nőnek ezen gyermekek mellett halhassanak meg. Le írja, hogy tsak Nótárius maradott, bé fejezván verseit azzal.

TÓLDALÉK:

A' PELESKEI NÓTÁRIUSNAK

Hideg lelésétől való szűn napjain Versekbe foglalt elmélkedése.

UGYAN ANNAK

egy Pozsonyi Nevendék Paphoz a' Királyi Szemináriumban írott

LEVELE.

Mordet, ut sanet
Keserű, de egészséges

AJÁNLÓ LEVÉL.

Sokáig gondolkodtam, meg vallom, alacsony sorsú ember lévén, kinek bátorkodjam ajánlani ezen tsekély munkámat. A' dolog nagy tusakodást okozván bennem, végtére eztet mondtam magamban:

Audaces fortuna juvat, timidosque repellit.

Tehát én eztet nem csak egyedül egy Méltóságban lévő Úrnak, avagy Aszszonynak fogom fel ajánlani, hanem mivel ehhez fogtam 1787. Eszt. Skorpi Havának másadikán, és végeztem Bak Havának huszodikán, új esztendő ajándékuil az 1788-ban mindnyájának Hazánkban élő érdemes, és minden Renden lévő Gavaléroknak, és Dámáknak mint tükört bé fogom nyújtani, 's nyújtom is, tudván azt, hogy minden Gavaléroknak, 's Dámáknak Toaletjén: az az: öltöző asztalán ezen mostani nagy világba tükrök szoktanak lenni, hogy azokba nézvén, meg láthatóság, melly rendel rakta reájok a' módit a' kamarás inas, vagy a' Dámákra a' kamarás leány. Táplál a' reménység, hogy ezen tükör ajándékom azon tükröknél annyival kedvesebb lészen, mivel hogy ez nem Velentzében pallérozott Kristályból vagy on tsinálva, mint azok; egyedül téntából, 's papirosból áll; még is ebben jobban fogják magokat főtől fogva talpig meg látni, mint a magokéban. Óhajtom egyedül csak azt, és kérem is, hogy ebbe gyakran méltóztassanak tekinteni, hogy így meg látván magokat, mind azokat, a' mellyek renden kívül valók, és az egészséges elmét fel múlják, ne hogy magokon viseljék; sőt mint egy majd bálványozást ki írtság, és számkivessék.

Ha ezen tzeljät munkám el éri; akkor Názóval örömet fogom eztet énekelni:

*Ite triumphales circum mea tempora Lauri,
mert így óhajtott tárgyamhoz jutok.*

Vegyétek tehát kedvesen ezen új esztendő tükör ajándékomat Hazánkban élő Gavalérok, 's Dámák, és legyenek bizonyosak, hogy vagyok

Mindnyájoknak

*Költt Nagy Peleskén,
Víz öntőnek 1. napján 1788. Eszt.*

*Tökélletes Tisztelője
a' SZERZŐ.*

ELŐ JÁRÓ BESZÉD.

Minap egy régi jó barátom ezen Versekbe foglalt *Budai Útazást* Borsód Vármegyéből olly kívánsággal küldötte hozzám: hogy én a' verseket el olvasván, ítéletemet adjam felőlök: hogy tudni illik meg érdemliké a' világ eleibe való terjesztést? vagy nem? és a' hol azokban valamelly hibát fogok találni, azt meg jobbítsam, hogy jobbításom által tökéletesebbé tétessenek a' ki adásra. - Tsodáltam, meg vallom, ezen kívánságát jó barátomnak annyival is inkább, mivel ifjúságunknak zsengejétől fogva esmérven egymást, jól tudja: hogy én Poéta soha sem voltam, még is azt kívánja tőlem, hogy azok *censurámon* menjenek által - de még is, hogy kívánságának némű némű képpen eleget tegyek: figyelmetes elmével néhányszor által olvastam, és az egész munkát annyira latra vettem, a' mennyire tsekély tudományomnak próba köve engedte; de meg vallom, hogy semmi ollyast nem találtam benne, a' mi jobbítást, és pallérozást érdemlene, és ha mi aprólékos lett is volna, semmiben sem változtattam meg; ne talántán a' Szerző ezzel torkolna meg: *Hos ego versiculos feci tulit alter honores*. Éppen nem kívánom azt tulajdonommá tenni; mert a' mint feljebb mondám: *Én Poéta soha sem voltam*. De azt is ellenben kéntelenítetem meg vallani, hogy az ékes versek olvasásában eleitől fogva nagyon gyönyörködtem, és ez is lészen a' leg főbb oka, hogy ezen munkát jó Barátom által küldötte hozzám.

Ezen verseinek természet szerint való folyása, és szép Magyarsága, nem különben, ámbár pallástolt; de jóra igyekző mivólta, nekem annyira meg tetszett, hogy el tökéltettem magamban elsöben azokat - minthogy egyetemben folytanak - tizen három részekre fel osztani, és minden rész mit foglaljan magában, felöl kis summában ki tenni.

Másadszor: ollyan szavak mellé, mellyek *exoticumok*, vagy valamelly Históriabéli tudományt foglalnak magokban, betűket helyheztettem, hogy minden levél alatt hasonló betű mellett azoknak megmagyarázását találhassák az Olvasók.

Harmadszor: a' *Barbarismusokat*, és Frantzia szavokat valamint a' Magyar, a' Magyar szavakat szokta írni, így írtam ide, jól tudván, hogy sok Magyar légyen, a' ki sem írni sem olvasni frantziául nem tud. Így tehát a' versek nem az én műhelyemben koholtattak, tsupán azoknak tizen három részekre való osztások, és betűk által való megvilágosítások ezen Elő járó beszéddel az én munkám. -

Mikroskopium nélkül is által láttam én azt, hogy ezen verseknek sok *criticus* Zoillussai, és ki katzagó *Mómuissai* fognak támadni; azon okból tettem ezen Elő járó Beszédet eleikbe, hogy e' légyen paisok ellenek ki lövött nyílak ellen: *quot capita, tot sensus*. - Ezen felül az igen közönséges Magyar példa beszéd szerint: *Kinek tetszik papja, kinek a' papnéja, kinek a' pallástja*; és így Péternek ez a' munka tetszik, Pálnak meg amaz. *Diogenes* a' hordóba vette lakását, *Aristoteteles* pedig *Maczedóniai* Nagy Sándor Udvarába. Tehát *Autor* sints, a' mellynek munkája az egész világnak tessék. Ezen Falusi Nótáriusnak is a' munkája nem mindennek fog tetszeni; sőt, a' mint feljebb íram, sok ótsáló Zoilussai fognak támadni. Egygyike azt fogja elő adni, hogy Szathmár Vármegyéből Budáig tett útazás nem hosszas, azért is emlékezetre való dolgokat nem igen foglalhat magában, és hogy az útjában történt viszzszontagságok is tsak tsekélységek. - De ha ezek hosszabb útazások le írásában gyönyörködnek, útasítom őket *Magellán*, és *Kook* útazások olvasására, ha ez is rövid volna, *Kolumbus* és *Ámerikus Vesputzius* útazásokra, vagy pedig *Scyíták*, *Vandálusok*, *Frankusok*, *Normanusok*, *Sclavusok* vándorlássaira. Ha Jérusálembe Jérusálemi János Királyt fogják kísérni, tudom, meg fog *Palesztináig* az üstökök izzadni. Mind ezeknek útazásai le vagynak írva, tehát olvashatják. - Ha mind ezek sem tetszenek, már a' dologba tovább én sem mehetek: hanem kérdezzék meg azon Angyalt, ki Ádám első Atyánkat a' Paraditsomból ki kergette, hogy a' szegény Ádám

merre bujdosott? A' *Harangodi* pusztának, vagy pedig a' *Jatóságnak* vette é útját? - A' szegény Nótárius, mivel Mahomettel a' hód világon keresztül nem utazott; hanem csak Budára ment, hosszasb utazását nem írhatta. Ha történetei sem tetszenek, tehát javaslom ezeknek, olvasni *Cervantes* munkáját, melyet *Don Quisodról* szól, vagy *Vieland* Úrnak könyvét, melyet *Don Sylvio de Rosalvoról* adott ki, ezekben elég furtsa, és nevetséges dolgokat fognak találni; de még is csak meséket. Sok tómusokból álló Romántzok: az az mesés könyvek vagynak, kik még is kedvesek, annyival tehát nagyobb kedvet adhat a' Nótárius utazásának le írása az olvasáshoz, mennyivel az ő történetjei valóságosak, és nem ki gondolt mesék, mint a' fentt elő hozottak.

Fogják talán némelyek azért is rágalmazni, hogy sok deák szókat kevert versei közé, de ebben is pártját fogom: mert ki ki tudja, hogy a' Falusi Nótáriusok így szoktak beszélni, hogy ez által a' közönségnek tudtára adhassák, hogy ők is jártak Oskolába.

De ha ki Magyarországon ki vetést téssen, annak azt mondom, hogy a' napban motskot keres, és ne talántán más szemébe szálkát lássan, a' magáéban pedig a' szelemen gerendát nem érzi.

Némelyek fognak agyarkodni azért, hogy verseiben a' Magyar Gavalérokat, és Dámákat annyira meg illette, hogy a' tisztelet' küszöbén ebben által hágott. - Meg vallom, hogy ellenek tett *Satyrája* egy kevesé darabos és nem olly tsinossággal harapó, mint a' *Horatziusnak*, *Juvenálisnak*, vagy *Rábner* Úrnak *Satyráji*; de úgy tartom, hogy ő azt képzelte magában, hogy ezeken valami tsínos, és némű némű élességgel való gondolatok igen keveset, vagy éppen semmitsem fognának, valamint hogy a' szó a' rest lovon nem fog, hanem ostorral kell a' vonásra meg indítani; mert nem hogy a' kortosságot, és áll ortsás öltezetet le akarnák tenni - de ó fájdalom! szégyenlik magokat Magyar vérből származattaknak is mondani. Jól által látta a' Nótárius, hogy ezek azok, a' kik *Memphis* templomában csak azért imádják az *Apis* Istent, hogy a' szarva meg vagyon aranyozva. Tudta azt is, hogy a' meg élemedett Tserfának a' héját *Pennacillussal* le nem lehet faragni: hanem bárdal, vagy fejszével szükség eztet véghez vinni. Vajha verseinek fulánkjai olly hasznosok lennének, mint gyakran a' méreggel kevert orvosság szokott lenni; de talán azt mondhatja a' Nótárius: *Aethiopem lavo*: Szeretsent mosok; de haszontalan, mert nem fejeződik. - *Perditio tua ex te Israel*. Jobbat nem tehetnének ezek: mintha *Klimiussal* a' föld alatt lévő fa világba mennének, hogy így a' föld színén ditsó, 's nagy híré Nemzetünket bé szurkozni, bé kormozni meg szünnének.

Utólyára: fognak meg jelenni néhány ötlet nem csak ki nevető; hanem ellene puskázó új *Mómusok* is - de vallyon kik lehetnek ezek? Nem mások, hanem két három esztendőől támadott újj Magyar Poéták; de azt szükség előre tudni, hogy Neptunus három ágú kapájával a' *Helikon* hegy tövén egy gödröt ásott, a' hol is forrás támadott, mely *Castalius* kútjának neveztetik. - Ezen újj Poéták azt meg tudván, némellyike *Merkuriustól* költsönözött szárnyakon oda repült. Némellyike a' *Lybusa* lován, mely Tseh országban Prágánál a' Siska hegyéről az úgy nevezett Fejér hegyre ugrott, a' Mátráról ezen *Castalius* kútjához ugratott. Másika a' *Mongolfié Machinájába* ülven egész addig hasította a' levegő eget. A' szegénye pedig csak gyalog ment. Mint ezek annyit ittak azon vízből, hogy meg részegedvén garázdálkodni mernek a' szegény Nótáriussal, a' mint hallom pedig, csak éppen azért, mivel négy Soros versekkel tette munkáját, azt állítván, hogy a' mostani időben a' két Soros versek vétettek módiba, a' négy sorúaknak folyása már ki száradott, mint Temesvár körül a' posványság. - Ha ezen új Poéták ilyen mondásaikkal egygyenként találnának jönni hozzám, akkor mindenike ezen ígéket hallaná tőlem: *Et tu fili mi Brute!* mellyek utánn tudnék a' fülökbe valamit sugni - De ez meg nem eshetik; mivel imitt, 's amott laknak a' két Hazában. Addig is míg fegyverhez kapnak, pennám légyen a' beszéllő *túbusom*, mely által *ad antevertendum omne malum* így szóllok hozzájuk:

„Drága új Poéta Uraimék! Meg engedi Kegyelmetek aztat: hogy miolta a' Magyar Haza áll, még olly Magyar Poétát e' világra Anya nem szült, mint néhai Gyöngyösi István Úr, T. N. Gömör Vármegyének Vice Ispányja, vala, és talán mondhatom, egy hamar illyet nem is fog szülni. Mutasson Kegyelmetek tsak egy munkáját leg alább, a' melly két soros versekből álljon. Mutassanak több más jeles régi Poétáknak leg kissebb munkátskáját, a' melly kétsorú versekkel légyen írva. Mit felelnek Kegyelmetek ezen *Thesisemre*? bizonyára nem mást; hanem: *silentium indicentis s. t. s.*”

Végtére aztat fogják nyesni: hogy mostan a' tudományok nagy *Metamorfosis* alá vetettek, ki palléroztattak, az ó *Slendriánok* el töröltettek: következésképpen a' négy sorú vers írás is obsitott kapott, mivel jobban, és ékeesebben hangzik a' két sorú versekből tsináltt munka. - Kedves új Poéta Uraimék! ne vonnyák bé karpittal Kegyelmetek a' dolognak valóságát; mert a' mostani világ Pápa szem nélkül az el takart dolgokba is bé lát; sőt valják meg, hogy tsak azért hangzik jobban, és szebben a' két sorú versekkel épült munka: mivel Kegyelmetek a' dolognak a' könnyebb végét fogják, 's nem akarnak igazán dolgozni, és fejeiket törni a' szavok' öszve szedésében; mert a' munka mind későbbre haladna, mind annyi könyvek a' prés alá nem szoríttathatnának, és így az erszény is későbbben dagadna. Édes Anyánk nyelve a' szavakban, és *Synonimumokban* olly gazdag, hogy egy nyelv sem nyithat bővebb szó Tárt ennél; de mivel sokkal könnyebb két szavat egy hangukat találni, mint négyet. Tehát ez a' valóságos oka, hogy Kegyelmetek *Metamorfosis* módijok két soros versekkel ír. - Égig magasztalom a' Füredi Poéta Urat T. Horváth Ádám Uramat, mivel ő Kegyelme, nem hogy a' négy sorú vers írásnak obsitott adott volna; sőt az új 1788. Esztend. új *conventziót* szabott nékie, mivel a' mint értésemre esett, a' Virgilius *Æneissét* hasonló négy soros versekben ezen új Esztendőben szándékozik ki adni.

A' *Magyar Kurírban* olvastam, hogy egy valaki - kétség kívül új Poéta - azért berzeszkedik ellene, hogy a' Magyar Hunniássát négy sor versekkel írta. - Sokáig éljen, és mindég így írjon. *Omnis mutatio periculosa*. Én előttem mintegy *rythmice* hangzanak a' két soros versek; de a' négy sor versekkel való munka fontosságot, érett nehézséget, és méltóságot foglal magában.

Vagynak szép munkák két soros versekkel is, meg vallom, valamim T. Pétzeli József Úr Magyar *Henriássa*; mert ezen munka arany munka, és minden dítséretre méltó. A' mint is, minden hízeltetés nélkül aztat mondom: hogy igaz, és szépen folyó Magyarságáért, válogatott gondolatokért, tökéletes Poésisi reguláknak meg tartásáért Gyöngyösi István munkáji mellett első helyet érdemel. - Oh ha ő Kegyelme ezen munkáját négy soros versekkel tette volna! még mennyivel méltóságosabb munka lett volna! felől mondám: hogy arany munka; úgy is vagyon; de ide helyeztetem Andrád Sámuel Úrnak a' Magyar Hunniás eleibe tett homlok versei küzzül ezen egy pár sor verseit:

Be szép a' Tudomány egygyütt az erővel,
Az arany gyűrű is szebb a' gyémánt kövel.

T. Pétzeli Uram munkája is, ha négy sorból állana, ugyan briliántírozva volna; mert előttem a' négy sorok a' Briliántok a' versekben. - Hogy ő Kegyelme két soros versekben tette ezen váloztott munkáját, ítéletem szerint tsak a' léssen az oka, hogy a' mostani *methodushoz* alkalmaztatta magát, vagy pedig erre másoktól készített; mert ollyan jeles, és nagy Poétának, mint ő Kegyelme, tsak egy lett volna a' négy soros munka is.

Ha *pro Caronide* ide valaki azt mondaná: hogy még is tsak módi most a' két soros vers írás: arra azt felelem, hogy tsak ollyan módi ez, mint azon öltözetek, mellyeket a' Nótárius a' Gavalérok', 's Dámák' hátán ezen verseiben kefél.

Bé zárom már elő járó beszédemet, és dítsérem a' Nótáriust, hogy az igaz régi magyar Poésisnek utjáról el nem tért. Végtere azt mondja:

Feci quod potui, faciant meliora potentes.

Elég ez tőle, hogy míg mások a' napra henyélve néztek, ő addig falusi dolgai között üres időt nyervén, Budai útját le írta. Történhet, hogy ha ezen munkája kedveséget nemzete előtt fog érdemleni, ennek utánna fontosabb dolgokról akár *in Profa*, akár mint most *in Ligata* fog írni - És talán jövőendő munkájáért, ha ezért nem is vagy Borostyánt, vagy Bojtorján koszorút fog nyerni. Most tsak azt írja ide, hogy velem egygyütt marad:

Egész Kedves Hazájának

Tökélletes alázatos Tisztelője,
az Autornak testi lelki Barátja.

ELSŐ RÉSZ.

A' mellyben a' Szerző ki teszi ki legyen, hol lakjon, és mi okra való nézve tökélettel el magában Budára el menni. Miképpen készült fel, és miként indult ki házatól, elő beszéli, és minden történetjeit elő számlálja, valamik estenek, mind addig, miglen Tisza-Füredet érte.

Tekéntetes, Nemes Szathmár Vármegyében,
A' ketsegés Szamos viznek le mentében
Lakásom én nekem van Nagy Peleskében,
Nótárius vagyok ennek helységében.

Híres Buda Várát még soha sem láttam,
Krónikában róla bár sokat olvastam,
Aztat hogy láthassam, mindenkor kívántam,
El is tökélettem oda tenni útam.

Olvastam: hogy hajdan Királyinknak széke,
Itt vala, 's itt lakott Nemzetünknek éke,
Rákosnak mezején, melly ennek vidéke.
Tartott Ország gyűlést, a' Nemzetség szépe.

Mostan minden Táblák tétettek Budára,
Azon okból, hogy az van Ország' javára,
Mert Hazánk közepén fekszik Buda Vára,
Mindennek egygyenlő majdnem útja arra.

Minden féle dolgok ottan folytattatnak,
Sok törvényes perek elő hoztatnak.
Igazságtételek ott ki adatatnak,
Egy szóval: mindenek ott kormányoztatnak.

Dolgaim nékem is nehezek, és nagyok,
Mivel én falusi Notárius vagyok,
Fel tettem, hogy minden dolgomon fel hagyok,
El mégyek, lesz hőség, legyenek bár fagyok,

Budán, ha meg látom Táblák *Systemáját*,
Mint foly, majd fel veszem annak a' formáját,
Ha onnét meg térek falunak tábláját,
Úgy fogom intézni, a' *cynozúráját*.

Nyergem' sufa Fakó lovamnak hátára
Fel tettem, 's kulatsom' az első kápára,
Iszákomb' kötöttem a' hermetz szíjára,
Úgy hogy ne okozzon túrt ez a' hátára.

Mennyi költségem telt, erszényembe tettem,
Szalonnát is vinni el nem felejtettem,
Sót, és veres hagymát iszákba vetettem,
Szathmári jó borral kulatsom' töltöttem.

Abrakos tanyisztrám' egy szép fehér tzipó
Meg töltötte: kefe, és a' ló vakaró,
E féléket vinni magával igen jó,
Az útban jól esik egy kis *provisio*.

El bútsúztam szépen falú községemtől,
Feleségem', komám', minden gyerekemtől,
Fogadom nékiek, hidjék el azt szentül:
Nem soká meg látjuk egymást szembe szemtől.

Ki vezetvén fakóm házam' udvarára,
Üstökét meg vonytam fel ülvén hátára,
Egygyet rikkantottam, rajta utólljára,
Nyargalva mentem ki a' falú farkára.

Itten tenyeremmel nyakát veregettem,
Melly játékkal ötet le tsendesítettem,
Az utánn két szemem' az égre vetettem,
Illyen fohászkodást Istenemhez tettem:

Égben lakó Nagy Úr Felségedet kérem,
Nékem, a' ki ezen hosszas útát mérem,
Legyél Kalaúzom, legyél én Vezérem,
Mind addig, a' meddig Budát el nem érem.

Azutánn szép lépést sufa fakóm hágott,
Tsak egyszer bal lábbal, kantár szárba vágott,
Tsiko ló volt, azért zablyájával játszott;
De engemet éppen menése nem rázott.

Tót falusi hidon ált' menvén, el hagytam
A' Szamost: Tsengerben semmit sem mulattam.
Kotsordnak¹ töltésén vígyázva ballagtam,
Délre harangoztak, hogy Nagy Károlyt láttam.

Piatzán ált' menvén Katona utszába
Esmérőm házának mentem tornáztába,
Szívesen fogadott 's be vitt szobájába,
Vezette lovamat az Istálójába.

Aszszonya jól tartott hajdúkáposztával,
Maga pedig kínált Bélteki borával,
Lovam' is jól tartá abrakkal, 's szénával,
Friss vizet is adott néki egy dézsával.

Barátságát néki szépen meg köszöntem,
És fel vett útamhoz gyorsan fel készültem,
Jól tartott lovamra udvarán fel ültem,
Károlyból kimentem; de borától hültem.

¹ Kotsord: ez Bagos, és Nagy Károly Között vagyon, melly nem más hanem hoszszú Posványos tsinált töltés.

Alkonyodott, mikor értem Piritsére,
A' Dinnyés Nyírségnek² leg elsőbb helyére,
Szabolts Vármegyének éppen a' szélére
Collegámhoz száltam a' falu végére.

Jo Szívvel házánál, szállást nékem adott,
Mint telhetett lovam' 's engem úgy fogadott.
Hibás lévén nyelve, Törvényről dadogott,
Sok *deutrumokról* szóllott, és habogott.

Akkor estve tőle víg bútsúmat vettem,
Hajnal hasadtával útamot követtem.
Homokos ligetjét Nyirnek hátra tettem;
De még által mentem sok Dinnyét meg ettem.

Vámos Pirtsen délbe nem sokat mulattam,
Nehéz útam lészen, mivel aztat tudtam,
Homokban fakómat csak alig hajthattam,
Forró meleg lévén lovastól izzadtam.

Debretzennek estve értem városába,
Egy Szűtsnél meg száltam a' Tsapó utszába,
Lovamat kötöttem pintze gátorába;
Mivel istálója nem vólt udvarába.

Látván felesége terítti asztalát,
Ketreczén petsenyét, egy tál katrabutzát³
Teve fel: de mivel, nem vólt látni borát,
Kulatsomból töltém kettőjök poharát.

Sok beszédek között találám kérdeni:
A' *Districtuális* táblán itten menni
Mint szoktak a' dolgok, a' tervények lenni,
És mi véget szoktak Processusok venni?

Felelt a' Szűts: Uram én szolgálni avval,
Nem tudok; mert közöm nintsen a' táblával,
Van egyedül' dolgom nékem a' tsávával,
Bőreket a' hústól tisztító kaszával.

Ó be nagy külömbség! gondoltam magamba,
Egy illy Notárius, 's egy szűts, melly otromba;
Verbőtzivel tele fejem: övé gomba,
Bőlts, tudós a' munkám: az övé goromba.

El műla az éjtszak, másnap virradóra,
A' veres toronyba négyet ütvén óra:
Fel készültem, és fel ültem a' fakóra;
De borom meg itták: vettem gondolóra.

² Nemes Szabolts Vármegyének egygyik Processusa Nyirnak neveztetik, ez ligetes erdőkből, és homokból áll, azért is sok dinnye terem benne.

³ A' Savanyú tejet meg főzvé, túros leves lészen belőle, az hívattatik Katrabutzának.

Azért a' feje⁴ ló felé útam tettem,
Diószegi borral kulatsom' töltöttem.
A' piatzon tzipót, 's fenék szappant⁵ vettem.
Debretzenből látó képig⁶ ki léptettem.

Úgy tetszett tsömör bánt; testembe borzadtam,
Hol fáztam, hol pedig nagyon is izzadtam,
Azért a' tsaplárost itt ki szóllítottam,
Pohár ákovitát kérvén, azt meg ittam.

Onnét a' sivatag Hortobágy pusztáját
Értem; de számtalan Kárákatónáját⁷
Tsodáltam: Kótsagok' 's tűzokok' summáját,
Lepte sok ezer lud, 's rétze ennek táját.

Nintsenek itt faluk, 's városok építve,
Útazók számára fogadók készítve.
Szállásokat látni szalmával kerítve,
Némelly rongyos tsárdát sárból tseperítve.

Egy jó forma legényt találtam egy tanyán,
Zsiros ingbe oldalt heverni a' bundán:
Hátán volt juh bőrből fekete katzagán⁸
Egy pár kérges habdák⁹ a' két lába szárán.

Isten jó nap! Bátya: néki így köszöntem,
Hozta Isten Kedet, feleletét vettem.
Szállást kértem; adott: azzal le nyergeltem,
Iszákomp nyergestül a' földre le tettem.

Míg a' lovam fűbe kötöttem pányvára,
Akasztott egy bográts húst a' szolga fára¹⁰
Meg borsolta, 's veres hagymát metszett. Arra
Kért: hogy a' míg meg fő üljek a' szalmára.

Egy szép feje⁴ tzipót, ollyat mint Kalátsot,
Tett a' bundájára. Fogta a' bográtsot,
Egy jó rázást tevén; de illyent ki látott?
Magamnak is szemem meredt volt, 's szám tátott.

Mert az egy rázással, melly hús volt fenékén,
Egybe felül esett, vala a' tetején.
Egy darabotska is földre le nem esvén,
Tsodálkoznom kellett a' gulyásnak tettén.

⁴ A' feje⁴ ló: vendég fogadó.

⁵ Debretzenbe olly jó szappant csinálnak, mint Velentzébe; de a' fenék szappan leg jobb.

⁶ Látókép: ez Kortsma egy dombon Debretzenyen túl.

⁷ Kárákatona, fekete madár olly nagy, mint egy örvös galamb, nagy Sereggel tartózkodnak a' pusztákon.

⁸ Katzagánt viselnek a' pásztorok, mások is az alföldön hátokon pardutz bőr helyett. Juh bőr ez.

⁹ Habda: egy pár sarú szár, a' pásztorok botskorok felett lábok szárazon viselik a' harmat ellen.

¹⁰ A' Pásztorok szolga fának híják azon fát, a mellyre a' tűz mellett ha főznek a' bográtsot akasztják.

A' melly hús felőről esett az allyára,
Nyers vala egészen, alig érte pára:
A' felső, melly esett ennek a' hátára,
Jól meg főtt, úgy tetszett, hogy nézek rózsára.

Mondá gulyás, Úram! immár lehet enni,
Ezen pásztor étel tetszésére lenni
Fog reménylem, azért: abból tessék venni,
Itt van a' tzipó-is, azt is meg kell szelni.

Jobb ízűt éltemben én ennél nem ettem,
Sokat evén abból majd meg betegedtem,
Azért a' kulatsot kápáról le vettem,
Ezen jó szakáttsal ki üresítettem.

Jól ivott a' gulyás: meg tölté pipáját,
Nékem is szironyos, sallangos zatskóját
Nyujtotta, azután meg gyujtván taplóját,
Pipámra rá tette egy darab ors fáját.

De íme! melly nagyon 's szörnyen meg rémültem,
Az ítélet napját jelen lenni véltem,
Most mindjárt végződik, azt gondoltam, éltem,
Ne hagyjon meg ölni: az Istenre kértem.

A' vad gulya felénk oroszlány bőgéssel
Futva jött; izzadtam, 's vóltam ijedéssel.
Mint szarvas, a' tulykok jöttek olly szökéssel,
Farokat fel hányták fark fel emeléssel.

Fel ugrott a' gulyás eztet rikkantotta:
Nem oda: a' gulyát hogy így szólította,
Mint a' kő fal, egybe úgy meg állította,
Iszszonyú bőgését le tsillapította.

Gémeskútból tele tölté válójokat,
Körös körül fogták a' barmok azokat.
És hogy el oltották magok szomjúhokat,
Só helyekre vették, gyorsan az útjokat.

Akkor tértem én is eszemhez, magamhoz,
Mindjárt el is mentem pányvázott lovamhoz,
Fel készülvén szóltam én gulyás gazdámhoz,
Mindent meg köszenvén fogtam az útamhoz.

Egy órát halladván kilentz bikát fekve
Találtam út mellett; (gondoltam mind medve)
Árpában jól lakván heverték kérődve
Valék a' gulyánál? vóltam itt ijedve!

Mert éppen előttök a' mint lovam hágott,
Fel állá a' háрма, lábok földbe vágott,
Bömböltek: mutattott szemek tűz világot,
Retsegett a' szájok, bogáts górét rágott.

Azonban mérgesen meg rázván szarvokat
Közzel föld színéhez vitték ők azokat;
De hogy felém jönni láttam mozdultokat,
Bé nem vártam hozzám való el juttokat.

Hanem frissen kaptam kantáromnak szárát,
Meg tsapkoztam azzal fakómnak a' farát,
Oldalának vetém a' Sarkantyú tarát,
Hogy jól szaladhasson, nem húztam agyará.

Mentem, mint mehettem; de halál veréték
Ütött ki testemem; hogy hátra tekinték;
Sarkamba a' bikák, már alig meheték.
Tsíkó volt a' fakóm, fel vágni ő kezdék.

Veres tajték tsorgott földre zablyájáról,
Három patkót is már le rúgott lábáról.
El szakadt heveder tsüggött le hasáról,
Szinte le fordúltam nyergestül hátáról.

Itt juta életem végső pertzenére,
Gondoltam magamnak; 's lovamnak a' vére
Bikáktól ontatik, 's most itt halál ére;
De egy nagy juh nyájhoz értem szerentsére.

Egy jó erős juhász két jó bojtárjával
Hat erős, gabantzos, örvös kutyájával
Örzé ezen nyáját fokos báltájával,
Sétált körülötte üstökes hajával.

Látván: bikák engem hogy miként üldöznek,
Ha rajtam nem segít, most mindjárt meg ölnek;
Egy nagyot rikkantott, *kurja!* ebeinek,
Látom felém azok sebes futva jönnek.

Itten a' Kutyáktól, bikáktól is féltem:
Mert rám jönni őket bikák helyett véltem.
A' mint *Akteon* járt, úgy járok ítéltem,
Vagy egytől, vagy mástól halálom reméltem.

De van az ebeknek nagy *phantasiája*,
Esmérik, mitsodás az ember formája:
Ha embernek vagyon a' vaddal tsatája,
Nem engedik, vadnak hogy légyen prédája.

Ő is bojtárival futott, és sietett,
Hamar mind a' hárma mellettem is termett,
Uszszú! Kormos, Talpas, Bodri, Sajó, Dervet,
Rajta Lompos¹¹ nekik ilyen bisztatást tett.

El mentek mellettem ebek nagy futással,
A' bikákat érvén kemény ugatással,
Le fordíták rólam szörnyű szaladással,
Viszsa tértek ezek kegyetlen morgással.

¹¹ Azok voltak a' juhász hat ebeinek neveik.

Osztán monda juhász: nints meszsze szállása
Mennék vele, leszsz ott testemnek nyúgvása,
Lovamnak is abrak, széna, jó állása,
Nintsen tanyájának körül belől mássa.

Köszönni akartam; de nyelvem rebegett,
A' szívem dobogott; mert vala ijedett,
Lábaim reszkedtek, hideget 's meleget
Érzettem, és artzám halavány sárga lett.

Látván magam kívül vagyok szamarára
Fel tóla engemet, el vitt tanyájára.
A' lovamat bízta egygyik bojtárjára,
Magamat fektetett egy puha bundára.

Míg azon nyugodtam, frissen melegített
Pálinkát, a' mellyben mézet keverített,
Abba borsot, gyömbért jó bővetskén hintett,
Mindjárt jobban leszek, inni kinszerített.

Úgyis lett, mert abból ittam bár nem sokat,
Mindjárt nem érzettem szív dobogásokat,
Nem türtem hideget, sem izzadásokat,
Az egész testemben tett jobbulásokat.

Érzékenység nélkül eddig mindég voltam,
Tetszettem magamnak, hogy félig meg holtam;
De erőm meg térvén már most fel láboltam,
Juhász kezét fogván hozzája így szóltam:

Drága juhász bátsim! én *Hypockratesem*!
Te nagy böltsességű kedves *Socratesem*!
Én vitéz *Hectorom*, vitéz *Ulyssesem*!
Engemet vezérlő hiv *Ganimédesem*!

Ezt halván a' juhász szavam' szakította,
Hogy deákul nem tud, nékem azt mondotta,
Ezen szentek nevét soha sem hallotta,
Azokra apja is őt' nem tanította.

Jó bátsi! jól tudom, hogy te nem tanúltál,
Tudjad, a' melly deák szókat most hallottál;
Mivel Notárius te soha nem vóltál,
Nem érthetd, a' dolog nagy tudományból áll.

Tehát anya nyelven szóllok most te hozzád:
Ezer köszönetet szám szívem néked ad.
Te vagy, a' bikák közt éltem ki megtartád;
Orvosságod által egészségem' adád.

Még élek te néked kész leszek szolgálni,
Mindent fogok tenni, a' mit fogsz kívánni,
Processusaidban fogok *allegálni*,
Jobb *Procuratorra* nem is fogsz találni.

Uram! *processusom* nints nékem másokkal,
Mondá juhász; hanem tsak a' farkasokkal;
De tsak hamar végzem peremet azokkal,
Rájok ütvén örvös *procurátorokkal*.

Ember az embernek látván veszedelmét
Tartozik sietve adni segedelmét;
Felebarátjának nem érzi szerelmét
Sőt nem is Keresztény nem nyujtván védelmét.

Azért is tartoztam segítségül lenni,
Mint felebarátod mentségedre menni,
Te hát kuvaszomnak köszöneted' tenni
Tartozol: nem hagyták életed' el venni.

Ezek utánn mindent lovamra fel rakott,
Törött szíjból egy új hevedert is adott,
Megölelvén juhászt hogy értem fáradott,
Köszöntem el menvén; ő tanyán maradott.

MÁSADIK RÉSZ.

A' mellyben a' Nótárius elő beszéli, mint mene Tisza Füredig; ott a' vasas németekkel melly nagy bajja vólt, mint méne el onnét Örsnek eránnýába, jól tartván magát, és Árokszállása felé meg indulván éjtszaka mint tévelyedett-el, mennyit szenvedett égi háború támadván, mint esett bé a' Tsősz árkába, miként mászott ki, és egy tsikós tanyát érvén, ott meg szárazstván magát el indulásáig szóll.

Füredre érkezvén még-is éjtszakára
Hallal bővelkedő Tiszának partjára,
Hogy ne legyek másnak én akadályjára;
Azért a' helységnek szállattam házára.

Gondoltam, hogy itten leszek békességgel,
Majd jól tartom lovam', alszom tsendességgel,
Lesz nyugvásom után testem erősséggel,
Regvel követhetem útam' serénységgel.

Három vasas német a' szobába dobban,
Két tzigány hegedült ezek után nyomban.
Újjongatott egygyik, mint a' másik jobban.
Pallosok' ki vonyták; mert jól ittak borban.

Nótárius lévén, a' kalapom mellett
Penna vólt; mert sokszor frissen írnom kellett;
De ha bikák, 's gulya nálam rémülést tett:
Lettem pennám miatt mostan meg ijedett!

Hogy a' három német pennámat meg látá
Komissár! komissár! mind három kiáltá,
Mindenike szörnyen pallosát forgatá,
Ijedtembe bújtam volna a' föld alá.

Mondák: ha katona kis tuk hus meg enni,
Kéd mindjárt sok exces a' papiros' tenni,
Azután Komputus mikor kédt el menni
Vitz' Ispány tsinálík, sok fizess meg lenni.

Kuthja lerki Spitzbúb, kédt azt udj tsinálík,
Most én az enim kard, kédt fejet le vákík,
Ha többé Komissár más falu meg látík:
Más kadona exces nints meg van mondaník.

Egygyik fritskát adott, másik üstökömet
Tzimbázta: harmadik döfölte testemet,
Talán le is vágtak volna ők engemet,
A' Falu' gazdája tartá meg éltemet.

Szólla: jó Uraim! Kegyelmetek! kérem,
Ez Szomszéd falusi Kántor, jól esmérem.
Távodadról való atyámfia, 's vérem
Egész helység tudja, tudja a' testvérem.

Szavára katonák mind meg juhászódtak,
Nékem békét hagytak többé nem tzivódtak;
De egy bajból megint más bajba bé hoztak;
A' gazda szavai új rosszat okoztak.

Mondák: nagy haragszik mi nem fog tsinálni;
Nem meg vagy Komissár: mi azt jól már látni;
De meg van kend Kántor, szép ének kántálni,
Ha Kántál nem tsinál, sok prigit meg adni.

Uraim! nem lehet igen rosszúl lettem,
Ketek pallosától nagyon meg ijedtem,
Minden tagjaimba lankadságot vettem;
Még jó hogy halálra le nem betegedtem.

Kotz tausend fikkerment! kéd meg énekelni,
Ma kántor, katona lusztig meg kell lenni.
Kutja lerki ha kend ének nem meg tenni,
Sok erdek a' tied gyomrod meg fog enni.

Látván hogy itt vagyok nagy veszedelembe,
Eztet éneklettem nekik ijedtembe
Hogy: *Tsorda pásztorok midőn Betlehembe*¹²
Mert hirtelen épen ez jutott eszembe.

Ezt halván egygyike forgott, tántzolt, ugrált,
Másika; hajjaszsza, rászasa kiábált
Harmadik: bort ivott az asztalra fel ált,
Mondá: Kántor fífat! szép ének meg tsinált.

Azutánn tzigánynak vonni parantsoltak,
Szint úgy rengett a' ház sarukba tántzoltak,
Engem is hol jobbra, hol balra vontzoltak,
Hol jóval hol rosszsal tántzolni unszoltak,

Magamat előttök eleget mentettem.
Mondottam: jól látják, hogy meg betegedtem;
Hogy így légyen dolgom hittel petsételtem;
De még is semmire vélek nem mehettem.

Músz szain! alló frissen, her Kántor tántzolik,
Morblé! nem tántzolik sok három pátz adik,
Tudni én: her Kántor! szép tántzolni tudik,
Sak kitsin tántz tsinálsz: her pruder maradik.

Gondoltam: sok bajon immár által mentem,
A' részegek előtt magamat mint mentem,
Gorombaságoknak végét ha tekintem
Rosz lesz; itt a' tűzre a' bűdösköt hintem.

Azért bokáimat egymáshoz ütöttem,
Mint kinek háza ég, olly tántzolást tettem,
Emberből lengyelnek medvéjévé lettem,
Az bottal, én karddal tántzolni kéntettem.

¹² Tsorda pásztorok 's. a t. ez a' Római Kátholikusoknál Karátsonyi ének.

Hap lustig her Kántor egygyike kiáltott,
Alló kéd fordúlik, másika meg rántott.
Harmadik előmbbe vetett lábbal gántot,
Bé toppant a' Káplár látta ezen tántzot.

Parantsolá kiki, mennyen Quartélyára
Egygyik fejeskedett: nem hajtott szavára;
De hogy páltzájával rákapott hátára:
El ment, és a' dolgot nem vette tréfára.

A' hegedülésért tzigány fizetést kért,
Hogy én is tanzoltam meg érdemlik a' bért:
Úgy fel forrasztotta szavok bennem a' vért,
Hogy testemben a' nagy méreg tsak alig fért.

Kardom rántván mondám: mindjárt meg fizetek:
Jól meg kard lapozlak: a' leszz a' tietek
Látván a' tzigányok; ki felé siettek,
Illy a' berek; mentek, mint megy a' fergeteg.

A' kik eztet látták katzagtak, 's nevettek,
Mondák a' tzigányok bezzeg meg ijjedtek!
Udvaron keresztül olyan futást tettek,
Hogy három ugrásra az útszán termettek.

Ezek így történvén jó abrakot adtam
Lovamnak, és reggel meg is patkóltattam,
Mint illik: reája, mindenem fel raktam,
A' Tisza partyaig tsak gyalog ballagtam.

A' hidasba itten lovamat vezettem,
És a' révészeknek előre fizettem,
Tsendes idő lévén, bátran evedzhettem,
Hamar-is a' túlsó Tisza partján lettem,

Innét két mért-földet, de jól el léptettem,
Örsnek eránnýába, le is telepedtem,
Pányvára lovamat, jó fűbe köttem,
Köpönyegre néki abrakot öntöttem.

Atzélomat frissen, 's kovám' elő vettem,
Erre jó meg érett, bükfa taplót tettem,
Két három tsapással tüzet-is ütöttem,
És száraz perjével lángot gerjesztettem.

Erre száraz fűzfa ágat bőven raktam,
Ketske rágó fából nyársatskát faragtam,
Szalonnát rá vonván a' tűznél forgattam,
És zsírját szép fejer tzipómra tsorgattam.

Melly részi tseppentett vala el haraptam,
Erre borral töltött kulatsomat kaptam,
Szemem könyvbe lábbatt azt úgy kotyogtattam,
Illy Hertzegi módon magamat traktáltam

Mivel a' múltt éjjel, semmit sem alhattam,
Mert hol éneklettem, hol tántzban ugráltam,
Álomtól a' tűznél itten el nyomattam,
Fáradságim után borral hogy jól laktam.

Egyszer fel ébredvén napra tekintettem,
Jól le hanyatlott az, nagyon kételkedtem,
Hogy oda érhessek, a' hová fel tettem,
Hoc est certum: mondám bé soká hevertem!

Ki vettem karika réz *Compassusomat*,
Zöld galándon függött, fel tartám karomat,
Még meddig mehetek, mint végzem dolgomat,
Ne érje mint tegnap bal fátum sorsomat.

Órámnak kis lyukán a' napnak sugára
Át sütvén mutatott éppen hat órára,
Örültem találván *Polus* grádussára,
Még ma el juthatok Árokszállására.

Meg indulván alig egy Pósta mért-földet
Mentem el, és már-is úgy bé setétedett,
Hogy földet nem láttam, tsak tsillagos Eget,
Az utat el vesztém, lettem el tévedett.

De mivel tanúltam az *Astronomiát*,
Gondoltam, hogy mostan vehetem én hasznát,
Majd fogom vizsgálni a' *Via lacteát*,
Jupiter, *Saturnus*, és *Venus* tsillagát.

Azért egy halomra lovammal fel áltam,
Kalapom szarvából én *tubust* tsináltam,
A' fenn nevezteket azon át visgáltam,
'S illy *consequentiát* azokról formáltam.

Balra megy *Jupiter Satelesseivel*,
Fias tyuk-is úgy megy maga tsirkéivel,
Vénus-is arra tart pávás szekerével,
Saturnus-is siet sebes lépésével.

A' három Kaszások, látom, balra térnek,
Balra áll a' rudja a' Göntzöl szekérnek,
Tehát én-is útját követem ezeknek,
Balra megyek, mivel ők-is balra mennek.

A' Tisza vizének jobbról van folyása,
Van most pedig ennek nem kis áradása,
Fakómnak, ha jobbra lenne a' hágása
Bé esvén el nyelne tekergős habzása.

Így az én testemből a' hártsák falnának,
Tsukák a' lábomnak szárából rágnának,
Agyamnak velején a' rákok híznának,
Többi tagjaimon rút békák másznának.

Consequentiámhoz tehát magam' tartám,
És mágnes kő helyet órrámat tsafarám
Balra: lovamat-is én arra fordítám
Holb-linksre, nem *rechtsre* menne, azt akarám.

Most láttam az okos ember jó a' háznál
Hogy nintsen Tudomány szebb a' Máthesisnál.
Örültem tanulván ezt Szabó Jakabnál,
Kaplonyi Barátok Órgonistájánál.

Nagyon setét vala, fakóm izgott, mozgott,
Folytába nem lépett, tipegett, topogott,
Prüszkölt; mert felettem tar-varjú krákogott¹³
Egy füles bagoly-is csak közel huhogott.

Hirtelen jobb kézről támad a nagy zúgás,
Hab formán keverte *Aert* a' szél fúvás,
Poesishez értvén, mondám: jön *Boreas*,
Vagy Sárkányon Deák ül, melly garabontzás.

Mátra hegy tájáról irtóztató zörgés
Közölgetett, és vólt rettentő menny-dörgés,
Tsattogott, ropogott, mint az ágyú lövés,
Hallatott pusztákon a' nagy marha bögés.

Villámlott szüntelen, hullott a' sok mennykő,
Ki tüzes, ki olly nagy, mint egy kasza fénkő,
Más szag nem érzetett, hanem tsupa kénkö,
Ki itt nem félt volna, lett volna szíve kő.

Fekete fölyhőkkel borítva vólt az Ég,
Zápor esett, a' közt mint dió olly nagy jég,
Láttam itten boglya, amott egy kazal ég,
Gondoltam: Istenem! mikor lesz már itt vég.

A' lovam rettegett, nem mene folytába,
Ide, oda tsúszott, vagy egy, vagy más lába,
Mivel a' setétben lépett csak vaktába,
Velem egygyütt bé dűlt a' Tsősznek árkába.¹⁴

Uram Jésus! segíts, nagyon kiáltoztam,
Irgalmaz lelkemnek! buzgón imádkoztam,
Ne hagyjál el veszni, kérlek, fohászkodtam;
De Budára fel vett útam' is átkoztam.

Mert aztat gondoltam, hogy Tiszába estem,
Mikor nyel örvénnye, már csak aztat lestem,
Véltem, hogy halaknak tora lészen testem,
A' zavaros hénárt majd véremmel festem.

¹³ A' tar varjú vak fekete madár, éjtszaka rút kiáltással szokott szólni.

¹⁴ Majd Füredtől fogva vagy egy széles árok egész Jászságon keresztül, és paraszt *Traditzió*, hogy valami Tsősz Király, némelyek ezt a' Királyt Tseh Királynak nevezik, akarta volna az által a' Tisztát a' Dunába hozni.

Ez árokba sok víz esőtől bé tódult,
Gondoltam: hogy Tisza; mert fejem vólt bódult,
Mellyért nagy ijedtség szívemre rá tódult;
De nyavalyájából ez hamar fel gyógyúlt.

Látván, hogy a' zajtól el nem borítattam,
'S hogy lovamnak hátán nyeregben maradtam,
Fel álla: nem úszott, meg bátorítattam,
Árok' túlsó partját villámnál láthattam.

Mind a' két sarkantyúm fakóm oldalára
Rá vágtam, hát egybe ezen szegény pára,
Mind vad ketske szokott szökni kősziklára,
Úgy fel szökött velem az árok partjára.

Megszűnt a' menydörgés, már nem is villámlott,
Felette setét vólt, tsak a' víz tsillámlott,
Meg indítván lovam, lába meg sikámlott,
Partról farán tsúszott, szőri is le hámlott.

De fel kelt, és róla én is le szállottam,
Meg tágúlt hevedert jól meg szorítottam,
Bagázsíamat is meg igazítottam,
Fel ülven hátára, újra gondolkodtam:

Hogy merre induljak; nem tudtam hol vagyok,
Setét vólt, az Égen, mondám, Hóld nem ragyog,
Fölyhő szakadástól vizek igen nagyok,
Virradtát meg várom, útnak békét hagyok.

Hát egyszer jó távúl, valamit fényleni
Látván, mondám, nem más, tsak tűz fog ez lenni,
Lobog ez, 's lobogást tsak láng szokott tenni,
Deliberatum est, arra fogok menni.

Menvén a' setétbe egy nagy sereg Gödény
Fel repült előttem, zúgása vólt kemény,
Véltem, hogy előttem zúg megint víz örvény,
Kezdé bántni szívem' halálos kelevény.

Észre vettem osztán, hogy ez madár szállás,
Nagyon örvendeztem, hogy nem vólt víz folyás,
Esett ezek között fűtyülés, kiáltás,
Mondám: ezért légyen az Istennek áldás.

Egy óráig mentem, míg a' tűzhöz értem,
Tsikós tanya vólt ez, itten szállást kértem,
Mivel sok híg sarat, sok vizet ma mértem,
Felette jól esett, hogy itt tűzhöz fértem.

Tsikós lova mellé köté paripámat,
Karámjába¹⁵ rakta minden portékámat,
Nádat hányt a' tűzre, szárítottam gúnyámat,
Mondotta, 's le húzta lábamról tsizmámat.

¹⁵ *Karám* annyit téssen, mint Gulyiba, vagy Gunyhó.

Önnön maga vízből holmimet tsafarta,
És tsak melegedjek, 's nyúgodjam akarta,
Bojtára le nyergeltt lovamat vakarta,
Etette, itatta, pakróttzal takarta.

Szerszámom, 's tsizmámat hájjal jól meg kente,
Meg száradott rajtam, mint dolmány, mind mente,
Új keresztyén kését atzéljához fente,
Ezek után szemmel Bojtárjának inte.

Tudott ez deákul, tudta ez szándékát,
Hozott a' Karámból két berbéts lapotzkát,
Maga meg spékelt, meg is adta sóztát,
Tett a' tűz mellé még egy bográts káposztát.

Ez már főzve meg vólt, tsak melegítette,
Berbétsbe a' spéket foghagymával tette,
Hogy meg sült a' fennt kést, 's villát elő vette,
Egy fejer kenyérrel mellém helyheztette.

Míg a' berbets hús sült, én addig nyúgodtam,
Meg száradván tűznél jó álmat aludtam,
Fel ébredvén egyem, kínált: hozzá nyúltam,
Meg vallom: erőmben nagyon meg újúltam.

Kéz kezet mos azért én úti társomat,
Elől hozám borral töltött kulatsomat,
Jól íván, felejtني kezdém bal sorsomat,
Meg is részegítém Tsikós szakátsomat.

Míg ettem, az egész *Atmosfera* tisztúlt,
Sem mennykő, sem zápor, jég fellegből nem húlt,
Rózsa szín szekerén *Aurora* meg indúlt,
Zephirus követte, már *Boreás* nem dúlt.

Aranyos serényű lovakon jött *Phoebus*,
Mondám: jó leszsz dolgom, *stantibus his rebus*,
Ugyan ebül vóltam, *elapsis diebus*,
Örvendek; támadott *post nubila Phoebus*.

A' tsikós bojtárral lovam nyergelttettem,
Az egész lomomat reá mint vólt tettem,
Kótyagos gazdámtól vég bútsúmat vettem,
És Jász-Berény felé egy pusztán ügettem.

HARMADIK RÉSZ.

Ebben le írja a' Nótárius érkezését Jász-Berénybe, ottan mit mívelt, miként mene ki. Aszódon, Tzinkotán által menvén, mit gondolt Pestet, és Budát látván. És Pesten által menvén Budára, hol, és kinél vette szállását.

Még dél előtt értem Jászok Várossába,
Filistéusoknak¹⁶ Metropolissába,
A' Város' Sáfára az első útszába,
Meg látván vezetett a' maga házába.

Tsóváltuk fejünket egymást itten látván,
Rég már az ideje, hogy mi ketten Kassán,
Iskolába jártunk, Professor volt Dzián,
Jó Barátok lévén, tsodálkoztunk méltán.

Azért is egymásnak nyakába borulánk,
Barátság tsókjával egymást meg tsókolánk,
Condiscipulusink' mind öszve számlálánk,
Múlt jó napjainkat vígan elő hozánk.

A' város házához ez engem vezetett,
A' hol is nagy gyorsan asztalt terítettett,
Ehez két vendéget, 's engem le ültetett,
Tsodáltam, melly úri ebédet főzetett.

Jó Egri bort töltött Lehelnek kürtjébe,¹⁷
Színig tele lévén, tartotta kezébe,
Meg itta érettem, nem maradt tsepjébe
Semmi. Álmélkodva néztem a' szemébe.

Nékem is meg töltvén azt kezembe vettem,
Ő érette iván, kétszer pihentettem,
Olly perfectióra, mint ő nem mehettem,
Egy húzomba aztat belém nem önthettem.

De ez mesterséget a' két vendég tudta,
A' kürtöt mind kettő olly gyorsan hajtotta,
Hogy míg szem pillantott, úresen tartotta
Kezébe: 's hogy újra töltsék, óhajtotta.

A' Fő Kapitánynak az egészségéért,
Más Kapitányokért, és a' Hadnagyokért,
Ittunk azoknak is a' Feleségekért,
Végre fegyvereik bódogulásáért.

¹⁶ A' Jászok eredeteket a' Filistéusoktól dedukálják, tehát a' Nótárius azon okból nevezi őket azoknak. Mivel Jász-Berény a' Jászok fő várossa, 's ez az a' Metropolis.

¹⁷ A' Scythiából ki jött kapitányok között egygyike a' Lehel vala, ennek a Kürtje ez, magam is ittam belőle; de Jász-Berénybe mint jutott, nints *traditio* róla.

Minek utánna mí jól ittunk, 's jól ettünk,
A' Sáfár házához én, meg tsak ő mentünk,
Új fogadást hittél mí egymás közt tettünk,
Jó Barátok leszünk, meddig tart tsak éltünk.

Újra meg ölelvén kedves Barátomat,
Udvarra vezetém jól tartott lovamat,
Aszódnak tartottam a' kantár száromat,
Ott a' Fogadóba' tettem hálásomat.

Gödölőn keresztül más nap Tzinkotára,
Éppen harangoztak tizenkét órára
Bé értem, 's szállottam egy paraszt gazdára,
Mikor a' juhait hajta esztrengára.

Itten katonásan hideg sültet ettem;
De a' kulatsomba jól bé tekintettem,
Fakómmal abrakot, szénát is ettettem,
Ivott is; 's hátára magamat vetettem.

Mentem; de nem többet hanem egy kis órát,
Hát meg látám Pestet, és Budának várát,
Meg állottam: 's véltem Salamon oltárát,
Látom: 's tsodáltamba alig vettem párát.

Én Pesten keresztül léptettem sebessen,
De Dunán vert hidon mentem tsak tsendesen,
Láttam egy iffiú túl sétál ékessen,
Mintha őt' esmérném, tetszett olly rendessen.

Át menvén a' hidon utánna siettem,
Lovon ülvén őtet hamar is érhettem,
El érvén örültem, hogy rá esmérhettem,
A' Szatmári Bíró fia vólt: nevettem.

Preceptora vóltam, hogy vólt *Principista*,
Eger várossába vala ő *Jurista*,
Nagy Prókátoroknál lévén *Patvarista*,
Királyi Táblánál mostan *Cancellista*.

Meg szállítám: vissza nézett, 's tsodálkozott,
Mondá: Lelkem Földim! téged Isten hozott,
Ha hozzám nem szállasz, lészel te átkozott,
Jó szállásom vagyon, lehetsz meg nyúgoszott,

Egy gazdag Serfőző Tsászár Fördő mellett,
Mint egy Kastély olly szép házat építtetett,
Szép *mobiliákkal* fel ékesíttetett.
Dunán le menőknek ád szép tekintetet.

Sok Uraknál vagyon sok ezer summája,
Mellyből hat *pro centum* jön bé uzsorája,
Szuferénnel tele börtben négy ládája,
Őrzi azt hat erős szelindek kutyája.

Rég már az ideje, hogy meg özvegyedett,
Egy fia volt, kinek hadi Tisztséget vett,
Ármádánk *Kolinnál* mikor verekedett,
Ottan a' Pruszsuztól agyon lövettetett.

Tsak hat hetűs vala akkor leánykája,
Ez most olly szép mint volt Páris Helénája,
Sok Gavalér lenne örömet mátkája,
Mert érzik Atyjának van arany mannája.

Maga szép ősz férfi, egyenes állása,
Piros, posgás; mert volt mindég jó tartása,
Fontos a' beszédje, olyan a járása,
A' házának bölts, okos kormányozása.

Pere lévén egyszer egygyik adóssával,
Ez alkalmatosság a' *Cáncellistával*
Esmérőssé tette, és szolgálatjával
Nagyon elégedvén, így szólla magával:

Kedves Uram! Budán senki semmit ingyen
Nem ad: tehát kérem a' szerentsém légyen,
Pénz nélkül én nálam asztalt, szállást végyen,
Kegyelmed házamnál, mi tetszik, azt tégyen.

Földim meg köszönte eztet betsülettel,
Ajánlását vette minden tisztelettel,
Meg szált három szobát tele készülettel,
Kárpittal, Kanapé, tükörökkel, székekkel.

A' *Cancellistát* ő most is úgy szereti,
Hogy mindenbe kedvét teszi, hol teheti,
És a' vak is aztat itten sejdítheti,
Hogyha néki tetszik, Frántzlit el veheti.

Meg mondá ez néki, hogy én *Préceptora*
Voltam, és hogy voltam vezető *Mentora*:
Mindjárt kért, ne szálljak vendég fogadóra;
Szolgálatomra lesz étele, és bora.

NEGYEDIK RÉSZ.

A' mellyben Budát, Pestet, és ezeknek vidékét írja le.

Itten Budán kezdett szerentsém szolgálni;
De útamba akart mindég ellent állni,
Hányszor nem kellett majd éltemtől válni,
Most nyugszom, itt mindent meg akarok látni.

Ki is mentem más nap a' Duna partjára,
Szememet vetettem Pestre, hol Budára,
Nem tudtam, mit nézzek, elől 's utóljára,
Azért mostan adom mindennek tudtára:

A' természet tette itt remek munkáját,
Mert ha ki tekinti Buda Vára táját,
Nem fog itt mást látni, tsak szépség tsodáját,
És a' teremtésnek egy nemes formáját.

Menedékes hegyen van a' Vár építve,
Erős kő falakkal, 's bástyákkal kerítve,
Nap fényen ragyogó tornyokkal szépítve,
Útszái kövekkel vannak bé terítve.

Ezeket nagy roppant házak ékesítik:
Sok költséggel épült Templomi szépítik,
Piartzán fel-szökő kútak díszesítik,
Gyönyörű lakósi nagyon nemesítik.

De főképpen Mátyás Király Palotája
Kevélyen áll benne, ritka-is pompája,
Bár mennyi idegen szem tekint reája,
Királynak való ez! mást nem mondhat szája.

Országunk Oszlopi itten lakást vettek,
Kik Fejedelmüinktől ide idéztettek,
Hogy Hazánk Kormányi légyenek küldettek,
Szegények 's gazdagok Bírójává lettek.

Hogy folytathassanak mindent tsendességgel,
Kormányozhassanak kívántt békességgel,
Az all-pereseket Haza Törvényjével,
Meg nyugosztalhassák igazság tettével.

Ki Hadi Fő Vezér az egész Hazában,
Ide helyheztetett, és ál hatalmában,
Hogy a' lármazókat tartsa zabolában,
Légyen a' tsendesség ő rendes folytában.

Így Ápolló lakást vett Buda Várában,
Már is benne lakik ki vont Sátorában,
Borúlt a' Békesség Igazság nyakában,
Részesek mind ketten egymásnak tsókjában.

E' Vár alatt még más három Város fekszik,
Egy mért föld a' hoszsok, melly-is jól ki tetszik,
Ó Buda, Viz-Város, Tabánnak nevezik,
Ezeket tsodálva jövevények nézik.

Néhány meleg Fördők benne találtnak,
Minden sorsból valók ezekben mulatnak,
Doktorok Borbélyok ezek körül laknak,
Azért-is betegek itt fel gyógyúlhatnak.

Fedetlen tornyával még egy Török Metset
A' Vizi-Városban hogy áll, azért esett:
Hogy ez arról tégyen jelt, 's emlékezetet,
Hogy *Kara Mustapha* itt meg-verettetett.

A' Városokon túl fekvő szép megye,
Amphitheatrumot mutat völgye, 's hegye,
Akár merre ember szemét vesse, 's tegye,
Mást nem lát, tsak mellyből szív öremét vegye.

Hegyei bé vannak szőlőkkel terítve,
Alattok bor házak sorba fel-építve,
Egygyik a' másiknál tzifrábban szépítve,
Prés, sajtók, és kádak szürethez készítve.

Pomona kosárba almát, tseresnyét ráz,
Flora Nympháival virágok közt zikáz.
Ritkán Diánnának nyila szarvast hibáz,
Madárkákat lépen fog itt sok madarász.

Édes musttal tölti *Bachus* itt hordóját,
Nyujtja a' vevőknek bora' kóstolóját,
Veres borral töltött üveges korsóját,
Gyakran Orpheus-is meg fujja gordóját.

A' völgyek árnyéka hideg kut forrással
Bövelkedik, gyémánt színű víz folyással,
A' kövi halatskák itt fitzkándozással
Játszanak, Pisztrángok, mint nyíl, olly úszással.

A' Városok között mintegy méltósággal,
Szőke Duna vize foly tsendes habzással,
Ágokra nints osztva, van itt egy folyással,
Füleket nem sértő szép lassú zúgással.

Számos terhelt hajók drága portékával,
Meg annyi meg töltve sóval, gabonával,
Bé sózott húsokkal, füstölt szalonnával
Evezdnek le rajta Hazánk sok javával.

Fekete Tengerig egészen le mennek,
Itt adnak el mindent a' sok idegennek,
Ott tserélt portékát ezekre terhelnek,
Lovaktól húzatván nyerességgel jönnek.

Ő ezen Tengerbe foly-bé hét folyással,
Magas kősziklákról tájékos habzással,
Valamint a Nilus dúl hét ágazással,
Egyiptom Tengerbe kövekről zúgással.

Ollykor Királyunknak szép Hadi hajói,
Kiknek arbotz-fáján lobognak zászlói,
Széltől lebegtetnek ki vont Vitorlái,
Könnyen úsznak, hátán morganak ágyúi.

Valamint kotlós tyúk tsirkéit vezeti,
Úgy tsajkák nagy száma ezeket követi,
Ha a' hadi hajó vas-matskáját veti,
Kerületjét ennek soksága bé lepi.

Duna! óh te drága Neptunus magzatja!
Szépséged Europa minden vizét hatja,
Örvényidben magát hány Viza nyugtatja?
Arany fővényednek drága minden látja.

Nem elég hogy Budát te úgy ékesíted,
Még Pest Várossát-is hozzá egygyesíted,
Ezt hajókból kötött hiddal tellyesíted,
Nyelv ki nem mondhatja; őket mind szépíted.

Ez öszve kaptsolást ha fontosan nézem,
Jónáthás és *Dávid* barátságát képzem,
Cástor, és *Polluxnak* szerelmeket érzem,
Még is dítséretit eléggé nem végzem.

Ez hidon sok ezren napnak le mentével,
Sétálnak, és telnek örömök kedvével.
Sok *Pyramus* játszik rajta *Thysbéjével*,
Enyhülnek fagyossal, 's mandola tejével.

Mesterséges tüze gyakran Vulcánusnak
Ég rajta de többet ég tüze Vénusnak.
Itt sok ártatlan szív tétetik zinkosnak,
Jól hívják e' hidat hát Labyrinthusnak.

Jubál¹⁸ találmannyát itt sokszor láttatja,
Sok ezer fül lantját, sipjait halgatja,
Magát sok Gavalér tziifrán fitogtatja;
De soknak erszénnye e' szelet jajgatja.

Pest Budánál sokkal még mostan ékeesebb,
Több méltóság lakja, azért-is nemesebb,
Multság tár háza, mellyértis kedvesebb,
Épületjeiben gazdagabb, 's fényesebb.

Bölts *Minerva* benne vette a' lakását,
A' Tudományoknak meg nyitá forrását,
Tanulók fejére árasztja folyását
Benne helyheztetvén *Universitássát*.

¹⁸ Jubál az a' ki a' muzsikát első ki-találta.

Minden esztendőbe *Bellona* tábora
Szép térségén fekszik, sorban áll sátora,
Nem kéméltetik itt ágyúja sem pora,
Fegyver ropogása mint villám szapora.

Illy ékességeket Pest, és Buda körül,
Lehet látni, kibén lélek és szív örül,
Ha olykor bánatba mind kettő bé-merül,
Ezekre tekintvén vídámsága kerül.

ÖTÖDIK RÉSZ.

Sajnálja a' Nótárius Budai útját, mivel azt gondolta, hogy Budán olyan régi Magyarokat fog találni, mint valaha lakták, olyan Dámákat is; de reménységébe meg tsalattatván, le írja a' régi Magyar öltözeteket.

Mind így vannak ezek, szemeimmel láttam,
Pest', Budát mind belől mind kívül vizsgáltam:
De hogy ide jöttem, azt már most sajnáltam,
Mert a' mit kerestem, itt fel nem találtam.

Véltem, fogom látni Nemzetemnek fénnjét,
Magyar öltözetnek ki választott kénnyét,
Bíbornak, Bársonnak, skárlátnak a' színnyét,
Siberiából jött nyúsztyát, és gerínnyét.

Véltem: mente, dolmány takarja testeket,
Skófiumból szőtt öv keríti ezeket,
Borítja, hogy hosszú nadrág szemérmeket,
Díszesíti nyusztos kalpag a' fejeket.

Karmazsin, gordovány tsizsma lesz lábakon,
Tigris, vagy Pardutz bőr fog fűgni hátokon,
Keretsen kótsag toll lebeg kalpagokon,
Bogláros pantallér tsörög a' nyakokon,

Gondoltam üstökök érik a' vállokat,
Kard tarsollal fogja verni a' lábokat,
Buzogány, vagy Tsákány tölti meg markokat,
Ollykor hogy pántzér ing fedi bé tagokat.

Véltem, hogy ha ülnek paripa lovakon,
Igmándi, Füredi nyereg lesz hátakon,
Fetske farkú tzafrang fog fűgni farokon,
Szironyos, sallangós szerszám lesz azokon.

Vagy hogy ezek lesznek Skófiummal varva,
Ezüst avagy arany boglárrel takarva,
Vagy lesznek tengeri tsigák reá rakva,
Sárga, veres, és zöld szironnyal zavarva.

Így jártak valaha nagy hírű Eleink,
Az egész világot rettentő Öseink,
Így jártak Királyink, Gróffjaink, Herzegink,
Mí zászlós Uraink, mí minden Nemesink.

Hajdan ha a' Dáma a' hitnek lántzával,
Öszve köttettetett élt maga Párjával,
Illeték *menyetske* szép titulussával,
Hívták Nagy Aszszonynak esztendőök múltával.

Ez hajadon fővel, akár merre jára,
Soha ki nem mene Templomba, útszára,
Ez által adta ő mindenek tudtára,
Hogy vendég volt gyűjtve már lakadalmára.

Kötöttek hajából kontyot a' fejére,
Ki varrott főkötőt tettek tetejére,
Arany lántzot, gyöngyöt a' kerületére,
Gyémántos reszketőt, mennyi tsak rá féré.

Vagy hosszú fátyollal kötötték bé fejét;
De sok köves tőkkal rakták meg tetejét,
Hosszan függött ez le, és alól tsipkáját,
Sarka emelgette szóknyája retzét.

Alabastrom színű nyakát a' Kalaris
Kerítette: Gyöngy volt, de *Orientális*,
E' mellé volt kötve még szép arany lántz is,
Zomántztal futtatott filegrám munka-is.

Arany, avagy ezüst fonalú Bíborral
Takartatott karja; de e' volt fodorral
Szépen ékesítve, rántzba vett bodorral,
Ékes volt, és ezt szem nem nézte komorral.

Módossan volt kötve karjok pántlikával,
Ujjokon volt gyűrű arany karikával,
A' fülbe valójok hasonló munkával
Vala el készítve briliánt rózsával.

Kartsu derekokon vala vál fel öltve,
Melly volt a' Szabótól halhéjjal meg töltve,
Közepe kevesé volt test felé dőlve,
Úgy tetszet, hogy ez van derekára öntve.

Fűzték minden színű selyem pántlikával,
Erre megént gyöngyött két sinor sorával,
Ékesíték aztat olasz bokrétával,
Vagy balra fel tűzött szép *medaliával*.

Szoknyájok Mailandba szövött kamukából
Vala; vagy aranyos, ezüstös Prókátból,
Vagy bársonyból, melyet hoztak Genuából,
Félig prémzett vala mind elől, mind hátról.

Mindenféle kötényt ezekre kötöttek,
Gyöngyből, vagy gránátból, Pártövet övedztek,
Régenten lábokon tsizsmákat viseltek,
Nintsen *Seculuma*, hogy tzipőt ötöttek.

A' kiss Aszszonyok is mind így öltöztettek,
Tsak egyedül azzal meg különböztettek;
Hogy ezeknek fejek nem főkötöztettek,
Sem hosszú fátyollal bé nem fedeztettek.

Illy öltözeteket Budán nem láthattam,
És még magyar szót is tsak ritkán halhattam.
Hogy lehet ez? éppen azt meg nem foghattam,
Ezen dolgon méltán én álmélkodhattam.

Igen szépen kértem én a' Cancellistát,
Hogy mutasson nékem Magyar Urat 's Dámát,
Vezessen helyekre, hol ezeknek számát,
Láthassam Hazámnak fényes ragyogványát.

HATODIK RÉSZ.

A' Nótárius kérvén a' Cancellistát, hogy vezesse olly helyekre, a' hol magyar Urakat 's Dámákat láthatna, e1 vezette őtet az Ország Házához, Komédiába, a' Barátok Tempomába; elő beszéli mit látott.

El vezetett engem az Ország Házához,
Éppen midőn üle Fő rend a' Táblához,
Iffiúság álla ezeknek hátához
Hozzá fogtak mindjárt az Ország dolgához.

Mondá: lásd most Földi! ez mind magyar Mágnás
Amaz Cardinális, és egyszersmind Primás,
Ez Ország Birája; Personális, e' más,
Kiknek kultsok vagyon, mindenik Kamarás.

Tekintsed ama négy Ítéző Birókat;
Többieket pedig mint tanács adókat,
Im! azért mutatom, hogy láss Magyarokat,
Mivel Budán látni ohajtád azokat.

Nézd amott öszve ültt *Procurátorokat*,
De tudjad, hogy te látsz annyi farkasokat,
Roszszabbat, mint Embert, evő Tzigányokat,
Incattust esznek ők, esznek *Actorokat*.

Vendég hajjal köztök, sok fedezi fejét;
Mert *o kehi onos* bántja a' velejét,
Ezzel takarja bé kiki maga fülét,
Hogy palástolhassa, *Midásnak* a' nevét.¹⁹

Nézd e' körülálló szép Iffiúságot,
Mint annyi Hazánkba fel nevelt virágot,
Idővel közülök sokan az országot
Fogják kormányozni, érnek méltóságot.

Az Ország Házánál olly jól helyheztesztet,
Hogy a' Táblán végig két szemem nézhetett;
De alig vehettem itten lélekzetet,
Olly nagyon fájt szívem bánatban reszketett:

Mivel kevés Mágnás vólt Magyar ruhában,
Az is már öreg vólt, ki vólt illy gúnyában,
Leg többen valának mind németh nadrágban,
Nem magok hajokkal; hanem parókában.

Az Iffiúságon végig tekintettem:
Francziák, Ánglusok ezek én azt véltem;
Mind idegen nyelven szóltak jól ítéltem,
Tarkák, tám bolondok, illy gondal is éltem.

¹⁹ A' Poéták *Midást* Királynak írják, a' kinek igen hosszú számár fülei voltak, és másképpen is tanulatlan, és ostoba vala.

Estve bé vezetett a' Komédiába
Itten Urak, Dámák vóltak olly ruhába,
Mint a' kik játszottak, 's tántzoltak *Scénába*;
Gondoltam Testvérek lévén egy gúnyába.

Másnap Barátoknak mentünk Templomába,
Úgy tetszet, hogy most is a' Komédiába
Vagyok; mert itten is vóltak olly ruhába,
Mint a' Komédián, tollasba, tarkába.

Mint ott nevetkeztek, itt szint' úgy nevettek,
Complementirozást egymás között tettek,
Nem oltárra; hanem hátra tekintettek,
Dámák Gavalérok egymásra intettek.

Gavalért pajzányan szolga öltöztette,
Dáma magát feje, 's pirosra festette,
Sok közzülök eztet bőltsen tselekedte:
*Mumiát*²⁰ mutatott vólna máskép teste.

Mondá: Földim! többet én nem mutathatok,
Mind télben mind nyárban ez a' ruházatok:
Így vannak bé festve minden ábrázatok,
Légyenek öregek, bár Iffiak azok.

Fel tettem, hogy rajtok én tsúfságot tenni
Fogok: ha egygyenként fogok velek lenni,
A' hidra sétálni ha talállok menni;
De Urait előbb fogom elő venni.

²⁰ Egyiptomban hajdan temető helyeken Tornyokat építettek; a' hová a' testeket temették, mellyeket úgy tudták balzsamérozni, hogy mostan is találtnak illetén testek; tsak hogy a' régiség miatt igen feketék; ezeket hívják *Mumiának*.

HETEDIK RÉSZ.

Ebben hosszasan elő beszéli a' Nótárius miképpen tsúfolta magok viseletekért minden Rendből lévő Magyarokat.

Módom egyszer lévén a' hídon meg áltam,
Egy deli Iffiút jönni felém láttam,
Talpától tetéig ötet hogy visgáltam,
Maskara köntösét felette tsodáltam.

Fordított kapájú sarú vólt a' lábán,
Hátról tsat rá varva mind kettőnek szárán,
Mint két új, olly széles Sarkantyú bokáján,
Elül vólt hasédék gombokkal plundráján.

Kurta vala az ő alsó hatzukája,
Rövid rojt vólt körül fel varva reája,
Melyén ki vólt vonyva ingének tarája,
Egy kis tsat vólt ezen, Ánglusnak munkája.

Felső ruhájának egy araszzsal allyja
Hosszabb vólt, és rántzos; nem vólt az aszzsallya.
Tarka vólt, mint tarka a' Héjusznak mállja,
Szűk vólt szorítását láttam, alig állja.

Verd Dragon szín posztó²¹ Marseelbe szövetett
Sok veres pontokkal vala pettyegetett,
Két sorral atzél gomb volt rá helyheztetett,
Párisba ez *Fraknak* meg kereszteltetett.

Mint malom kő, olly nagy kalap volt a' fején,
Tarka barka tolból bokréta tetején,
Karimája vólt majd hátának közepén,
De szélbe, nem tudom, hogy állott meg helyén.

Tsigásan a' haja vólt fel fodorítva,
Egy font hajpor vala tzofjába szorítva,
Melly is pántlikával vala bé borítva,
Úgy tetszet *Salam* van hátára hagyítva.

Meg esküdtem vólna, hogy vagyon golyvája
Ha ez nem: lesz még is valami hibája,
Gondoltam: torkának tám van *Anginája*,
Vagy keléssel tele van nyaka tsigája.

Mert hogy tekintetem ennek a' nyakára,
Egy asztal keszkenőt borítot ő arra,
Háromszor keríté ennek a' hátára
A' nyakra valóját, mint egy garmadára.

²¹ *Verd Dragon* igen setét zöld posztó, hogy pedig a' Kalmároknál jobb kelete légyen, azért hívatatik illy módossan.

Melly szélesen szokott Zsidó *Rabinernek*,
Gallérja állani, szint úgy állott ennek,
Négy újnyira felül Gallérja ingének
Szép volt ez: mind örve a' juhász ebének.

Ollyan, mint szakács kés, függött az oldalán,
Egy horgon akasztva fellül bugyogóján,
Ez fegyvernek neve betsúlettel mondván -
Kutó és próbálni lehetne ezt békán.

Hozzám érvén ötet szépen köszöntöttem,
És meg hajtott fővel ötet üdvözlöttem,
Tsodáltam: hogy az ő feleletét vettem,
Mert viszszonek magyarul tőle tiszteltettem.

Mondám néki: Uram! szabad é szóllani,
Talám nem hibázom, ha fogom mondani:
Hogy az Úr kötélén fel 's alá ugrálni
Theatrumon szokott drótokon járkálni.

Mert tudom: a' két tsat tsak azért van lábán,
Hogy két szij ezekről nyúlják lába szárán,
Lábait kötélhez tsatolják szaporán,
Szent István tornyán is tántzolhat azután.

Kalapja széle is, tudom, hogy segíti;
A' levegő égbe nagyon emelíti.
Köntösse ugrásban meg nem melegíti;
Mert elég hasgatott sőt inkább hűsíti.

Ha el találja is az Úr törni lábát:
Azt tudom, hogy soha ki nem törni nyakát,
Mivel olly vastagon a' nyakravalóját
Kötötte, mint kötik gyermekek' pólyáját.

Mondá: te gaz ember! tudod kivel beszélsz,
Született Magyar Gróff vagyok, tőlem nem félsz?
Akarod: mutassam, hogy tsak estvélig élsz?
Avagy ollyan érjen, mellyet érni nem vélsz.

Tudjad: te Goromba! köntös a' Barátot
Nem teszi Barátnak, 's ki illyet nem látott,
Olly ostoba mint te: nem esmér világot,
Nagy városba nem járt; hanem fővényt hágott.

Módi ez, és minden Gavalér most így jár.
Tekíntsd őket itten, tekíntsed Bétsben bár,
Te ehhez nem értesz; mert vagy ökör, számár!
Érted é? el mehetsz. Vigyen el a' Tatár.

Mondám: azt Gróf Uram Nagyságad! jól mondja,
Nem tsinál Barátat köntös, mellyt ő hordja;
De ha nem mind Ánglus, kin van Ánglus rongyja
Ki tehát ez? úgy é? tsak világ bolondja.

Az egész világon aztat minden Nemzet
Meg vallya, hogy leg szebb a' Magyar öltözet:
Ki Magyar 's nem hordja más módon nem lehet;
Hanem, hogy illy Magyar nadragulyát evett.

Módi? 's tsak azért jár így minden Gavalér,
Olly szeles, mint Nagysád, kiben nints magyar vér?
Kiben kortsosodva meg vagyon minden ér,
Ez mind módos bolond: más név rája nem fér.

Gróff Uram? hogy ökrök ökröt a' szarváról
Lehet meg esmérni, madarat tolláról,
Ez Török, ez Lengyel látom gúnyájáról,
Hogy ez Magyar légyen, tudom ruhájáról.

Nagyságod hogy Magyar kétségem szavában
Nintsen: de nem tudom, mért jaj illy ruhában:
Ha azt le nem veti, és jár illy tarkában,
Bétsbe bé záratik bolondok házában.

Hazánkban nemzete vólt mindég tündöklő,
Híre neve fénylett, mint fénylik gyémánt kő:
Légyen Nagyságod is Eleit követő,
Azt ha nem tselekszi, üsse meg a' mennykő.

Ezt mondván el mentem, őt' a' bitófánál
Hagytam, és sétáltam a' Duna folytánál.
Meg állottam ennek éppen a' malmánál,
Tzövekekhez kötött sok erős lántzánál.

Érkezett ide is hamu színű *Frakba*
Egy rendes Iffiu nagy fejér kalapba.
Páltza vólt kezében; de *Spádé* vólt abba:
Felül vad ketske szarv foglalva aranyba.

Láttam, hogy négy óra vala négy Zsebjében,
Kékes papirosba foglaltt könyv keblében,
Papir masé pixist tartott a' kezében,
Ollykor egy *kapriólt* vetett ő léptében.

Szóltam hozzá: talám kegyelmed itt Molnár,
Mivel ollyan színbe, 's fejér kalapban jár;
De illy tzifra köntöst bé liztezni nagy kár,
Öltsön vászony kitlit, úgy is most vagyon nyár.

Fel indúlt szavamon, 's kezdett ebbattázni,
Dúlt, fúlt, 's morgott, mondá: hogy meg fog páltázni,
Vice Ispány Fia, hogy merem gyalázni,
Urfiból Molnárrá tenni, 's le alázni?

Tudjad tök fejednek nintsen ítélete,
A' Pápának Bétsbe ez vólt viselete,
Gavalérok között azólta kelete
Van ennek, 's *ala Pap* az ő nevezete.

Mondám az Urfinak: fogja bé a' száját,
Vesse el pokolba e' bolond ruháját,
És ne merészelje emelni páltzáját;
Mert Lengyel Nemesnek teszem a' pofáját.

Jó Urfi! a' Pápa Infulát is visel:
Az Urfi hát fejére mért azt nem tesz fel?
A' fején a' fejér kalap tsak olyan jel:
Hogy az Urfit ma, vagy holnap kötözni kell.

Hogy látta, hogy kardom' markolatját kaptam,
Meg némúlt, és én is, néki békét hagytam,
A' Dunának partján tovább el ballagtam,
Ez Úrfit nevettem 's magamban katzagtam.

A' Tsászár fürdőnek valék eránnyában,
Látom egy Férfiú jön tsúfos Gúnyában,
Mint pantallér függött nagy korbáts nyakában
Ollyat mint a' sonkoly, tartott a' markában.

Zöld felső ruhája vala varva kurtán,
Szűken lévén szabva állott rajta nyalkán,
Sem Németh, sem Lengyel ruha láttam nyilván,
Mi teremtés légyen? nem tudtam igazán.

Hozzám el érkezvén azt mondá: hogy *bon zsúr*,
Én ezt nem értettem, véltem, mondja: meg szúr,
Magyarúl feleltem: hogy ha meg szúr az Úr,
Majd úgy fel taszítom, hogy orra földet túr.

Ne haragudj Földi! rosszat nem szóllottam;
Frantziául néked jó napot mondtam.
Magyar szavát hallván azon álmélkodtam,
Ez is mind a' többi, olly bolond, gondoltam.

Mondám: botsásson meg ő is; ha vétettem,
Szánt szándékkal semmit ellene nem tettem,
Frantzia szavait hogy balúl értettem,
E' nyelvet nem tudván azzal nem véthettem.

Kértem, hogy mondja meg nekem Uri nevét,
Honnan való légyen születése helyét,
És hol tanulta meg Frantziáknak nyelvét?
Melly Nemzetnek hordja ő az öltözetét?

Kértem az mi légyen? a' mit tart kezében,
Süvegé? vagy vagyon korona fejében?
Hertzegé? vagy légyen Posta legénységben?
Mivel van nagy Korbáts test kerületjében.

Felelt: Kevés varjút láttál Földi! Karón,
Nem neveltek Téged zsemlén; tsak vakarón,
Pakrótzon hevertél; nem bársony takarón;
Azért kérdéseid hangzanak illy aprón.

Az én nevem Törő: 's vagyok unokája
Híres Törő Pálnak, kinek volt hazája
Túr várossa, egész nagy Kunságnak tája,
Tudja, hogy ő ki volt, 's ki Familiája?

A' melly két Frantzia szavakat szóllottam,
Többet én nem tudok, többet nem mondhattam,
Így köszönni módi: hallottam, és láttam,
Néked is módisan jó napot kívántam.

A' mi kezembe van: neve tsokoládé,
Ha gyomrom meg gyengül, ebből eszem: láddé!
Ollykor fröstökömöm a' téjfeles kávé,
A' nagy melegekben enyhít lemonádé.

Kurtának nevezik az én köntösömet;
Káskétnek pediglen hívják süvegemet,
Tsak azért keríti e' korbáts testemet,
Hogy azzal pattogván lássák jó kedvemet.

Bravo! Törő Uram! Kegyelmed szolgája,
Ama nagy Törőnek hát kend unokája?
Most látom: Urfi kend; mert vagyon kurtája,
Kaskétja, korbáttsa, és tsokoládája.

Meg kell azt vallani: nagy kend Nemzetsége,
És nagyon ki terjedt annak ditsósége,
Nemzetének tetszik kenden fényessége,
Főkép Törő Pálról jött rá díszessége.

Mert ő hóhér által kerékkal töretett,
E' *Diploma* után négy felé metszetett,
Túrnak négy szegletén kerékre tettetett,
Egri György mestertől arra szegesztetett.

Hogy kend is így járjon aztat nem kívánom;
De ha homlokára sütik azt nem bánom
E' szot: *Bolond!* Éppen semmit sem sajnálom,
Ha kendet Iloknál hajót húzni látom.

Kurta helyett bundát, jobb volna viselne,
Nem káskétet; tsákót fejére fel tenne,
Korbáttsal szántani hat ökrökkel menne,
Tsokoládé helyet zöld fás hagymát enne.

Hogy üres gyommorral ne menne mezőre,
Lemonádé helyett jobb volna a' lőre.
Meg érem még aztat, jut kend olly időre:
Pálinka; nem kávé lesz fröstökömére.

Hallván Törő tőlem szép *Elogiumát*
Familiájának *Panygericumát*:
Írult pirúlt többé nem halhattam szavát,
El futott, szaladott, hordta a' Sátorfát.

NYOLTZADIK RÉSZ.

Tovább is elő beszélle hosszasan miként még másokat is tsúfolt, kiváltképpen egy Magyar Lovas Kapitánnyal esett dolgát.

Magam is el mentem én innénd azutánn,
Egy rendes Iffiu jött szemközt az útszán,
Arany készülettél vólt rajta a' dolmán,
Szintén olyan nadrág, topánka a' lábán;

Arannyal kotzkázott öv vólt erre kötve,
Kávé színű *Caput* dolmányára öltve,
Függött az oldalán kard zomántzal öntve,
Meg állott mellettem Magyarúl köszöntve.

Idegennek lenni engemet meg esmért,
Honnan valo legyek, mondjam meg azon kért,
Hogy kérdez engemet, tám azzal meg nem sért,
Mi járatba légyek? Budára jöttem mért?

Kivánsága szerént mindent meg mondtam,
Honnan jöttem, 's miért? annak okát adtam,
Mivel egy jó szívű embernek őt' láttam,
Végre ezen szókra véle én fakadtam;

Jó Uram! az Égen nem látni felleget,
Mért vett hát magára az Úr köpönyeget,
Már sokaktól talám meg is ítéltetett;
Hogy tiszta időben hord illy viseletet.

Felelt: Ezt nem hívják Uram! Köpönyegnek,
Hanem kaput, vagy *Smisz* igaz neve ennek,
Comód: haszna is nagy van ez öltözetnek,
Módi is és azért tetszik is mindennek.

E' könnyű, és benne sokat el rejthetek,
Sok zseb vagyon rajta mindent el tehetek,
Nem szorítja testem, én könnyen mehetek;
Oltsó; ha el nyövöm, hamar mást vehetek.

Mondám: Uram! Németh ha venne magára,
Magyar dolmánt evet felül a' plundrára,
Húzna sárga tsizsmát azutánn lábára,
Kérem: nézhetne é nagyobb maskarára?

Többen közzülök is magok így hordhatnák,
Ez *Comód*, ez módi: ők is azt mondhatnák,
A' világán nints szebb öltözet: tarthatnák,
Ez oltsó, ez hasznos: arról álíthatnák.

Úgyé? még sem venné az Úr azt magára,
Mért? azért: mert lenne tsak világ tsúfjára,
Gondolja; hogy így is nintsen az Úr arra?
Arra van: úgy tetszik, nézek *Chymerára*.

Mint Magyar Gavalér, kérem ne tsúfíttsa
Nemzetét, köntösét így ne kortsosíttsa,
Inkább a' kaputját pokolba hagyíttsa,
Vagy azzal valamelly *Slájfert* gazdagíttsa.

Mosolygott, 's fogadta azt parolájára,
Hogy' soha kaputott nem ölt fel magára,
Magát ki nem téski világ piattzára,
Fő hajtása utánn el ment szállására.

Ez alig mene el, ihon jött egy rendes
Hadi Tiszt, a' ki is vala tekintetes
Termete, mint nádszál szép vólt, és egyenes,
Ábrázatja tetsző, szava kellemetes.

Magas veres kalpag vala ennek fején,
Szép bokor kótsag toll nyusztja kerületén,
Vitéz kötésének rojtja feküdt melyén,
Bétsi munka vólt ez, ki tetszet krepénnyén.

Viselt Publikán zöld posztóból ő dolmánt,
Kit arany sujtással *Lakatos*²² tziifrán hánt,
Tett szín nadrágján is kiméltetlenül bánt,
Illik ha katona mutat kevés paizánt.

Öt sorral pikkelyek, 's gomb melyét takarta,
Skófióm gombházát lántzolás zavarta.
Sárga tsizma lábán: eztet *Sartli*²³ varta,
Úgy szép a' katona, mint Stiglitz ha tarka.

Tarka öv övedzte, tsörgött kard oldalán,
Josephus Secundus varva vólt tarsolán,
Arany *Por depeje* függött markolatján,
Egész Márst mutatott vala e' Kapitán:

De - halálas vétek! Kaput vólt a' hátán;
Majd el nem ájúltam, eztet én meg látván,
Véltem előbb járok gyalog tenger habján:
Mint sem Huszárt lássak öltözve illy tsúnyán.

Forrott bennem a' vér, mérgemben reszkedtem,
Szólljak é hozzája? magammal küszködtem,
Hadi Tiszttel magam ha perbe eresztem:
Majd karddal *állegál*; tám éltem is vesztem.

Reménységem felett, még is szerentsémre
Meg szóllít: rá esmért tsekély személyemre,
Jó Barátom! mondá, veszed é eszedre:
Hogy tanulni egygyütt mentünk Eperjesre.

²² *Lakatos* igen híres, és jó Magyar Szabó mester ember; de taval meg hala; Bétsbe lakott éltében.

²³ *Sartli* Nagy Szombath várossába lakozó igen jó Tsizsmadia mester ember.

Mihént ezt mondotta: magam el nevettem,
Mert sok pajkosságot vele el követtem;
De most mint Kapitányt, őtet úgy tiszteltem,
És hogy itt láthatom nagyon örvendeztem.

Kért, hogy kísérem el őtet Quártélyjára,
És maradjak nála egy kis vatsorára,
Meg köszönnén mentem parantsolatjára,
Mindjárt fel is adtak mindent asztalára.

A' hadi életről szüntelen beszéllet,
Hogy ez víg, ez nemes dítséreteket tett.
Sokért azt nem adná, hogy katonává lett,
Illy szép *Uniformist* hogy magára fel vett.

Mondám; a' hadi rend minden rendet hatja,
A' többi Rendeket, hogy Rendek ez tartja,
Király Koronáját hogy fején hordhatja,
Hadi rend tselekszi: azt kiki tudhatja.

Ha hadi rend nem lesz: Monárchák el múlnak,
Trónusok, kővárak, templomok le hűlnak,
Vadságnak tüzétől Országok meg gyúlnak,
Látni fogjuk ezek, egymás közt mint dúlnak.

Nemes Rend, és ebbe sok Hertzeg, 's Gróf bé lép,
Víg; ha tagjaiban, egészséges, és ép.
És *Uniformissát* ha fel veszi olly szép:
Delphis templomába állhatna illyen kép.

Tovább is halgasson, kértem, beszédemre,
Meg hallván: feleljen az én kérdésemre,
Bánatom ki öntöm, melly áradt szívemre,
És a' melly is vagyon nem kis gyötrelmemre.

Jó Kapitány Uram! ugyan mit ítélne
Ollyas németh Tisztről, ki tsákót viselne?
Vagy *Camizóljára* magyar mentét venne?
És illy öltözetbe mindenüvé menne?

Felelt: azt ítelné, hogy bódúlt fejében;
Bolondság maszlaga légyen velejében,
Másképp illy viselet, hogy jutna eszében?
Hogy felelt könyvezett szeme nevében.

Az Úrról is mondám, szintén ezt mondhatják:
Kapotot dolmányon viselni ha látják:
Mente *Camizóltra* úgy illik, tarthatják,
Mint illik ha dolmánt kaputtal borítják.

Ha németh Tiszt kardot tarsollyal magára
Köttne: egész világ menne tsodájára.
Sok Huszár Tiszt köti így azt kaputjára:
Itt is világ hát néz maga bolondjára.

Nádasdi, Károlyi ha fel támodnának,
Így öltözve Huszár Tisztet ha látnának:
Kérdem, akkor ezek hogy mit tsinálnának?
Nem mást: hanem megint újra meg halnának.

Avagy a' kaputját le hasogattatnák,
Lábtól egész nyakig ötet vasaltatnák,
Regementjeiktől pokolba hajtatnák,
És úgy mint bódúltat őt' *cassiroztatnák*.

Külső Monárkáknak az ő Huszárjai,
Magyar Huszárinknak tsupán tsak majmai;
Még is magyarabbak azoknak gúnyai,
Mentéket viselnek, nintsen kaputjai.

Kapitány Uram! hát tsúfot nemzetéből
Ne tégyen, maskarát szép öltözetéből.
Ha talán kórságnak nyelt bé métellyéből:
Végyn *Laxativát*, hajtsa ki testéből.

Vesse le kaputját, kösse egy póznára,
Tegye ki kölessel vetett táblájára:
Meg látja, hogy leszen ez nagyobb hasznára,
Verebek nem fognak soha szállni arra.

Véltem, a' Kapitány rám fog neheztelni,
Ezen szókért talán másra is fog kélni:
Vitéz ember, tudtam, lehetet hát félni,
Hogy dirib darabra ne találjon tépni.

Látom ki rántotta kardját hüvelyéből;
De hogy nem haragszik, ki tetszett szeméből,
Mosolyog; nem mérges, ki láttam színéből,
Tréfásan meg ijeszt, azt véltem jeléből.

De ágyról kaputját hirtelen fel kapta,
Kardjával felőlről allyáig hasgatta.
Nem tett szabó ezen illy vágást, hogy szabta,
Mondá: soha rajtam nem léssel ebatta!

Ezt látván a' székről fel ugrottam, keltem:
Nyakába borúltam, ötet meg öleltem,
Tsókoltam 's örömtől könyveket ejtettem,
Te Deum laudamust végre éneklettem.

A' miket mondtam, mind igaz rá tére,
Fogadta, hogy meddig lesz benne a' vére,
Magyar ruhán kívül más nem jön testére,
'S általa több motsok nem száll nemzetére.

Több Tiszt Urakat is, mondá, fogja kérni:
Reményli is, hogy el fogja aztat érni;
Hogy ő kérésére reá fognak térni,
Németh szabó nekik köntöst nem fog mérni.

Újjonnan is kértem, hogy ha igaz híve
Hazájának, és ha vagyon magyar szíve:
Ne engedje; érje azt kortsosság íve,
Meg rontsa, és légyen annak bűdös nyüve.

A' Bakter kiáltott tizenkét órára,
Késő vólt, borúltunk egymásnak nyakára.
Szeméből gördültek könyvek artzájára,
Hogy bútsúzott, én is majd fakadtam arra.

Szállásomra menvén már kiki nyűgodott,
Morpheusnak édes álmában aludott,
A' szomszéd ház padján egy Bagoly húhogott,
Mind Borz olly tsúfosan némellykor szuszogott.

Azért is sokáig én el nem alhattam,
Hol jobbra, hol balra magamat forgattam,
De *Endimiótól* végre el nyomattam,
A falhoz fordúltam, és úgy fel virradtam.

KILENTZEDIK RÉSZ.

Ebben elő beszéli, hogy a' Tabánban a' Rátz Birónak temetésén lévén, az mint ment véghez. Azon nap estve Pestre a' Bálba által menvén; le írja a' Bál házat, abba miket látott, mint vatsorált, egy Maskarába öltözet öreg Úrral miként bánt, mind addig mi történt ottan, míglen a' szállására aludni ment.

Más nap ünnep lévén *Sessio* nem vala:
Hanem a' Rátz Bíró Tabánban meg hala,
Fekete posztóval egész háza fala
Bé vólt vonyva; mivel gazdag ember vala.

Hallván temetése, hogy pompásan lészen,
Sok Pap, sok *Kalugyer*²⁴ álna immár készen,
Maga a' *Vladika*²⁵ hogy majd *Slusbát*²⁶ téssen
Sok nép már meg tölté udvarát egészen.

Ott vóltam; de annyi szakálos Rátz Papot
Egygyütt még nem láttam; tsak itt tizenhatot,
Láttam egygyet köztök fél szemére vakot,
Melly a' füstölőhöz leg először kapott.

Sok Temjént kanállal ez a' tűzre vetett,
Mellytől is hirtelen, olly nagy láng gerjedett,
Hogy hoszszú szakállán végig el terjedett,
Vállaira fésüllt haja is perzsedett.

A' vak Pap kiáltott; mert a' láng égette,
Perzselte artzáját, és fejét felette;
De sok Kalugyerek álván ő melette,
Kitől hogy lehetett, őt' úgy segítette.

Egygyik szentelt vizet öntött szakállára,
Másik *Pluviálét*²⁷ borított hajára,
Sokan nagy könyvekkel tsapkodtak vállára,
El ólták a' lángot még is utólyára.

A' vak Papnak el múlt az *Authoritása*,
Tekintetes vala szakállal állása,
Nem vólt darab földön e' szakálnak mássa,
E' vólt az ő dísze, az ő *gravitássa*.

Most a' temjén lángja ezt tsutáva tette;
De hamvát a' Rátzság seprette, 's fel szedte,
Ennek kis *dosissát* kiki a' mint vette,
*Amulétum*²⁸ helyett nyakra függesztette.

²⁴ *Kalugyerek* az Oláh, Rátz, és Orosz szerzetesek, Basiliták.

²⁵ *Vladika* Oláh, Rátz vagy is Orosz Püspököt téssen.

²⁶ *Slusba* Isteni szolgálat, mellyet Oláh Rátz, és Orosz Papok tesznek.

²⁷ *Pluviale*, nagy hoszszú széles palást, a' mellyet a' Papi rend tsak Isteni szolgálatkor vesz magára.

²⁸ *Amulétum*, Reliquiák, vagy is szentség, mint egy vánkoscában nyakon viseltetik.

Két vén Rátznével ő el ment szállására;
Sok olajt fel kentek ezek az állára,
Lángtól fel hójagzott sebes artzájára,
Szakál, 's bajússzától maradt tarlójára.

Más Pap állott ennek leg ottan helyére;
De ez már vigyázott a' füstölőjére,
Ez is szakálos vólt, tartá aztat félre,
Hogy ha láng lobban fel ne érjen melyére.

A' *Vladika* hozzá fogott a' *Slusbához*,
Papság, *Kalugyerek* a' sok térd hajtáshoz,
Számptalan *Hoszpodi pomiluj* mondáshoz,
A' sok Atyafiság pedig a' síráshoz.

Mesterek, Deákok itten éneklettek,
A' testnek gyakorta hajtásokat tettek,
Mellyet is a' Papok szüntelen füstöltek,
És sok szentelt vizet arra ki zsebeltek.

Láttam rokonyságát, és a' gyermekeit,
Vén Atyjok artzáját tsókolni, 's kezeit,
Szóval meg köszönni jó téteményeit,
Drága *Tátát* mondván hullani könyveit.

E' *Ceremoniát* a' mint el végezték;
A' testet szent Mihály lovára fel tették,²⁹
A' temető helyre fáklyák közt ki vitték,
Koporsóját sírnál itten bé szegeztek.

Sírlát is a' Papok szüntelen füstölték,
Körös körül szentelt vízzel azt öntözték.
Testét a' sír-ások sírba eresztették,
Földet reá vágván azzal bé tetézték.

Az egész Rokonyság meg tsókolván halmát,
Mély fő meg hajtással kérték a' *Vladikát*,
Hogy más nap lelkéért tartson *Lythurgiát*³⁰
El mentünk, meg látván ezen *Tragoediát*.

A' temető helyről többekkel mint mentem,
Egyszer jobb oldalom felé tekintettem:
Egy rendes iffú, megy látom mellettem,
Hogy tsintalan legett, azt észre vehettem.

Hozzám szólott, 's mondá, de szólván nevetett:
Uram ez a' vén Rátz, ki el temettetett,
Leg alább is öt száz köből bab az lehet,
A' mennyit ő míg élt olajjal meg evett.

²⁹ *Szent Mihály lovának* mondatik azon fa-szer, melyre a' koporsó tétetik és vitetik.

³⁰ *Lithurgiának* mondattatott a' régi *Ecclésiában* az, melyet a' mostaniban *Misének* mondanak.

Ha estve házánál fogják lakni torát,
Láttam, vittek oda sok ezer *Pruszkorát*³¹
*Bozsenitzát*³² az az ketske bak sódorát,
Kalugyerség Papság majd fogyasztja borát.

Jó *Sclavoniai* erős *Rakiában*³³
Lesz részek, mert fogják inni azt héjában;
De csak tor ez, és nem lesznek olly vígságban,
A' mint még ma estve, lések én a' Bálban.

Gyakorta hallottam én már e' szót: hogy *Bál*,
De nem tudván mi az: a' dolog miből áll,
Véltem, hogy ott mindent ingyen kiki talál,
És hogy a' sült galamb ember szájába száll.

Kértem az iffiat: a' Bál hógy hol léssen?
Mond hét *Electornál Pesten*, hol már készen
Minden vagyon, 's ki ki mit akar azt téssen,
Játszik, tántzol, a' mit kíván iszik észen.

És hogy ez kezdődik estve nyóltz órákor:
De a' mikor tetszik mehet kiki akkor,
A' Nagy Urak jönnek majd csak nem fél éjkor,
Vatsorájok után hamarébb is ollykor.

Fel tettem magamba, hogy én is el megyek
A' *Bál* mivoltáról, hogy tanulást vegyek,
És annak javában hogy én részes legyek,
Úgy sem tudom, már ma egyebet mit tegyek.

Három fertályt ütött éppen tíz órára,
Hogy Dunának értem *Pest* felől partjára;
De itten nem tudtam mennyek melly útszára,
A' hol találhassak a' Bálnak házára.

Sípolva jött mellém egy peretz el adó,
Ettől kértem hol van, hét *Curfürst* Fogadó?
Mondá: ez útszán menny majd meg mondja *Echó*;
Mert ott már a' Bálban zeng a' muzsika szó.

Úgy is lett; mert menván a' fülembe hatott
Trombita, dob, sípok, hegedű hallatott,
Az útsza fáklyáktól világosított,
Sok a' hintók előtt, szolgálktól tartatott.

A' mint kapujának alatta meg áltam,
Itt azon iffiút véletlen találtam,
Ki a' temetéstől vélem jött, 's hogy láttam,
Hozzá menván néki jó estvét kívántam.

³¹ *Pruszkora* téssen apró pogátsákat a' mellynek tetejét az Áldozóknak, és Lythurgiához szentelnek az Oláh, Rátz, és Orosz Papok.

³² *Bozsenyitza* az Űrmények, 's Rátzok kedves ételek: Napon aszott fiatal kecske bakok lapotzkái.

³³ *Rakiának* hívják a' Rátzok az égett bort 's más Pálinkát.

Kértem, vezessen fel engemet a' Bálba,
A' hol az tartatik, azon Palotába,
A' szokást nem tudom, hogy mennyek vaktába,
Peleskén nem láttam bált én sem Szathmárba.

Fel vezetett, látom, az első ajtónál
Hogy két *Granatéros* fegyverben strázsán áll,
Itten a' folyosón egy kis asztalkánál
Ült egy vastag Német rakás papirosnál.

Hozá vitt, és mondá: itten kell fizetni
*Bilétért*³⁴ két *Rénes* forintot le tenni,
E' nélkül senkinek bé nem lehet menni,
Alkunak nints helye, annak meg kell lenni.

Így hát négy forintot mi ketten le tettünk,
Egy kis papiroskát ezért én, 's ő nyertünk,
Nem ért az egy krajtzárt, hogy annyit fizettünk
Tsodáltam! Iffíú mondá: már mehetünk.

A' Palota előtt egy tornáztot érvén,
Ült itt is egy Német, ki *Bilétünk*' kérvén,
Oda adtuk néki, és tőle el térvén
Bé mentünk; már többé sénkitől nem félvén.

Bent lévén mint bálvány egybe meg állottam,
Szemeim meredtek, a' szám fel tátottam,
Hogy *Elysiumban* légyek, azt gondoltam,
Paraditsomnak is e' helyt állítottam.

A' tántz Palotának szép volt bólt hajtása,
Mellyen festve vala *Trója* pusztulása,
Helenának az ő el ragadtatása,
Párisnak öröme, *Genius* ' szállása.

Pallérzott *Kristályból* tizenkét lámpások
Benne sorba függtek, nagy vólt ragyogások;
A' viasz gyertyáktól esett villámlások,
Szememet sértették a' sok sugárzások.

Fala oldalain két sorral függöttek
Tűkörös lámpások, mellyekbe tétettek
Két két viasz gyertyák, kiktől úgy fénylettek,
Mint a' gyémánt fénylik, mellyt gyűrűbe tettek.

Ezek között olly jól helyheztetve függött
Tizen két nagy tűkör olly fortéllyal tsüggött,
Ellen ütésektől Palota kettődzött,
E' szembe tűnésre szem nézni nem győzött.

³⁴ *Billiet* Frantzia szó, ez egy kis tzédula, mellyel a' külső ajtónál azért a' pénzért kiki nyér, a' mellyet a' helyért fizetni kell, a' bé menő ajtónál el veszik, ezen tzédula jelt, hogy meg fizetett az, ki bé akar menni.

Vóltak szép zöld Fenyők falra kötöztetve,
Ágokon Madarkák fészke helyheztetve,
Portzellán fazékok virággal tétetve;
Tavaszt mutatott ez, mind úgy vólt illetve.

All végén egy karba harmintz muzsikusok
Hallatták magokat, mind *virtuosusok*,
Ezeknek olly kegyes vala a' *Tónusok*,
Hogy *Syren* 's *Nympháknak* tartotta őket sok.

E' szép muzsikától a' Palota zengett
Tántzosnak lábai alatt padlás rengett,
A' *Tactust* jól tették; mert az egyre tsengett,
Sok Magyar sarkantyú itten pengett, bengett.

De hogy tekintettem én a' tántzosokra,
Nézek Ördögökre, vagy is Angyalokra,
Nem tudtam, hogy vetém szemem' gúnyájokra,
Irtóztató tsúfos úkor lárvájokra.

Egygyiknek görbe vólt órra, vagy vólt szája,
Másiknak himlős vólt sok görtstől artzája,
Félig feje, félig fekete pofája
Vólt soknak, másoknak matska vólt formája.

Ki göböt magának a' hátára tsinált,
Kinek mint egy tzipó a' melyje úgy kinn ált,
Ki kaponyát tett fel mutatott ez halált,
Tetszett; hogy emberből itt Ördöggé sok vált.

De vóltak ellenben sok szép öltözetek,
Aranytól, 's ezüstől gazdagok, nehezek,
A' *Dámák*' nyakai, fejek, és a' kezek
Brilliántal tele; égtek, mint tűz, ezek.

A' tántzok többnyire álla keringésből,
Forgó szél port mint hajt, olyan tekergésből,
Gondoltam viradtig sok meg hal ezekből,
Guta következik a' fej szédülésből.

Az én iffium is közöttök fetrengett,
Egy tsínos lyánkával, mint többi keringett,
Izzadt vólt, mondotta, mindjárt vesz más inget,
Úgy is tett, hogy éppen tsúf tántznak vége lett.

E' tántz után le ült a' székre mellettem,
Mindjárt inni akart; de azt nem engedtem,
Nagyon meg hevült volt, azért ítelhettem,
Ha iszik, *Hectikát* nyér, attól féltettem.

Kérdém; Uram! ugyan mi neve e' tántznak?
Mert egyszer, keringős hogy lett ökröm, annak
Szint illyen tántza vólt, mint itten forganak,
Az is tsak keringett, itten sem ugranak.

Felelt: Uram hiják eztet *Voltzerisnek*,
Voltzin: kallót téssen, 's természete ennek;
Szüntelen forgani, mint malom keréknek,
Kalló tántz ez tehát, mellybe keringenek.

Hidje az Úr nékem, hogy léssen az nagy kár,
Hogy ha el nem megyen, egy *Voltzerist* nem jár,
Ama Dáma olyan könnyű mint a' madár,
Vigye el; mert látom, hogy tsak az Urra vár.

Uram! bolond gombát még soha se ettem,
Mint a' bódúlt marha, nem is kerengtettem;
Ha tántzoltam, tehát igaz tántzot tettem,
Mellyből a' fejembe szédülést nem vettem.

Inkább ehetném én, és inkább ihatnám,
Hidje el azt az Úr, mint sem tántzolhatnám,
Kitől kéne kérni, ha aztat tudhatnám,
Azon lennék, hogy azt én meg szólíthatnám.

Erre az iffiú meg fogá kezemet,
Egy oldal szobába vezete engemet,
Kért, hogy vígan légyek, mutassam kedvemet,
Mindjárt enyhíteti szomjóm' 's éhségemet.

Egygyet kiált: *Kelner*! hát mindjárt itt termett
Szép fehér köténnyel egy fiatal Német,
Németül szól véle, nem tudott más nyelvet:
Nékem mondá: az Úr mostan mindjárt ehet.

Egy kis asztalkát ez gyorsan meg terített,
Ezüst villát, és kést, kanalat készített,
Mint a' kő olly fejr, zsemlyét tányérra tett,
Mellyet szép *Damaska*³⁵ keszkenyővel fedett.

Somlai bort hozott egy jó *Boutellával*,
Másba pedig vizet, 's pohárt hamarsággal,
Ezüst gyertya tartót szép viasz gyertyával,
Gondoltam: hogy eszem bezzeg ma pompával!

Hozott ezüst tsészét, melly vala fedeles,
Apró árpa dara vólt ebbe a' leves.
Tzitronyos vólt, mivel valék igen ehés,
Mind meg ettem, nékem vólt ez igen keves.

Leves után hozott egy ezüst tálatskán
Igen rendes étket ki tálalva tzifrán,
Ragu ist das; *Kelner* én hozzám így szólván,
Meg rágom, feleltem, Sógor, jó fogam van.

³⁵ Igazán Magyarúl mondani a' *Damaskát*, *Kamukának* kellene; de mivel a' köz beszédben a' mai világban inkább a' *Damaska* szó gyakoroltatik, én is azért a' *Kamuka* szó helyett *Damaskát* tettem verseimbe.

Vagdalt étel volt ez, 's vala foghagymával,
Nem kellett ehez kés, ettem azt kalánnal;
Meg lehets volt ez, mert volt szalonnával,
Mint foghagymás kolbász, olly vala szagával.

Tsak hamar bé jöve más ezüst tálával,
Ezen volt sült kappan, fennyű madárkával,
Olajos, etzetes, fejes salátával,
Mondám: jobb volna ez Sógor szalonnával.

A' Kappanhoz ugyan Magyarossan láttam,
Egészszen meg ettem, tsak a' nyakát hagytam,
A' madárkát évén tsak újjaim nyaltam,
Azért mind kappanon ezen úgy nem kaptam.

Jól lakván a' boros *Boutellát* fel vettem;
De a' bort pohárba koránt sem töltöttem,
Sőt a' számtól aztat addig el sem vettem,
Üres fenekére még nem tekintettem.

Ezt látván a' kelner, *ist gút?* aztat kérdé;
Mondám: bizony *ist gút*, de üres már ládd é!
Azért lódúl! újra töltsd meg ezt hallod é,
E' vized' magadnak tarthatod: tudod é?

Hozván más *Boutellát* előmbe le tette,
Contratántzt iffíú a' mint el végzette,
Hozzám jött, 's mellettem magát pihentette,
A' Kelner, eszem é *Austrigát?* kérdete.

Nem tudtam, hogy mit mond, és mi az *Austriga*,
Mondám ma nints Péntek, nem kell nékem tsiga,
Iffíú nevetve mondá: az *Austriga*,
Jó Uram, tengeri állat; és nem tsiga.

Ha úgy vagyon hozzá; hozott egy tányérral,
Tzitront is hozott ő, mert eszik *tzitronnal*,
Rá nézvén nem tudtam, mint bánnyak én azzal,
Késsel nyúljak hozzá, avagy tsak marokkal.

Tányérról én egygyet hirtelen fel kaptam,
Majd ki tört a' fogam, hogy belé haraptam,
Fogam között fel nyílt, bent mi van hogy láttam,
Hogy ez nyálas, nyúlós mint taknyot tsodáltam.

Dolgom' az iffíú felette katzagta;
De hogy kell ezt enni, nékem meg mutatta,
Tzitronnak a' levét reája tsafarta,
Nem előbb tsak mikor már habzott fel nyalta.

Maga nékem egygyet szépen el készített,
Nyeljem le tsak frissen arra kénszerített,
Mondá: hogy már láttam ő azzal hogy mint tett,
Láttam is, mert akkor ő már tizet meg ett.

Id' adá, én aztat hirtelen le nyeltem,
Tajtékos levét is mind fel hörpentettem,
Alig vólt gyomromban, már is azt ítéltém,
Hogy *Kólíka* jön rám, mellytől nagyon féltem.

Úgy tetszett, nyeltem le nem mást, ha jég tsapot,
Érzettem hűl gyomrom, rágásokat kapott,
Gondoltam, nehezen érek én más napot;
Tám szükség is lészen hívattni Papot.

Izzadtam, zödültem, hol pedig sárgúltam,
Nagy undorodástól majd hogy nem ájúltam;
Bé fog fagyni gyomrom, azon is búsúltam,
Nehezen pihegtem, és tsak alig fűjtam.

Látván az iffiú nagy változásomat,
Majd le szakította, úgy rázta órromat,
Dörgölte tsömöröm' az egész hátomat,
Verejtéktől törlé gyakran homlokomat.

Nagy nehezen még is én magamhoz tértem,
Somlai boromat adja ide kértem,
A' *Boutellát* itt is egészen ki mértem,
Mellytől mindjárt régi egészségem' értem.

De meg is esküdtem a' nagy *Jehovára*,
Hogy soha sem nézek én az *Austrigára*,
Kívánom én aztat azoknak fogára,
A' kik pöknek, nézvén a' nyers szalonnára.

Ezek így történvén a' tántz palotába,
Ki mentünk; 's meg vontam magam egy szuglyába,
Látok egy vén Urat lenni *Maskarába*,
Iffian öltözve, de nem vólt *Lárvába*.

Szemöldökét e' vén bé feketítette,
Ősz haját haj porral vastagon hintette,
Artzája rántzait pirosra festette,
Parfumírozva vólt³⁶ mind ruhája, 's teste.

Rózsa színű selyem vala öltözete,
Vont arany paszomány annak prémezete,
Mint *Laufernek*, úgy vólt egész készülete,
Egy iffiú Dámát fel, 's alá vezete.

Hajlongott mellette, Angyalának híttá,
Mint egy húsz esztendő, szívét ez úgy víttá,
Ha ez a' *Kávét* keverte, úgy itta,
Tsúfság vólt mit nem tett ezen *Susannita*.

³⁶ *Parfumírozott*, teszi, a' ki magát szagos kenetekkel, hasonló vizekkel bé keni feni, hogy jó szag éreztessen testéről, 's ruhájáról.

Hogy mellettem el ment hihető meg esmért,
Hogy idegen legyek, magyarul arra kért,
Hogy tántzolni mennyek, de mindjárt méreg ért,
Azért így szóllottam hozzá, hogy felém tért.

E' Dáma az Úrnak, talám Unokája?
Nem lehet: Hitvese légyen, vagy mátkája,
Mert nagy Atyát mutat már az Úr formája,
Rántzai tetszenek, bár festett artzája.

Valamint a' tűztől puska por fel lobban,
Vagy kit Mennykő meg üt hirtelen le toppan,
Ez is sok szitkokkal én előmbe dobban,
Szidott ő, szidtam én ötöt annál jobban.

Végtére azt mondám: halja ked nagy Apó!
Kedhez az iffiú Dáma már nem való,
Hogyha Kempis Tamást olvassa, leszen jó,
Mert fogytig ha így él, el viszi a' *Manó*.³⁷

Dörmögve mellőlem ő el sompolyodott,
Mondá: hogy eszemben vagyok tébolyodott,
A' Dámája láttam, hogy el mosolyodott,
Ő is, azt jól tudom, hogy így gondolkodott.

Mint borúl folyhótól a' szép napnak fénye,
Úgy rútult e' véntől e' Dámának kénye,
Inkább tetszett néki ennek az erszénye,
Mint sem ezen vásott természetnek vénye.

Ezek így történvén én meg szóllítottam
Az iffiat, néki ezeket mondottam:
Négyet már el ütött az óra hallottam,
Haza megyek, a' más éjjel sem aludtam.

Hanem a' vatsora árát meg fizetni
Akarnám, ha tudnám mennyit kell le tenni,
Nem sok vólt, tán sokat nem fog érte venni,
Tudja meg: *Kelnerrel* tud ő beszélteni.

Kérdezvén a' *Kelnert*, az egybe így felelt,
Nem sok, tsak hat arany; a' hideg majd ki lelt,
Mondám: hogy kevés bort adott, kevés ételt,
A' Török földjén sem hallottam illy vételt.

Mondá az iffiú: az Úr tsak héjába
Beszél, mert a' dolog így vagyon a' Bálba,
Itt mindent, a' ki mit téssen a' szájába,
Drágán kell fizetni, nints mód alkujába.

Ki vettem az erszényt, de a' szívem vérzett,
Kelnernek hat aranyt fizetvén rám nézett,
Schon gut, azt mondotta, de búm lett tetézett,
Fejem aranyimért fájdalokat érzett.

³⁷ *Manónak* mondatik a' rosszsz Lélek a' Magyaroknál.

Mindjárt meg esküdtem, 's fel tettem magamba,
Soha még én élek, hogy nem megyek Bálba,
Mert hat aranyakért tíz hétig *Szathtmárba*
Lett volna mint borom, mint sült, főtt a' tálba.

Ott hagytam én a' Bált, és haza siettem,
De az aranyimat el nem felejthettem,
Ágyamra bús szívvel magamat vetettem,
Átkot *Austrigára*, 's *Kelnerre* ejtettem.

TIZEDIK RÉSZ.

Ebben elő beszéli, haza menvén mit beszéllett a' Cancellistával, és hogy a' helybe Pestre által menvén, ott miket látot. Melly utánn Magyar Dámákkal némelly helyeken öszve akadván tsúfos öltözetjekért azokkal mint bánt, miként tsúfolta, hosszasán elő adja, mind addig miglen szállására feküdni haza ment.

Cancellista Földim bé jött a' szobába,
Hát még is te fekszel, azt mondá, az ágyba?
Gondoltam, valami estél galibába,
Éjtszaka nem szoktál késni te héjába.

Földi! tsak magammal vólt bajom, mondottam,
Mind elő számláltam, hol és kikkel vóltam,
Bálba *Austrigától* hogy én majd meg hóltam,
A' *Gavalérok*at én miként tsúfoltam.

Földi! még valahol téged' meg lódítanak³⁸
Hogy ha békét nem hagysz nékik, meg indítanak,
Egy medvére ha sok kutyákat uszítanak,
Le vonnyák; téged' is egyszer meg símítanak.

Mondám: ha most nem vólt bajom, már nem félek,
Nehezen is lészek többé én ő vélek,
Akarom, hogy tudják: rólok mit ítélek,
El sem felejtnek ők míg benne lesz Lélek.

Már ezentúl dolgom léssen a' Dámákkal,
Piperésen lépő szép kis Aszszonykákkal,
Rántzokat titkoló tabákos Banyákkal,
Alatsony rendből is szült hajadonykákkal.

Dél előtt minden nap az Ország házához
Mentem, és le ülvén Urak a' Táblához,
Halgattam, mint fogtak az Ország dolgához,
Figyelmeztem, hogy ha fogtak nagy munkához.

Dél utánn majd mindég ki mentem sétalni,
Curiosus vóltam mindeneket látni,
Dámák is sétálnak, ha Nap szokott szálni,
Akkor majd lesz módóm azokat *vexálni*.

Pestre által mentem, hogy ottan láthassam
Vadak viadalát, 's magam mulathassam,
Hetznek hiják: miből áll ez, meg tudhassam,
Othonn a' Bíráknak, mit láttam, mondhassam.

³⁸ *Lódítani, indítani, símitani*, a' Magyarok mint egy *Allegorice*, mondják, azt értvén azon, hogy meg verik aztat, a' kinek ezek mondatnak.

Láttam, hogy tizenkét pántzéros kutyával
Vívott egy Oroszlány; de hármát farkával
Agyon sújtott, egygyet az első lábával
Meg nyomott, hogy béle ki jött párájával.

Meg is ölte volna tám mind a' kutyákat,
De hogy hánytak reá sűrűn *Rakétákat*,
El nem szenvedhetvén a' sok tűz szikrákat,
El szaladt, rá vonták a' vasas táblákat.

Ez után jöve ki egy nagy izmos Medve:
Vén volt ez, játszani nem is volt nagy kedve;
De még is fel vólt ez haragra gerjedve,
Mert sokszor kutyáktól vólt már meg ijedve.

Hetz Mester négy ebet reája botsátott,
Egygyet ezek közzül pofon ez úgy vágott,
Hogy tíz lépésnyire tőle karikázott,
Egygyet meg ölelvén, bűdöst abból rázott.

Más két szelindekek füleit ragadták,
Szegény fáradt medvét a' földre le vonyták;
De a' *Hetz* Legények meg szabadították,
Szokott barlangjába bé is botsátották.

Botsátottak osztán egy nagy szilaj bikát,
Négy közzül hol egygyet, hol a' másik kutyát
Úgy fel hajigálta, mint fel hányják labdát,
Egy meg döglött; ezen által döfte szarvát.

Újra friss két kutyát reá eresztettek,
Ezek füleire hogy rá temeszkedtek,
Meg tarták, mind bika, mind kutyák reszkedtek,
És azért is vele már nem veszekedtek.

Vizet az ebeknek öntöttek fejére,
Szalada mindenik a' maga helyére,
Így lett a' bika ment; de folyt füle vére,
Ez is hol tartatik, oda vissza tére.

Játszottak azután több apróbb vadakkal;
De kevés multság vala már azokkal,
Ideje gondoltam, van, hogy aszszonyokkal
Kezdem el *Hetzemet*, különös módokkal.

Hetz helyből ki menvén meg álltam az útszán,
Jöttek a' sok Dámák onnant egy más után,
Sok színű ruhákban öltözve nagy tzifrán,
Valamint a' Harkály vóltak olyan tarkán.

Egygyikének éppen, a' ki melettem ment,
Bodrosan a' haja fél réfre állott fent,
Ez zöld *pomádéval* vastagon vala kent,
Hogy dombosan álljon, tettek alája lent.

Egy arasztnyi villa-tőkkal fel halmozva
Vala a' *Tupéja*, 's bé vala porozva,
Mint egy görög-dinnye hátrúl vólt dombozva,
Széles görbe fésű tartotta tsomózva.

Két sor gyöngy *Tupéján* keresztül kötözve,
Tollakból bokréta bal felől fel tőzve,
Másli pántlikából, melly tarkán vólt szőve,
Feje' tetejére vólt bokrosan fűzve.

Briliántos haj tők ragyogtak a' fején,
Hasonló *Kalaris* nyaka kerületén,
A' fodrán keresztül állt szúrva a' melyén,
Vólt kis arany *Spádé*, gyémánt vólt tetején.

Tsodálatos színű vala a' gúnyája,
Mint szány-talp görbe vólt két szárnya formája,
Ez alatt hasonló színű vólt szoknyája,
Mint fűrész ki vágva kék elő ruhája.³⁹

Aranynyal ki varrott vala tzipellője,
Mint hajó vitorla, nagy vólt legyezője,
Zsebéből ki tsüggödt fejer keszkenyője,
Lépett mint barázda' friss billegtetője.

Természet azonba úgy rá árasztotta
A' szépség' formáját, hogy azt tékozlotta,
Sok *Gavallér* szívét ez fel gyullasztotta,
Appetitussától, 's álmától fosztotta.

Most is hárma ötöt láttam késértette,
A' melly leg tzifrabb vólt jobb karján vezette,
A' más előtte ment, és ki terjesztette
*Paraszolját*⁴⁰ képét a' nap nem érhetette.

Harmadik *Sapó pá* körülötte sétált⁴¹
Mint bébitz a' hanton, olyan formán ugrált,
Szeles vólt, azért is, ha beszélt, kiabált,
Tzigány hideg törte, reszketett ha megállt.

Egy tzifra kává ház a' *Duna* hídjánál
Vagyon; és én szebbet nem is láttam annál,
Kérdés: ha nem szebb é *Vénus'* Templománál?
Tele vólt, azért is álltam ajtajánál.

³⁹ A' Dámák öltözetjeinek nevei, mivel, a' versekben ki magyaráztatnak, nem tartottam szükségesnek betűkkel való megjegyzéseket, és a' versek alatt teendő ki jegyzéseket.

⁴⁰ *Paraszol* olly ellen vető legyező a' nap ellen, mellynek a' teteje kerekdék és széles. *Paraplü* is hasonló eszköz az eső ellen.

⁴¹ *Sapó pá* annyit téssen, hogy a' fejére nem teszi kalapját, hogy a *frizúra* meg ne romoljon, hanem hóna alá.

Ezen szép Dáma is, ide el érkezett,
Hogy bé nem mehetett, azon nevetkezett,
Más Dámákkal fogott ajtón által kezét;
De tsoda! *ki légyek*, magyarul kérdezett.

Fejemet tsóválva, meg hajtám magamat,
Meg mondtam ki legyek, 's Budára útam
Mért tettem, és így el beszélvén dolgomat,
Halgatta; de észre vette tsodáltomat.

Azért is szép tiszta Magyarsággal szóllott,
Mert tsóváltam fejem', arról tudakozott,
Talám álmélkodást személyje okozott,
Kért, mondjam meg, arra engemet mi hozott?

Tévéen lépéseit, tekinték lábára,
Fél arasztnyi hosszú tzipéje tsatjára,
Annyi magasságú rá varrott farkára,
Tsodáltam, hogy léphet nem állván talpára.

Vele vólt két inas, jáger, egy laib Huszár:
Ha gorombán szóllok, fejem majd porúl jár;
De meg bátorodtam, szóllok, mert arra vár,
Ha le hordanak is, az előttem kis kár.

Szólltam, hogy tsodáltam, én mindjárt meg mondom;
De kivel van szóllni szerentsém kell tudnom,
*Æticát*⁴² tanúltam, az is leg főbb gondom,
Hogy azt által hágni ne adassék módom.

Mondá: Magyar Grófnak vagyok felesége,
Septem Virátusnál van ennek tisztsége,
Gróf vólt eleinek minden Nemzetsége,
Hidjem el, nints ebbe senkinek kétsége.

Jó, hogy meg kérdeztem, Nagyságod ki légyen,
Hárúlt vólna másképp fejemre nagy szégyen,
Haragot ellenem Nagyságod ne végyen,
Meg vallom, mit véltem, velem bár mit tégyen.

Azt gondoltam, hogy a' méltóságos Grófné,
Mivel Hetzbe láttam, légyen Hetz mesterné,
Avagy Komédián, hogy légyen tántzosné,
Ha a' nem: *Operán* első énekesné.

El katzagta magát, és eztet mondotta:
Nótárius Uram! ezt hogy gondolhatta?
Több Dámák is vóltak a' Hetzbe láthatta,
Tsupán én felőlem ezt hogy állíthatta?

Feleltem: Nagyságod egy olly jeles Dáma,
Kin tetézve nyugszik a' szépségnek halma,
Páristól adódni illenék az alma,
Inkább Nagyságodnak, bár vette Helena;

⁴² Tészi a' szép, és jó Erköltsök' tudományját mellynek a' betsület tzélja.

De illy öltözetbe mért jár, nem tudhatom,
Köntösinek színét én meg nem foghatom,
Szabásának párját nem láttam, mondhatom,
Fársáangi Maskara: másnak nem tarthatom.

Mint a' Tsányi torony, úgy áll elől haja,
Tudom, van fejének horgas töktől baja,
Hátról a' dombjába férne egy méh raja,
Nem dagad illy nagyon a' Balaton' zaja.

Mivel életembe én illyet nem láttam,
Tudja meg Nagyságod, hogy eztet tsodáltam;
De azután sokkal jobban álmélkodtam,
A' midőn magyar szót Nagysádtól hallottam.

A' Hetzbe egy Dáma sem vólt illy irombán,
Így varott ruhába, illyen nagyon tarkán,
Hogy is gondolhattam vólna mást az után,
Illy különöst látván Magyar Grófnén 's Dámán.

Tudja meg Kegyelmed! most az új világba,
Illy módi öltözet jött bé a' szokásba,
Másképpen öltözve, semmi társaságba,
Egy Dáma sem mehet, tsak éppen *volánba*.

A' ruhámnak színét híjják *Kaka Dűfén*,
Ezt hordja olly Dáma, melly iffíú 's nem vén,
Pántlikám *kukliko* szín fejem' tetején,
Hadi Tisztek *Finést*, látnak a' kis *Spádén*.

Nem mint Tsányi torony, de *alla Persien*,
Van bodrozva hajam, magosan 's merevén,
Hátról azért dombos; mert fekszik fejelkén,
És ez neveztetik *Sinyonnak* a' nevén.

Méltóságos Grófné! a' Felséges Isten
Tsak ezt a' világot, mellyben élünk itten,
Teremté, hogy újjabb vólna lehetetlen,
E' szó: hogy *új világ*, nálom értethetlen.

Az ó, nem hallottam, mikor enyészett el,
Hogy az új világnak így adatasson hely,
Új Mójzes sem támadt, új teremtés könyvel,
Tám tsak az Ó, lesz Új, az új köntösökkel,

Új világot nem tész mind ezen viselet,
Az óba áll a' sok meg esztelenedet,
Kiket kalmár, szabó, varga, frizér nevet,
Hogy kiki módiért tőlek sok pénzt vehet.

Az egész portéka, mellyből a' módi áll,
Olly gyenge, mint harmat, vagy tavaszi fű száll,
Hasad szakad, ha tsak lépve Dáma sétál,
Más nap megint új kell, ha lészen estve bál.

Ha el nem szakad is, de többszer fel venni,
Más nap nem illik így fel öltözve lenni.
Meg szűnt ez a' módi, kalmárhoz kell menni,
A' módi szabónak kell új munkát tenni.

Volán? ezt nem értem magyarul mit téssen,
Talám repülésből eredetet vészen,
A' szány talp jó havon, majd egy ollyat téssen,
Nagysád is szállani tán van mindég készen.

Kaka Dűfén színe; de bűdös ez a' szín,
Ezt magán viselni nem öröm; hanem kín,
Frantzia fogakon festődjön ettől ín,
Mivel Hertzegjeknek testéből foly e' kín.

Pántlikája színét nevezik *Kuklikó* -
Vallyon lehet é már ennél ostobább szó?
Kakas taré szín ez, de így hívni nem jó;
Azért *kuklikónak* mondja minden bohó.

A' kis *Spadé Finést* a' hadi Tiszteknek
Mutat: más *Spadéjok* vagyon ám ezeknek.
Vigyázzon Nagyságod! ezek sebet tesznek,
Ha egyszer a' szíven győzedelmet vesznek.

Hidje el Nagyságod! ébren vannak 's készen,
Ha *Actæon* a' Gróf, majd szarvassá lészen,
Sopkopf lesz belőle, melly nagy szarvast téssen,
A' dagadt erszény is meg lohadást vészen.

Ditső Eleinek mint vólt a' ruhája,
Nagysád Kastéljának minden Palotája
Képeken mutatja, mint vala formája,
Kérem, minden képre tekintsen reája.

Sok szép *Széculumok* immár el haladtak,
Mellyekben egy forma öltözetbe jártak;
Gyönggyel, és bíborral azok borítottak,
És soha a' majmos módikon nem kaptak.

Vont arany, vagy ezüst vala a' ruhájok,
Sok féle drága kő rakatott reájok;
Igaz, hogy sokba tölt illy drága munkájok;
De nagy Grófnék voltak, illet ez hozzájuk.

Nem vólt e' tékozlás, sőt vala gazdagság,
Ebből egymás utánn részesült leány ág,
Meg maradott nálok mind kints, mind méltóság,
Nem vólt e' víz tajték, hanem állandóság.

Nagysád is ha visel illyen öltözetet,
Minden meg esméri, Gróf ágyból született;
Az egész világtól vészen tiszteletet,
El is távoztatja a' bal ítéletet.

Török, Mogoly, Persa, Chinai Aszszonyság,
Melly légyen, esmérni lehet: állandóság
Viselteken vagyon; nem bánják, hogy óság,
Hogy nem is szégyenlik, tőlek nagy okosság.

Kérdezze Nagyságod! akár melly nemzetet,
Frantziát, és Ánglust, Olaszt, vagy Németet,
Hogy a' Magyar Dáma, hord melly viseletet,
Szép é az? Jól tudom, vesz illy feleletet:

A' nagy Jupiternek az ő Felesége,
A' midőn kívánta, ki tessék Felsége,
Ki tessék testének épsége, szépsége:
Így öltözött az fel, e' vólt ditsősége.

Nagyságod' testének minden portzikája,
Természetnek remek, 's leg nemesbb munkája,
Lybanusnak nintsen illyen Tzédrus fája,
A' tavasznak sem nyílt soha szebb rózsája.

Esedezem azért; hogy illyen tsúnyában
Ne járjon illy tsúfos, idegen tzundrában;
Mert Angyali szépség van Magyar ruhában
Mint Grófnét tisztelni fogják e' gúnyában.

Ezek után magam' meg hajtottam mélyen,
Bútsúzván kívántam, hogy sokáig éljen,
Minden szavaimat, kértem, jóra véljen,
Tovább így ne járjon: az Egektől féljen.

A' Laib Hufzár, ki őt' akkor kísértette,
Másnap velem öszve akadt, 's beszéllette,
Hogy Grófné szavaim' mind meg jelentette
Grófjának; kinek is tetszettek felette.

Mondá: ezen Magyar, jó Izraélita,
A' tí dolgotokat éppen nem símíta,
Haza buzgósága őt' arra indíta,
Igazság mondásra, Magyar vér buzdíta.

Mind szent írás a' mit mondott, és valóság,
A' Magyar Dámákban nintsen állandóság,
Mindnyájoknak tetszik a' módi, és újság;
A' tegnapi ruha, és Ura már óság.

Minden öltözetje gyenge, mint pókháló,
A' szél el szaggatja, más napra nem való;
De e' mivel módi, már szép; és igen jó,
Tzinkossa is mondja, *forzsok par Gyro*.⁴³

Ezen díbdábságnak még is meg kell lenni,
E' nélkül *Kszelsoftba* bé nem lehet menni,
A' szegény Urának, mit van, mit nints tenni,
Bár sok ezreket költ, még is meg kell venni.

⁴³ *For Jok par Dio*, annyit tesz Frantziájúl: Isten látja, hogy szép.

Mondá Grofné: szívem! magam meg esmérem;
Hogy ezek így vannak; azért kendet kérem,
Szeressen mint eddig; mert fogyjon el vérem,
Ha úgy öltözködöm, míg halálom' érem.

A' Huszár beszédjét a' mint el végzette,
Hogy ezek így vóltak, hittet petsételte.
Az öröm' könyveit két szemem ejtette;
Mert annak erejét szívem nem rejthette.

Mondám: én Istenem! adj több ilyen szívet,
Hazájához, 's annak köntöséhez hívet.
Engedd: ne érezzen idegen korts nyívet,
És mást ne viseljen; hanem Magyar mívet.

Örültem: *Cicero, Cátalina* ellen,
A' *Curián*, hogy nem szóllott élesebben,
Mint én a' Dámáknak. Most hoztam eszekben,
Hogy járnak? melly undok? melly rút öltözetben?

Innét alig ötven lépéseket tettem,
Más Dámával itt is, hamar szembe lettem,
E' mi nemzet légyen? ki nem esmérhettem,
Öltözetéből is azt ki nem vehettem.

Tett nagy kék kalapot forgátsból fejére,
Tsodáltam, melly magos, nézvén tetejére,
Tsatolt négy galándot bársonyból ő erre;
Mert atzél tsat varva, vólt ezek végére.

Véltem: vasasoknak nézek dobossára,
Két réz dobót tenni mint szoktak lovára,
Két valami úgy vólt, kötve oldalára,
Rázódott, hányódott minden mozdúltára.

Gondoltam én azt is, hogy Görögné lészen,
Két iszákja vagyon, mellybe holmit téssen,
Itt most vásár lészen; azért jött olly készen,
Mije van, el adja, Bétsben majd mást vészen;

De látván utánna mindenütt farkába,
Megy Lokaj öltözve szép liberiába,
Hogy Görögné vólna, nem lehet; híjába,
Dáma ez: bár ő van illy tsúfos ruhába.

Tzinóberrel festett vala két artzája;
Ki tetszett, hogy e' nem természet' rózsája,
Leg szebb vólt a' nála, hogy kitsíny vólt szája,
És hogy rendén állott rajta a' ruhája.

Hátról függött haja, három ágba fonyva,
Farára ruhája pántlikával vonyva,
Sok rántzot ejtett ott rakásra, mint ponyva.
Éppen ott állott meg, hol vólt latzi konyha.

Tractértől ki futa egy Tiszt nagy sebesen,
Complimentumokat hányt néki rendesen,
Beszélltek magyarul egymással ékesen;
De miről? Ők tudták; mert szólltak tsendesen.

A' Tiszt meg tsókolván kezét vissza tére,
De én álmélkodva néztem személyjére,
Ruha szabására, és annak színére,
Mint főtt rák, olly színre bé festett képére.

Felém fordúlt, 's mondá: Jó Uram! ked hallja:
Új kapút a' borjú a' miként tsodálja,
Tudja meg: nem vagyok aszszonyságok' allja,
Mért tsodál ked engem, kérem, okát vallja?

Meg hajtva mondtam: mit tűrem, 's tagadom,
Ki légyen? én ámbár aztat nem tudhatom,
Öltözetjét, 's annak színét tsodálhatom,
Mi féle találmány; mert meg nem foghatom.

Bár eleget néztem, 's nézek is reájok,
Nem tudom, tzipéjén mik légyenek azok:
Réz dobok é? avagy hernázból iszákok?
Abrakos tanyisztrák, avagy üres zsákok?

Ha! Ha! Ha! Katzagott, 's felette nevetett,
No! tett ked ruhámról, mondá, ítéletet!
Ada ked holmimnek szép nevezeteket,
Bizony az ördög is nevetné ezeket!

De nem neheztelek még is kegyelmedre;
Mert egygyűgyű ember szát tát ilyenekre,
Tsak rása szoknyákra, fátyol fő-kötőkre
Nézett eddig szeme, nem módi szerekre.

Ki légyek, ki kednél olly nagy tsodát téssen,
Reménylem, ha szóllok, mindent észre vészen,
Meg mondom, 's tanítom, hogy ha illy helyt lészen,
Ne bámúljon többé, mint illik, úgy nézzen:

Magyar Bárók voltak régtől én Őseim,
Haza fő hivatalt viseltek Eleim,
A' mellyeket bírok, számos szép értékim,
Mind rólok maradtak jószágim, 's kintseim.

Borsod Vármegyébe jöttem e' világra,
Míg böltsűbe voltam, estem árvaságra;
De jutottam még is olly jó tútorságra,
Ki gyűjté javamat szép szaporaságra.

A' *Notter Dámáknál* én felneveltettem,⁴⁴
Hogy idő jártával hajadoná lettem:
Pozsonyba Urammal én meg esmérkedtem,
Kinek is tsak hamar Felesége lettem.

⁴⁴ Notter Dámák Pozsonyba Frantzia Apátzák, kiknek fő kötelességek, a' Kis Aszszonyok' nevelése.

Az ő Nemzetje is, mint az enyim Báró,
Consiliarius, és Táblához járó,
Tesaurarius is, vagy Király Kints Záró,
Fiatal, és tanúlt, míg többeket váró,

Anglész neve vagyon én öltözetemnek,
Kupidó has színnek, híjják színét ennek,
Új szín ez, drága is; azért nints mindennek,
Érti é kend mindent, a' mit mondok kendnek?

A' mellyeket nevez kend dobnak, iszáknak,
Neveztetnek azok mindentől *Bufánnak*,
Szükség ezt viselni minden *Aszszonyságnak*;
Nyugvó Kanapéja ez ám két karjának!

Ég szín kalapomat Angliából hozták,
Arra a' négy tsatott ugyan ott dolgozták,
Ezen költségemet a' Dámák okozták;
Ma *Grand* módi, tegnap bár azt nem hordozták.

Itten Pesten, Budán élek nagy világban,
Ahol mindenféle módi van szokásban,
Ma ez ruhába van Dáma, hólnap, másban,
Ezt tselekszem én is ezen társaságban.

Reménylem, hogy tudja már *Famíliámat*,
Tudja, hogy mi színű? hogy híjják ruhámat?
Sok volna számlálni *Genealogiámat*,
Azért nem fárasztom kendért többé számat.

Nagyságod' szavait mind jól meg értettem,
Bár egygyűgyű vagyok, fejembe bé vettem,
Hogy el ne felejtsem, szentül azt fel tettem,
Prothocolumomba bé tészem, végzettem.

Mint víz a' szavai folynak vóltaképpen;
Soha sem *perorált Cicero* ekképpen,
*Gotsed Professorné*⁴⁵ nem szólt ilyen szépen,
A' *Kuffantók* közzé bé illene éppen.

Tudom,' régi jeles a' familiája,
Vak Bélától vagyon ennek *Diplomája*,
Tsak kár, hogy Nagyságod velejének tája,
Kereng, 's *cáputjának* vagyon nagy hibája!

Azon négy Ánglus tsat annak kerületit,
Szükség, hogy szorítsa minden szegleteit;
Hogy el ne szalaszsa Nagyságod az eszét,
Szaladó félben van: mutatja jeleit.

⁴⁵ *Lipsiába* Professor Gotsednek Felesége, nagyon tanúlt vólt, főképpen *Poéta* vólt, és jeles Németh *Orator*.

Vékony forgátsból van a' kék kalap szőve,
Hasonló forgáts van alatta a' főbe,
A' Dunának szele van most nagy erőbe,
El ragadja, 's szórja tétül a' mezébe.

Kupidó has hús szín, ruhája, és Anglész:
Ugyan azért hibás kalap alatt az ész.
Bétsbe a' bolondok háza már régen kész,
Ki abba Nagysádat zárja, jobbat nem tesz.

Kupidó hasának színét jól esméri?
Tám Nagyságod hasát e' szín gyakran éri?
E' mostani világ módijának béri,
Sok ezer a' szabó, illy ruhát melly méri.

Illenének majmok azon két Buffánra,
Az egygyikke a' jobb, más bal oldalára;
Így vólna *Grand* módi menni az utszára,
Hadd nézne a' világ *Láma* ' öltárára!⁴⁶

Mint kutyák Buffányján azok szolgálának:
Ha tántzolna Nagysád; azok ugrálnának,
Ha nevetne, ők is majd vigyorognának,
Puklit ha tsinálna, bukfettyet hánnának.

Így tenne Nagyságod bezzeg nagy világot!
Illyen módit sem Pest, sem Buda nem látott!
Ítélsz meg: tenne, melly nagy okosságot?
Én is azt kérdezem: érti é Nagyságod?

Hidje el Nagyságod! maga nemzetségét,
Hogy így jár, motkolja Hazáját, Nemzetét,
Tsúfítja szépségét, és deli termetét;
Vesse le, *Szcénába* való öltözetét.

Ha úgy jár, a' mint járt nagy Familiája,
Lészen ezzel Nagysád más Dámák' példája,
Ha mondja, hogy e' most a' módi mustrája,
Mind így fog öltözni, el múlt maskarája.

Illyen *Salermusnak* az ő oskolája,
Okosság, böltesség, minden regulája,
Azon egygyűgyűnek, mondja eztet szája,
A' ki mindég, míg él, lesz Nagysád' szolgálja.

El mentem, 's meg áltam a' híd tulsó végén,
A' hol egy szép sátor állott a' bal felén:
Ebben sok sétáló mulatgatott kedvén,
Egygyik *Lemonádét*, másik fagyost kérvén.

⁴⁶ *Lámat* tartják a' Tatárok azon nagy szent, és Fő Papnak, ki még soha meg nem holt, Templomokat, öltárokat építenek nékie, az ő lakását Butan Országba a' *Putala* hegyén tartják lenni.

Magam is bé menvén néztem a' zöld sátort,
Le ültem, és kértem magamnak megygyes bort,
Mellettem sok Dámák ültek, fogtak egy sort,
Nyúgodtak; mert gyalog nézték ők a' tábort.

A' szélső mellettem Pamarantsott evett,
Olly eleven, 's friss vólt, mint ágon az Evet,
Ha ment, mint a' *Pipis*, olly lépéseket tett,
Mint tzukros gerlitze nevet, úgy nevetett.

Fiatal személy vólt, és olly szép mint Júnó,
Piros ábrázatja, kezei mint a' hó,
Karján űlt egy gyapjas *Bolonézer kutjó*,⁴⁷
Olly szép fekete vólt, mint fekete holló.

Bizsu vólt a' neve, mert úgy szóllítgatta,
Mint egy kis gyermeket, szint úgy ápolgatta,
Undorodtam látván, miként tsókolgatta;
Főkép mikor száját ettől meg nyalatta.

Kalapja vólt: azon vólt sok olasz virág,
Hasonló munkából szép zöld *Cziprus* fa ág,
Testén öltözete lebeget, 's vala tág,
Illyen tsúfos szabást ritkán látott világ!

Rózsa szín tafota vólt felső ruhája,
Hátán ez úgy állott, mint Mojzes táblája,
Rövid vólt, 's két karján rántzolt vólt munkája,
Viola színű vólt ez alatt szoknyája.

Füléből le fügtek hosszan arany lántzok,
Bodrok melyje körül állattak, mint sántzok,
Számlálhatatlanok vóltak itt a' rántzok,
Gondoltam: lotyognak ezek, ha jár tántzot!

Látta, hogy én rajtam van Magyar öltözet,
Magyarúl szóllíttá 's imígyen kérdezett:
Honnan való az Úr? rég é hogy érkezett
Pestre? úgy é Tábort látni igyekezett?

Magyar szavát hallván nagyott sohajtottam,
Meg mondám, ki legyek, 's magam' meg hajtottam,
De ő is ki légyen, tudni óhajtottam,
Mondja meg, hozzája nyájasan szóllottam.

Ne sohajtson az Úr, mondá, hanem hallja:
Ítéző Mesternek vagyok én Leányja,
Granatérosoknak Bátyám Kapitányja,
A' másik Vármegyénk első Vicé Ispányja.

Az Ursulináknál, Kassán neveltettem,
Én hat esztendővel Klastromba tétettem;
Taval tizen hármát éppen hátra tettem,
Ide Szüleimhez hogy vissza vitettem.

⁴⁷ A' *Boloniai Kutjátskák* mind olly gyapjasok, mint a' magyar jűh, és kitsiny marad.

Mondám: bóldog Szülék, kik ilyen magzattal
Bírnak; illy választott gyönyörű alakkal,
Mellyen természetnek éke van halmokkal,
Erkölcök tengere, rá áradt habokkal.

De gondolatimba én nagyot vétettem;
Mert a' Kis Aszszonyról én aztat ítéltém,
Ma a' *Theátrumon* Flóra lesz, azt véltem,
Mivel illy *komikus* ruhába szemléltém.

Vagy talám *Diánna*; mert kutyát tart karján;
De tegez, és nyílak nintsenek oldalán,
Hold világ sem látszik felől a' kalapján,
Nem *Diánna*; inkább *Syrén* lészen talán.⁴⁸

Nem vagyok én Flóra, *Syrén*, sem *Diánna*,
Mosolyogva mondá, nevem még is Anna,
Gondolja! Nemzetem Theátrumra adná?
Szép értéke lévén illyenre juttatná?

Spányiol Országból jött ruhámnak neme,
Azért is Dámák közt e' nagy módi leve,
Mindenike hordja; *Karakó* a' neve,
Tág, azért is tőle nints a' testnek heve.

Virágos kalapja minden Kis Aszszonynak
Vagyon; mert e' nyárba ellent vett a' napnak,
Szép is, és könnyű is; azért azon kapnak,
Jó Uram! hát lássa, hasznát a' kalapnak!

Drága Kis Aszszonykám! mind ezeket látom;
De még is, mint bűnöm', azokat utálok,
Meg vallom, hogy nékem nints nagyobb halálom
Mintha Magyar Dámát így lenni találom.

Minden Török Dáma jár tsak törökösen,
Nemzete köntösét hordja örökösen,
Éppen ezen okból tartja is betsesen,
Más Nemzet ruháját utálja erősen.

A' Magyar öltözet leg szebb, leg nemesebb,
Nints Nemzet, a' mellynek ruhája ékeesebb,
Nints így fel öltözött Dámánál díszesebb,
Ki terjesztett farkú Páva sem kényesebb.

Hogy a' kalap könnyű, 's nap ellen igen jó,
Nyárba híves, nem is nehéz a' *karakó*:
Hidje a' Kis Aszszony! ez mind *persvásió*,
Mind Maskara biz' ez, tsak fársángra való.

⁴⁸ *Diánna* a' vadászat' Isten Aszszonyja íratatit kutyákkal, tegez, és nyílakkal, a' feje tetején pedig hold világ.

Ha magyarba járna, senki sem kérdezné,
Ki ez, ki olly tsúfon van? tán énekesné?
Magyar Kis Aszszonyinak minden meg esmérné,
A' lévén, hogy így jár, azt kiki dítsérné.

Hidje: ha magára Magyar ruhát vészen,
Eszther Királynéhez hasonlónvá léssen,
Szerelem hagymászsza el fogja egészszen
Sok Gavalér' szívét; nem egy beteg léssen.

Mondá: no jó Uram! mindjárt haza megyek,
És Szülőim előtt majd le térdepelek,
Meg mondom, hogy többé illyet nem viselek,
Reménylem, hogy tőlek engedelmet nyerek.

Menyjen, Kis Aszszonykám! az Isten segélje,
Hogy meg ne engednék, azt éppen ne vélje,
Tsak kérem; ezeket hogy özsze metélje,
Karakóját nyelje el pokol veszélyje.

El ment a' sátorból, én is ki sétáltam
A' Rudas Fördőig, 's a' mint ott meg álltam,
Felém jönni én egy személyt hogy meg láttam,
Ezt a' többi között leg inkább tsodáltam.

Nem tudtam felőle ítéletet tenni,
Férfi é? Aszszony é? nem tudtam ki venni,
Ez *Hermafrodita*,⁴⁹ gondoltam, fog lenni,
Ki légyen? mi légyen? melléje kell menni.

Vereses *Tintuchból* vólt Főkötő fején,
Fél réf hoszszaságú *másli* az elején,
Olly nagy, mint egy szita, vala kerületén,
Vége, mint zsúp, függött hátának közepén.

Homlokán le tsügve hordta nyírett haját,
Sok foga vólt híja, ha nyitotta száját,
Öregség' rántzai gödrözték artzáját,
Börzsenynyel festette e' vénség' hibáját.

Mint reszked a' pitle, mikor őrel darát,
Úgy riszálta ez is, ha ment, a' vén farát,
Ha vigyorgott 's nyitá két hitván agyarát:
Hinnyogni gondoltam Barátok' szamarát.

Férfi öltözet vólt többi öltözete;
De még is gondoltam, hogy Aszszony lehet é?
Szava is ollyan vólt, ha szólltt, vagy nevette,
Legyezőt kezével a' nap ellen vete.

Magos, száraz vólt ez, véltem, látok halált;
Majd fel döltem, hogy rám lehelleni talált,
Olly bűdös vólt szája, hozzám közel is állt,
Magyarúl köszöntött, és tabákkal kínált.

⁴⁹ *Hermafrodita* az, a' ki egy holnapba Férfi, a' másikba Aszszony.

Meg köszöntem, 's mondja: jaj be el fáradtam!
Bálba voltam, mindég tántzoltam, vígadtam,
Igaz! Kedvem szerint magamat mulattam,
Egész éjjel tsak egy órát sem aludtam.

Mondám: Anyám Aszszony! tám Szent Gellért hegyén
Mulatott ez éjjel, 's tántzolt a' tetején?
Igen köhög! úgy é *catharus* van melyjén?
Purgátziót, kérem, végyen bé idején.

Bezzeg nem kellett több! mert ezen *Xantippe*⁵⁰
Szidott, motskolt: haját majd fejemről tépe,
Ki önté testére mérgét az ő lépe,
Hydrát, Basiliskust mutatott a' képe.

Te gaz ember, bolond! azt mered mondani,
Hogy Sz. Gellért hegyén voltam én mulatni?
Ahol Boszorkányok szoktak tsak vígadni,
És még *Anyám Aszszony* hozzám úgy szóllani!

Hűsz esztendő vagyok, még is öregnek vélsz,
Tudod é: Te díb dáb ember! Kivel beszélsz?
Meg mutatom néked, hogy mit téssen a' félsz;
Mert magad erőddel földről majd fel nem kélsz.

Meg ijedtem, dúlt fült e' mérges Pandora,
Mint mérges pókának függött kánya orra,
Féltem: ha Boszorkány, majd tör engem porrá,
És juttat kínok közt végső halál torra.

Azért szépen kértem, hogy ne haragudjon,
Ezen szavaimon úgy fel ne induljon,
Engesztelődjön meg, és haragja múljon,
Nem méltó a' dolog; azért könyve húljon.

Mondám: ő tsak azért tetszett nékem vénnek,
Mert tsúfos ruhája teszi ötet ennek,
Ketretz főkötője szépségét fejének
El takarja azért, tetszik ő illyennek.

Te ostoba! Módis; Főkötöm nem ketretz,
Furó - Köntösömnek neve, mellyt te nevetsz,
Falusi dőre vagy, te ehhez nem értesz,
És tsak kitsíny ember, pokolba el mehetsz.

Tudjad, Szegeden volt Bíró az én Atyám,
Itt, az Harmintz adón *Contralór* a' Bátyám,
Postán író Deák Uram: özvegy Anyám.
Engemet titulál egész világ: *Madám*.

*Szervitőr Trezümb*l, mondám, drága Madám!
Nem tudván, ki légyen, nem vétettem talám,
Illő Titulussát, hogy én meg nem adám,
Vigyázok ezentúl, hogy ne hibázzon szám.

⁵⁰ *Xantippe* ama' híres, bölts *Socratesnek* vala Felesége, de felette mérges, és tökéletlen Aszszony vala.

Tudom már: melly nemes, melly nagy nemzetsége,
Bátyjának, Urának hogy jeles tisztsége,
Téntatartó, penna tzímere' szépsége,
Posta sípot fújni tud Ura készsége.

Hogy tsak hús esztendő: azt mondja a' Madám?
Multiplícáltatik, ha háromszor e' szám,
Úgy el hiszem: másképp, kurva Apám, Anyám,
Nem hiszem én, mert lesz tízzel is több talál.

Furó a' ruhája? sok esztendeje múlt,
Azolta a' Hóld is számtalanszor újjúlt;
Sokszor a' zöld fáknak levele is le húlt,
Miólta a' Madám illyen dologhoz nyúlt!

Jobb volna, jó Anyó! térne ked eszére,
Tintuch helyett kötne fátyolt a' fejére,
Furó helyett mentét öltene testére,
És Bál helyett menne inkább vetsernyére.

Héjába festi ked már rántzos artzáját,
Héjába tsipkézi zsugorodott száját,
Héjába póltzolja két melyje tzapáját,
Öszve főzte vénség' dere már pofáját.

Azt gondolja, hogy szép, ha farát riszálja,
Oda van! meg lohadt, szoknyát alig állja,
Vigyázzon; mert farát ha gyakran szitálja,
El veszti azt, 's magát pendelybe találja.

Hát még a' tántzba is el szokott ked menni?
Ha elő találja a' köhögés venni:
Nem engedi kendet abba meg pihenni,
Rút vége lesz annak; mert bűdöst fog tenni.

Jobb volna, hogy ha ked olvasót tsörgetne,
Vagy ülne guzsalyhoz, és orsót pergetne,
Magyar öltözetén senki sem nevetne,
Nem világ tzégére; de példa lehetne.

Ez vólt a' szent letzke: *á Diő* már Madám!
Akarom, szívemen a' mi vólt ki mondám,
Örvendem, ha erét kednek meg találám,
Ott hagytam; de még is magamat meg hajtám.

Bóldog Isten! ezen pokol *Megérája*,
Mint nem szidott, mennyi átkot mondott szája,
Tsipás vólt mint Lia; de szeme szikrája
Tűz vala, méregtől zöld vólt két pofája.

El mentem; utánnam kiabált, és morgott,
Néhány fogaival mérgesen tsikorgott,
Hányta, vette magát, mint szél vész, úgy forgott,
Epéjétől gyomra, és a' hasa korgott.

Tsak hamar el értem én a' szállásomat,
Nevettem meg látván Földim 's Pajtásimat.
Tettem vatsoránál én *Discursusomat*,
Dámákkal folytattam mint *Processusomat*.

Mond a' *Cancellista*: Te nagyon szurkálod,
Gavalérok', Dámák' módiját piszkálod,
Flegmájokat egyszer ha veszti, meg látod,
Melly *Labyrinthusba* magadat találod.

Földi! már több dolgom ő vélek nem leszen;
Mert gondolatimat ki öntém egészen,
Tám benne beszédem *impressiót* téssen,
Sok áll artzás módi végső *válét* vészen.

TIZENEGYEDIK RÉSZ.

Le fekiüdven a' Nótórius a' Szobájába, éjtszaka az útszán lármát hall, fel kelvén reggel, látja tele lenni néppel az útszákát, és mindeneket lát nyughatatlanságba lenni. Bé jövőn a' Cancellista a' szobájába szomorúan jelenti nékie, hogy Török háború vagyon: erre ő a' Duna hidjára fut, itten egy nagy Úrra akadván, e' meg beszélle nékie, mért vagyon a' Török háború. Le írja, mit látott a' Duna hidján. Meg ijedt, haza készül. El adja zsufa fakó lovát, egy Kapitánynak. Aztat is le írja, mint viselte magát, hogy a' Kapitány próbáltatta.

Ezzel én Földimnek mondék jó éjtszakát,
A' mellyben én háltam bé zártam a' szobát,
Morpheus botsátván szemeimre álmát,
Aludtam; de néha hallék még is lármát.

Más nap, látván, *Títán* fel jött szekérével,
Bé lépte a' földet ragyogó fényjével,
Fel keltem ágyamból: hát város népével
Az útszák meg tölte, 's nem vóltak békével.

Földim bé jött hozzám, láttam hogy szomorú,
Ijedve ezt mondja: Háború! Háború!
Jön a' Török sűrűn, mint égen a' ború,
Majd viszi a' népet, legyen bár melly korú.

Illy hírtelen dolgon nagyon álmélkodtam;
Azért a' Dunának hidjára futottam,
Ottan egy nagy Úrra hogy reá akadtam,
Örültem, hogy töle mindent meg tudhattam.

Mondá: Uram tudjad a' fényes Portának,
Azólta szüneti nintsen haragjának,
Miólta a' *Mosqua* Tzárné *Krimiának*⁵¹
Aszszonyja lett egész *Tauritániának*.

Ez Országba *Cherzon* várát építette,
Sőt koronáztatni magát itt hirdette,
Bessarábiát is Szultántól kérette,⁵²
Mondván, ha nem adja, fegyvert fog érette.

Azért is a' Tzárné most tölti boszszúját,
Izente ellene tenni háborúját,
Konstántzinápolba Mahomet zászlóját,
Országja határin ki téshi ló farkját.

A' hét tornyos várba Követjét záratta,
Bassáknak tudtokra háborúját adta,
Jantsárjai számát meg szaporította,
Spahiság⁵³ kész légyen meg parantsoltatta.

⁵¹ Krimia Tatár Orzágnak egygyik Tartományja, a' Fekete, és Azóri Tengerek között. A' Rómaiak *Tauritániának* hitták.

⁵² *Bessarabia*, *Moldva*, *Ukránia*, Duna, és Fekete Tenger között fekvő Ország.

⁵³ Spahi, a' lovasság, vagy Cavalleria. Jantsárság, Infanteria.

Egy felől ezeket gyűjti a' Nagy Vezér,⁵⁴
Más felől ama' nagy Bassa Seráskier,⁵⁵
A' vad Jantsárokba úgy fel buzdúlt a' vér,
Hogy Ágájok nekik szólni keveset mér.⁵⁶

Útban van számtalan Egyiptomi Török,
Többnyire Szeretseny, fekete a' bőrök,
A' fejeken éles apró bodor szőrök,
Fegyvere ezeknek kard, és hegyes török.

A' Tatár Kán siet számos Tatárival,⁵⁷
Jön tegezzel, 's töltött nyilas puzdraival,
Végein méreggel meg kent szigonyival,
Testnek, hogy nagyobbban ártsanak annyival.

A' *Kaputzi* Bassa, sok Hadi Hajókkal,⁵⁸
A' Tengeren úszkál, küszködik habokkal,
Frantzia Országból jött Pattantyúsokkal,
Ütközni kíván ez, *Mosqua Matrószokkal*.⁵⁹

A' nagy *Mosqua* Tzárné Felséges Urunkkal,
Aliántziába vagyon Tsászárunkkal,
Készen kell hát lenni egész táborunkkal,
Pogányság rosszúl bán máskép Országunkkal.

Így beszélvén láttam; egygyik Kurír Bétsbe,
A' másika pedig sietett Berlinbe,
Párisba egy Gárda veres öltözetbe,
Bétsből küldetett, ült pósta szekérébe.

A' másika méne sebesen Londonba,
Harmadika nyargalt Petroburgba nyomba,
Gondoltam Udvarunk van most nem kis gondba;
De a' Burgereket tsodáltam azonba.

Egész nap hallottam tsak *Projectumokat*,⁶⁰
Belgrádot meg venni hogy kell, *Plánumokat*,
Itt Budán Törökkel sok töltött halmokat,
Nevettem e' téntás vitéz bolondokat.

Sok közzülök meg jött már Jérusálemből,
Az Úr koporsóját a' Török' kezéből
Ki vette: de láttam a' Jordán vizéből
Sokat ivott, részeg: tetszett beszédjéből.

⁵⁴ Nagy Vezér. Ez Tsászár utánn első Személy, első Minister.

⁵⁵ Seráskier Bassa, ez utánn való Személy.

⁵⁶ Ága, a' Jantsároknak Fő Vezére.

⁵⁷ Kán, a Tatárok' Fő Vezére.

⁵⁸ Kaputzi Bassa, a' Hajós Sereg' Fő Vezére, Admirál.

⁵⁹ *Matrószok* a' Hajókon lévő szolgák.

⁶⁰ Szokása ez a' városi Polgároknak, különösen a' Bétsieknek, mindenféle *Plánumokat*, *Projektumokat* tenni a' Kávé Házakban, és ital közben, a' Háborúnak idején.

Mi lesz a' dologból, még öt nap itt vártam,
Dél előtt, dél után a' hídra sétáltam,
Ezt mindenkor néppel én tele találtam,
Számptalan sok hajót Dunán jönni láttam.

Terhelve közöttök sok vala lisztekkel,
Sok Pattantyúsokkal, sok pedig Pékekkel,
Sok Inzszenérekkel, sok Regementekkel,
Ágyúkkal, Bombikkal, 's más hadi szerekkel.

A' Fa Ispitály is, melyt Bétsbe tsinálták,
El szedték egymástól, és hajókra rakták,
És így ezt is Dunán az Átsokkal hozták,
Péter Váradjára innét le úsztatták.

Mint mondám: a' Duna fedett vólt hajókkal,
Mellyekben sok fegyver villogott, zászlókkal,
Látszott Granatéros süveg kaskétokkal,
A' szép muzsikálás, sípolás, dobokkal.

A' Dunának partján lovas Regementek,
Szüneti nem vala, le felé mint mentek,
Ezek pallost, 's kardot még quártélyba fentek,
Trombiták harsogtak, a' réz dobok zengtek,

A' mezőkben hol itt, hol amott a' Huszár
Nyargalván úgy tetszett, hogy száll Sólyom madár
Kótsag tollas Tisztje úgy ment, mint páva jár,
Ha ezek Töröktől vesznének, lenne kár.

A' Vasasok vóltak elől, 's hátról vasba,
Fejek is borítva vala vas sisakba,
A' föld ezek alatt rengett, lévén *Marsba*,
Tart fene Jantsárság ezektől a' Hartzba.

Az Ország' szélein a' mérész Horvátság,
Ki állott a' Székely, 's Oláh Katonaság:
Így folynak a' dolgok, látom a' barátság
A' Törökkel bomlik, bomlik a' szomszédság.

Hallottam *Mosqua* is Népe' nagy számával,
Ki szállott mezőre három Armádával,
Próbát akar tenni a' Török tsalmával,
Már is *Kolit* kiált Kozákja⁶¹ lármával.

A' *Mosqua* felette erős Nemzet, 's kemény,
Hideget nagyon bír: bár süssön verőfény,
Mind kettőt szenved, nints benne semmi kény,
Hogy Török hódolni fog nékik, van remény.

⁶¹ A' *Kozákok*, a' Don, és Bog vize körül lakó nép, mintegy fél Tatárok; de ó hitűek, sok számmal vagynak, a' fegyverjek hoszszú hegyes tör, ők *pikának* hívják, a' Tsatába *Kolit*, *Kolit* kiáltanak: az az: *szúrjad! szúrjad!*

Jól *exertzirozott* Infántériája,
Első Karban vagy *Artilleriája*,
Mint Töröké könnyű *Cavalleriája*,
Hinni kell: részekre fordul Mária kotzkája.

Sőt azt is hallottam, hogy már meg érkeztek,
És Oszakóv táján Törökkel ütköztek,
Hol Törökök között sokan vízbe veszték,
Kiket le nem vágta, rab szíjakra fűzték.

Mind ezeket hallván nagyon meg szeppentem,
A' nagy készüléket látván meg rezzentem,
De mint Nótárius kardomat nem fentem,
Hanem a' szállásra földimhez el mentem.

Mondám neki Sógor! rosszszul van a' dolog!
Eddig Temesvárnál tám az ágyú morog!
Ládd é: Katonaság mint ügyeleg, 's forog,
Jón a' Török! e' nem sánta, nem tántorog.

Az Ország is adja a' sok Rekrutákat,
Béres kotsisokat, és vonyó marhákat,
Szénát, és abrakot, a' sok gabonákat,
Le visznek pálinkát, sert, bort, szalonnákat.

Tudja Isten: hogy van otthon Feleségem!
Talám Rekruták már Fiam, és tselédem?
Ha el fogyott, mennyit hagytam eleségem,
Nem Török; de éhség lesz én ellenségem.

Hogy ezeket mondám, az ajtót nyitotta
Egy Lovas Kapitány, magát meg hajtotta,
Rám nézvén, kérése volna, azt mondotta,
Nálam, és beszédjét imígyen folytatta:

Uram! az Úré é azon paripa ló,
Mellynek szőre, a' mint láttam zsufa fakó?
Ha nem hibás, 's nem vén, Katonának való,
Meg veszem az Úrtól, hogy ha az el adó.

Mivel a' Serfőző aztat jól tartotta,
Minden nap háromszor meg abrakoltatta,
Kotsissával kétszer egy nap vakartatta,
Bizonyos órákra meg is itattatta;

Fel vette ő magát, és meg kövéredett,
Tsikó lévén fel nőtt, tizen öt markos lett,
A' sok jó abraktól meg is tüzesedett,
Nap fényen a' szőre, mint az arany fénylett.

Egy Katona eztet udvarra vezette,
Kapitány vizsgálta, lóról nézegette,
Agyarát, és körmét mind meg tekintgette,
Hány marok fog lenni, kétszer méregette.

Katona fel ülven hátára meg állott,
Meg indulván mindjárt nagyon fennyen hágott,
Meg állván lábával földet, és port vágott,
Hogy meg eresztette, szemével nem látott.

Futását végezvén jött vissza játszodva,
Ollykor egygyet szökött, tetszett, jön tántzolv,
Nyaka, mint hattyúnak, fent költ volt 's hajólva,
Két szeme fejére ki vala forogva.

Mintha dagasztóna, hátrúljával úgy ment,
Egy bokát a' máshoz nem ütött, és nem fent,
Bokros hosszú farkát viselte mindég fent,
A' színe mutatott ennek szép feje lent.

Kapitány fakómat nagyon meg szerette,
Hogy adjam el néki, kért igen felette,
Gondoltam: majd otthon mást vészek helyette;
Hatvan aranyakat le téve érette.

Sok szép áldásokat kívántam melléje,
Hol fog kélni, járni, légyen szerentséje,
Rajta a' Nagy Vezért el fogja, el érje,
Szultán' sok aranyját kalpagjával mérje.

TIZENKETTŐDIK RÉSZ.

El adván a' lovát a' Nótárius meg búsult, hogy miképpen megyen baza. A' Cancellista tanácsot ad nékie, hogy menjen által Pestre; mivel éppen vásár vala, ott fog találni Szathmári Görögöket, vagy is Szigethi Örményeket, a kikkel haza fog mehetni, meg is alkudott, és le írja, a' Serfőző mikép botsátotta el, melly reménységgel. Le írja bútsúzását, és útját, míg Szathmár várossába ért.

Bú érte fejemet, el adván lovamat,
Nem tudtam, hogy haza mint tegyem útam,
A' gyalog menésre nem adom magamat,
Hogy a' *bagáziám* nyomja a' hátamat,

Cancellista, hogy bús vagyok, vette észre,
Vásár vagyon, mondá, menny által Te Pestre,
Tudom fogsz akadni Szathmári Görögre,
Avagy Máramarosból szigethi Örményre.

Azért a' vásárba ki menni siettem,
A' sátorok között tétől tekintgettem,
Őket szerentsémre hamar fel is leltem,
Mivel sátorjokat már régen esmertem.

Hat forintba vélek mindjárt meg alkudtam,
Elő pénzt nékiek két forintot adtam,
Hogy hétfőn indulunk azt nagyon akartam,
Gond miatt fejemet többé nem vakartam.

A' vásárról vissza, szállásunkra tértem,
Gazdánk Templomból jött, ötöt utól értem,
Ebédet hamarabb ennénk arra kértem,
Ez utolsó dolgot tselekedje értem.

Ez utolsó dolgot? mondá: 's tsodálkozott.
Uram! tám valaki néked bajt okozott,
Én házamban miben lettél botránkozott?
Látom menni készülsz, mond, arra mi hozott?

Mondám: Drága Uram! az Anyám' méhében,
Olly jó dolgom nem vólt annak kebelében,
Mint te házadnál vólt; mert minden félében,
Részes vóltam, 's éltem javad' bővségében.

Te én nékem szállást tisztességest adál,
Érdemeim felett asztalodnál tartál,
Leg nagyobb Jól tévőm e' világon valál,
Akkor felejtlek el, mikor el visz halál.

Itten Budán immár el végeztem dolgom',
Te néked is régen alkalmatlankodom,
Görögökkel menni vagyon most jó módóm,
Házamhoz meg térni elég fontos okom.

Hiszen, tudja az Úr; mivel már nem újság,
Hogy a' Törökökkel leszen háborúság,
Szemmel látjuk, miként megy a' Katonaság,
Szörnyű a' készüllet, ez hát szent igazság.

Hitvesem 's gyermekim meg fognak ijedni,
Illy lármás időben nem tudnak mit tenni,
Szükségek van reám, otthon kell hát lenni,
Hétfőn korán reggel el is fogok menni.

A' Falunak is lesz most gyakran gyűlése,
Lesz a' rekrutáknak fogása, szedése,
Mind én fejemen áll ezek' rendelése,
A' rekrutáknak is madzaggal mérése.

Beszédemre Frántzli lyányát szállította,
Hogy útra kalátsot süssön parantsolta,
Ehhez egy pár sódart főzessen, mondotta;
Leánya is mindjárt kezeit mosdotta.

Gyorsan hozzá fogott a' kaláts sütéshez,
A' szakátsné pedig a' sódar főzéshez,
Szarvas húst is sütvén, látott az *espékhez*,
Borjú tzímeréhez, és más petsenyéhez.

Mind ezeket maga rakta iszákomba,
Egy pintze tokot is meg töltött azomba
Jó Budai borral, ezek után nyomba
Fínom Somlai bort tsapolt kulatsomba.

Más nap Vasárnap vólt, adott jó ebédet,
Mellyhez magunk ültünk, nem hívott vendéget,
Tett az asztal felett sok tréfa beszédet,
Ivott mindenféle verses egésséget.

Látta: hogy kedvem nints, kérdé, mért nem eszem
A' mit ő tselekszik, azt én mért nem teszem?
Asztalról a' pohárt mért hogy fel nem veszem?
Tám félek? Törökről gondolkodik eszem?

Mondám: a' Töröktől én éppen nem félek,
Katona nem vagyok, nem lesz tsatám vélek,
Mikor ők vágnak le, ha én addig élek,
Világ végezetig bennem lesz a' lélek:

Hanem drága Uram, bánat bánt engemet,
Szomorúság árja borítja szívemet,
Nem is fogom nyerni hamar meg kedvemet,
Vajha még ne érje betegség testemet!

Majd hasad a' szívem, hogy téged el hagylak,
Látlak é valaha? vagy soha sem látlak.
Te valál gyámolom, azért méltán szánlak;
De sok tettidért halálomig áldlak.

Mondá: hogy tsekélység az mit ő nékem tett,
Hozza azt magával emberi szeretet,
Kért: arról ne tégyek több emlékezetet,
Sőt most utóljára mutassak jó kedvet.

El éri azt: Budán fog még látni egykor,
Mert az Urak engem emlegetnek gyakor,
Prézesnek szájából hallotta már sokszor,
A' *Consiliumnál* hogy leszek *Janitor*.

Mondám: a' mit Egek felőlem rendelni
Fognak, az kelletik nékem; nem mást tenni,
Ajtó farkát ugyan úgy meg tudom kenni,
Hogy nem fog nyikorgást nyílásával tenni.

Új *systemáját* is törvénynek fel vettem,
Pontomra mint most foly mindent fel jegyzettem,
Szent *Ívó* képét is immár meg szerzettem,
Mindenre magamat alkalmasnak tettem.

Hallom: *Projectánsok* közt ki *Primárius*,
Abból válik leg jobb *Consiliárius*,
Törvény zavarókból lesz *Cancellárius*,
Ha Földet jól méri *Proto-Nótárius*.

Majd azt fogom tehát én itt *projectálni*,
Budának nem lehet, hol most áll, ott állni,
A' Tokai hegyre kell néki fel szállni,
Griff madár szárnyakat nékie tsinálni.

Fogom *disputálni*: hogy *Jus criminale*,
Est cum Canonico ad punctum aequale,
Liquidum solvatur, az volna *fatale*,
Gyilkosnak fejéhez illik *Gratiale*.

A' föld' kerektségét réffel fogom mérni,
Meg mondom búza szem hány fog ebbe férni,
Hány szemet ad kalász, ha ez meg fog érni;
Hanem *diurnumot* fogok ezért kérni.

De most még is szükség útamot követni,
Otthon mint foly dolgom meg kell tekinteni,
Ha, hogy *Decretumot* *Prézes* fog küldeni:
Egybe hidje az Úr itt fogok teremni.

Dél utánn mindenem' rakták kotsijára,
Az utánn magam is fel ültem én arra,
Görögöknek Pesten mentem szállására,
Ahhol is le tettem azt egy garmadára.

A' Görögök mondák: gondjok lesz ezekre,
Mindent fel is raknak még ma szekerekre,
Kértek: nálok légyek idején reggelre,
Mert hálásra érni akarnak Gyöngyösre.

Viszsa tértem, ültünk hamar vatsorához,
Ültetett ő közel engemet magához,
Mutatta jó kedvét, mint illik gazdához,
Hogy fel költünk közel vóltunk viradtához.

Itten bútsúzásom' akartam kezdeni;
De lehetetlen vólt egy szót is ejteni;
Mert kezdték fájdalmaik szívemet sérteni,
Szemeim könnyeket mint záport önteni.

Zokogva borúltam a' Gazda nyakára,
Meg tsókoltam, húllott könyv az artzájára,
Néma vóltam, nézvén lyányára, magára,
El mentem, meg hajtván magam utóljára.

Cancellista Földim, Pestre által késírt;
De ő is magával bánat miatt nem bírt,
Mert a' mint én sírtam, ő is szinte úgy sírt,
Egy levelet adott, mellyet Atyjának írt.

Szekerekbe lovak bé vóltak már fogva,
Mind ketten egymástól bútsúztunk zokogva,
Mondám néki: Frántzlit vegye el, susogva,
E' szavamra láttam, hogy vólt mosolyodva.

Meg tsókolván egymást, Pestről elindúltunk,
Már szekéren ültem még is kezet fogtunk,
Gyöngyösre estvére jókor bé hajtottunk;
Igen jó út vala, azzal bóldogúltunk.

Nem vólt sehol bajom haza meg tértemben,
Mint vala Budára való fel jöttömben,
Sokan lévén, bátrak vóltunk mí mindenben,
Vígabb útam ennél nem vólt életemben.

Görög természettől fösvény szokott lenni,
Nem is láttam őket valami jót tenni,
Tsak olajos babot láttam őket enni,
Én, magamban, mondám, nem fogok így tenni.

Mert én hol szarvas húst, hol meg sódart ettem,
Néha kolátsomat, néha tzipóm' szeltem,
Somlyai, Budai borom' elő vettem,
A' mellyikből tetszett, poharam' töltöttem.

Valahol át' mentünk, minden helységeken
Muzsikát hallottunk zengeni ezekben,
Rekruták ugráltak, vóltak jó kedvekben;
De Anyákat láttam sírni keserveken.

Ötöd napra délre bé értünk Szathmárba,
Örvendeztem nagyon, hogy vagyok hazámba,
Képzeltam: estvére a' falu nagy számba
Házamnál Peleskén mint köszönt szobámba.

UTÓLSÓ RÉSZ.

A' Nótárius a' Görög' háza előtt lármát hallván, ki mégyen, 's látja, hogy azt a' Verbunk teszi, meg rémül közöttök mundírban Sándor Fiát látván. Evvel való beszédit le írja, és mint adta atyai áldását reája. A' Szomszédja szekerén estvére haza megy Peleskére. Le írja melly pompával jött a Tanács köszöntésére, és melly orátzióval ő is viszont fogadta aztat. Le írja Sándor Fia miatt Felesége szomorúságban lévén, aztat miként nyugosztalta meg, miket szóllott Sándorról nékie. Végtere meg egygyezett a' Feleségével; mivel még egy Latzi nevezetű Fia volt, hogy véle el vétetik a' Mester Leánnyát, hogy így ha fel nőnek ezen gyermekek mellett halhassanak meg. Le írja, hogy tsak Nótárius maradott, bé fejezvéen verseit azzal.

Hallok én azomba igen nagy lármázást,
Görög bótja előtt hangos muzsikálást,
Ki mentem: és láttam, hogy a' kiábálást
Katonaság teszi, tartván verbuálást.

*Hiripi Súgárral*⁶² húzták a' száraz fát,
Ámbár ezek *Pártest* nem tudnak, sem kótát;
De még is olly rendin meg vonnyák a' Nótát,
Hogy ki őket hallja, el felejtí holtát.

Ki menvén reájok szemeim' vetettem;
De majd el ájúltam, én úgy meg íjedtem,
Mert immár Mundírban köztök meg sejtettem,
A' Fiamat, Sándort, 's könyveket ejtettem.

Sújtással meg hányott tzipra vólt ruhája,
Olly nagy mint egy tallér sarkantyú tarája,
Tajtékból, mint tsupor, nem kisebb pipája,
Tántzolt: *Rytmusokat* kiáltott a' szája.

Mondám: Fiam Sándor! ugyan mit miveltél?
Mi vitt téged' arra, hogy Katona lettél?
Lám holtam utánn is javamból élhettél,
Engemet Anyáddal így keserítettél.

Tudjad, hogy *Budára* vissza fogok menni;
Táblánál *Janitor* mivel fogok lenni,
Téged *Auscultánsnak* akartalak tenni,
Nagy Uraságodból örömet venni.

Mitsoda? *Auscultans*? Adta, szedte, vette,
Hiszen! Fő Ispánynak sins illyen élete,
Eszem, iszom, és tsak tántzolok mellette -
Én a' téntát, pennát útálom felette.

Nem is penna; tsak kard illik a' kezembe,
Hogy azt Török vérbe mártsam, van eszembe,
Majd ha Belegrádnál vélek lések szembe,
Mint káposztát rakom fejeket verembe.

⁶² *Hiripi*, és *Súgár* Szathmár várossába jeles két tzigány Muzsikuskok.

Mint hull kasza alatt a' fű, majd a' Jantsár
Úgy hull karom által, hull a' Krími Tatár,
Sok turbányos Bassa, hull tsalmás Tefterdár,
Tisztségre fel megyek, leszek vice káplár.

Nyugott szível légyen drága Uram Atyám!
Kérem, ne sirasson kedves Aszszony Anyám!
Hogy ezen életre én magamat adám,
Ezzel holtig tartó Uraságom' kapám. -

Mondám: Fiam! mivel te ezen életre
Rá adád magadat, látom van kedvedre,
Adom hát atyai áldásom fejedre,
El mehetsz már bízvást Tatárra, Törökre.

Meg tsókolván kezem' köszönte 's jót kívánt,
Mondá áldásomért fog tenni adományt
Török pipát, számos oka Bassa dohányt,
Bulya vásznát, kávét annyának, 's egy kaftányt.

Éppen szomszédomnak üres szekere,
Ki búzát adott el, 's innét vissza tére,
Fel ültem, és értem jókor Peleskére,
Hogy már meg érkeztem el is futott híre.

Mindjárt a' kis bíró az öreg bíróval,
Az oskola mester harangozójával,
A' Polgári Tanács egy veres zászlóval,
Köszönteni jöttek illy *Orázióval*:

Ábrahám, Jákóbnak, Izsáknak Istene!
Senki hatalmadnak nem állhat ellene,
Sem Gulya, sem Bika, légyen bár melly fene;
Meg tartod azt, kinek el veszni kellene!

Meg mentéd Dávidot Góliáth kezétől,
Az Izráel népét Tenger' mélységétől,
Három Iffiakat tűz' emésztésétől:
Nótáriusunkat Bikák' döfésétől!

Ki húzád te ötöt a' Tsösznek árkából,
Mint Jónást ama' nagy Tzethalnak torkából,
Hogy vele ezt tetted magad jó vóltából;
Te Deumot halljad mindnyájunk' szájából:

Mondják hát mindnyájan: *Te Deum laudamus*,
Már ezt el végezvén, itt egy borjút *damus*,
A' Falu' Gazdája süsse meg, *oramus*,
Kinél örömünkbe mondjuk: ma *bibamus*.

Nótárius Urunk! hogy téged szemlélünk,
Azt ki nem mondhatjuk, miként örvend szívünk,
Egész tanács, egész falu arra kérünk,
Kormányozd bajunkat, gyámolítsad ügyünk'.

Egy malatzot hoztunk, két köből málét is⁶³
Néked ajándékba, ahoz egy tyúkot is,
Meg tudtuk immáron *titulusodat* is,
Vedd kedvesen tőlünk: Urunk *Perillustris*!

Egy nagyot köhenthén magam' meg hajtottam,
Kezembe egy hosszú papirost tartottam,
Merőn ki meresztett szemekkel állottam,
Altiori stylo ezeket mondottam:

Hic sum ego, qui sum nagy Zajtai⁶⁴ István,
Tíz hetet töltöttem tudja ketek! Budán,
Ott a' *Processusok* mint folynak a' Táblán,
Már tudom; *Kitonits* úgy nem tudta talám!

Ez papiroson van az egész *systema*;
Akadjon előmbe akár minő *thema*:
Szóllok *pro, et contra*, nem lészek én néma,
Deliberálok is, szalma é? vagy széna?

Ígérem: hogy lészek ketek Pátrónussa,
Légyen az Helységnek bár melly *Processussa*,
Meg mutatom: hogy van olly *Notáriussa*,
Kinek fejébe van egész *Husztii Jussa*.

A' mérésben sem lész semmi rövidsége,
Falu határának hossza, szélessége
Hány réf, és hány araszt ennek kereksege?
Meg mérem, 's meg mondom: mi a' tehetsége?

Magam is örvendek, hogy kenteket látom,
A' jó *harmoniót* én *recomendálok*,
Reménylem, hibásan hogy én nem találok
A' falu rovássát; ez lenne halálom.

Ezzel el bútsúztak, 's ki ki haza mene,
Mondották az útszán: ki ne örvendene?
Illy deákos embert gyertyával kellene
Keresni, ki jobban ennél beszéllene.

Mint a' víz, szájából úgy foly a' deák szó,
Oroszúl jól beszél, Oláh is igen jó,
Egész Paládokon egy sints ennyit tudó,⁶⁵
Még eskütnék tészik; mert annak is való.

Így már magam lévén, karjaim ki nyújtám,
Nyájas édes szókkal én ezeket szóllám:
Drága feleségem! Jöjj már te most hozzám,
Hadd öleljelek meg, hadd tsókoljon meg szám!

⁶³ Túl a' Tiszán a' Parasztság a' Tengeri búzát, vagy is Kukoritzát málénak is szokta nevezni.

⁶⁴ Peleskéhez igen közel van egy falu hely, melly Zajtának neveztetik, most már ott egy pusztá templom áll.

⁶⁵ Ugots Vármegyében vagynak néhány Faluk, a' mellyeknek nevek *Palád*, azért is mondatnak Paládok, vagy is Paládság.

El jött; de mint záport, könyveket hullata,
Meg ölelt; de hozzám egy szót sem szólhata,
Sűrű pihegések között csak jajgata,
Egyszer mondá: oda van szívem' *Alaha!*

Ebből észre vettem, hogy Sándort siratja,
Okai fájdalmak, hogy ki nem mondhatja
Nékem hogy mi baja; de ki tsodálhatja!
Minden Anya ilyen, azt kiki tudhatja.

Akár melly Anyának Katonává légyen
A' fia; már véli: mészár székre mégyen,
Sír, eped utánna, nem tudja, mit tégyen?
Nem lehet, hogy szívén erőszakot végyen.

Szólltam hozzá: szívem! te Sándort siratod,
Hogy Katonának ment, te aztat jajgatod,
Jobb léssz, ha szívedet meg nyugosztaltatod,
Örömnék magadat bánat helyett adod.

Ez a' nagy Istennek az ő szent tetszése,
Praedestinatum est: tehát ő végzése,
Ki változtatja meg? mivel rendelése,
Azért is szűnjön meg szívednek nyögése.

Szülék' fiaiból egygyik Pappá lészen,
Civilis státusba más szerentsét téssen,
Harmadik Angyal bőrt⁶⁶ vállaira vészen,
Anyáknak ezekre kell lenniék készen.

Sándor fiunk, tudod, kard végére termet,
Meg lásd! Török fővel tölt ez meg sok vermet,
A' Tatár Chám ellen buzogányt mint perget,
Úgy tetszik: hogy látom, Bassákat mint kerget.

Tudod, szívem! ithon ha mene kortsmára,
Orosz legényeknek görtsössel hátára
Sokszor rá kapkodott, szaladtak útszára,
Szobába csak maga maradt utóljára.

Hidd el: ő mint nagy Úr, úgy fog még meg térni,
Nyert kintset vékával fogja nekünk mérni,
Meg terhelt tevői el nem fognak férni
Házunknál: szomszédba majd helyet kell kérni.

Társ! tehát ne sirasd; hadd mennyen kedvére,
Bízd Istenre éltét, dolgát szerentsére,
Hadd légyen a' Haza', 's Király' védelmére,
Omoljon karjától Pogányságnak vére.

Tudjad: Jeruzsálmét Titus hogy meg vette,
A' Rómaiaknak kezébe ejtette:
Sándornak is mért ne lehetne illy tette?
Úgy mint Títust, őt' is Isten teremtetten.

⁶⁶ A' Katona angyal bőrnek nevezi a' pantallért.

A' szerentsés *Fátum* néki azt adhatja,
Hogy Konstantinápolyt meg veszi, 's bírhatja,
Mint Július Cézár akkor kiálthatja:
Veni, vidi, vici, örömmel mondhatja,

Itt el fogja nyerni Mahomet zászlóját,
Mekkából hozhatja hátán koporsóját,⁶⁷
Tsak fa ló vólt az, melly meg győzte a' Tróját;
Ő Ember: fa lónál tehet nagyobb próbát.

Castrióta vólt az, a' kit *Scanderbégnek*
A' Török nevezett: mert tartá vitéznek,
Scander Sándort téssen, érze is kezének
Súlyját, negyvenszeri el estét népének.⁶⁸

Sándort is a' Török egy vitéz embernek
Egyszer meg esmérvén, majd hívja *Scandernek*:
Vagy nagy Peleskei vitéz *Scander Bégnek*,
Meg lásd: melly híre lesz az Avasba ennek.⁶⁹

Ha Havas all földjét, Moldvát, Bulgáriát,
El nyeri Serviát, és egész Bosniát,
Ha meg hódoltatja tágas Romániát,
Móreát, Kandiát, Cziprust, Dalmáziát,

Európából ha ki mégyen előle
A' Török: mit gondolsz akkor te felőle?
A' Király ezekért mit téssen belőle?
Unterlaidnánságot tám nyerhet ő tőle.

Ötse, a' kis Latzi, ez is mi gyermekünk,
Bátyja Sándor mégyen; itt marad ez velünk:
Hidjed, örömünkre lesz ez meddig élünk,
Idővel mellette nyugszik meg vén fejünk.

Jól tanul *Schólában* többnyire ő *primus*,
A' fejébe vagyon egész *Káthékismus*,
Deákul jól beszéll, tudja: *quot sunt casus*,
Hóltom után lehet ő itt *Nótárius*.

Azon leszek: néki légyen a' mátkája
Trézsi, mesterünknek az ő kis lyánkája,
Láttam ugyan hogy vólt tőle bokkrétája:
Latzi néki adja, ha vagyon almája.

⁶⁷ *Mekka* Arabiai város a' hová Mahomet szalada, és ott meg is hala, vas koporsóba függ, mintha levegő égbe állana, azért eztet nagy tsudának tartják a' Törökök, pedig mágnes kövek tartják ezen koporsót.

⁶⁸ *Castriótát* az Törökök *Epirus* és *Albánia* Fejedelemnek tették, el pártolt utóljára tőlök, és ellenek hadat kezdett, a' mint is 16000 népével negyvenszer verte meg egymás után a' Törököt, azért Scandernek nevezték, melly Törökül Sándort téssen, és olly nagy vitéznek tartatott tőlök, mint Nagy Sándor vala.

⁶⁹ Avasnak hínak Szathmár Vármegyében egy egész *Processust*, melly tiszta Oláhságból áll.

Ezen két gyermekek csak fel nőhessenek,
Hymenől egy mással össze köthessenek:
Lész annyi vagyonunk, hogy ők élhessenek,
Minket holtunk után el is temessenek.

Hallottam: ruhája lesz tele ládával,
Egy tehént is adnak vele a' borjával,
A' sárga kantzát is, hogy azt tsikójával,
Mondotta az Atyja, el hozza magával.

Mondá Feleségem: ha így van a' dolog,
Sándor után szívem már nem fáj, nem dobog,
Rá adom áldásom', hogy lehessen boldog,
Tatár, Török földjén, 's akár merre forog.

Adjon Isten néki Sámson erősséget,
Mint Dávidnak vala olly nagy mérészséget,
Mellyet Józsué tett, tégyen vitézséget:
Hogy meg alázhassa a' pogány népséget.

Melly szerentsés vala *Hannibál Cannánál*,
Matzédó melly nyertes vala *Arbélánál*:
Olly szerentsés légyen ő is Belegrádnál,
Terjedjen el híre a' fényes Portánál.

Hannibal ad portas, ezen név mondásra
Retteget, félt Róma ezen kiáltásra:
Sándor ante portas, ezen rikkantásra,
Ázsia reszkessen jusson szaladásra.

Hallám: Feleségem tudja a' *Bibliát*,
Tudja a' Római 's Görög *Históriát*,
Nagy dolog! mert nem járt ő *Akadémiát*;
Még is illy példákkal áldja Sándor fiát:

Szöllék hozzá, 's mondám: kedves oldal bordám!
Te ékesen szöllő bölts tanult Minervám!
Tapsol a' testemben a' szívem, és vídám:
Mivel tudományban hasonló vagy hozzám.

Mond meg hát: Latziról úgy ítélsz é mint én?
Huszonkét esztendőt ő egyszer el érvén,
Trézsi tizenhétbe éppen akkor lépvén;
Jó lesz é a' dolog, egymáshoz ők férvén?

Mondá: Kedves Uram! erre vagyok készen,
Egy egy okosbb dolgot ked ugyan nem téssen:
Mintha azt el végzi, hogy Latzié leszen
Trézsi: ebből szívünk nagy örömet vészen.

Jól nevelt gyermek ez: szőni, főzni tud már,
Az orsó kezébe, mint a' villám úgy jár,
Nem henyél ez soha, légyen tél, akár nyár,
Ha Menyünk nem lenne, hidje ked, lenne kár.

Magna ingenia saepe conveniunt:

El fogja hát venni ötöt a' mí fiunk,
Akarom: kettőnknek egy az akaratunk,
Valamint egy ágyunk, 's vagyon egy paplanunk.

Így tehát mindenben én egygyet értettem,
A' Feleségemmel, és jónak is véltem:
Hogy Latzi el vegye Trézsit, mert így éltem
Nyugott lesz, mellettek nem lesz bajtól félttem.

Azonban Postán jött Budáról levelem,
Véltem, hogy *Janitor* vagyok, benne lelem,
De a *Cancellista* írja, hogy már helyem
Mássé: 's a' szerentse bánt így balúl velem.

Írta: a' Serfőzöt hogy ő el temette,
És Frantzli leányát feleségül vette,
Ki által ő magát bődög karba tette;
Mert vele sok kintset, sok pénzt nyert felette.

Én pedig ki voltam, tsak az is maradtam,
Et sic Budára is héjában fáradtam;
Még jó a' toronyba hogy bé nem zárattam;
Mivel sok Gavallért, 's Dámát meg támadtam.

Tsak Nótáriusság éltem' reménysége,
Míg járúl falunak hozzám kegyessége.
Itten nagy Peleskén lesz életem' vége,
Valamint most vagyon Verseimnek

V É G E.

TÓLDALÉK:
A' PELESKEI NÓTÁRIUSNAK

Hideg lelésétől való szűn napjain
Versekbe foglalt elmélkedése.

Magányosságomban természet' dolgáról,
Mélyen elmélkedvén annak mivóltáról,
Leg szebb, leg betesebb, leg édesbb javáról,
Reánk emberekre hárandó hasznáról.

Képzetem: sok kintsel rakott annak tára,
Sok van abban rejtve embernek hasznára;
De kívánságának mivel nints határa,
A' sok jók közt mi az? melly szolgál javára?

Mi légyen? a' mit ő leg kedvesbbet adhat,
Mellynél hasznosabbat, 's jobbat nem mutathat,
Mellyel, bár akarná, senkit meg nem tsalhat,
Sőt nem adván! kit kit ínségre juttathat.

Természet' dolgáról sokat írt *Socrates*,
Ő utánna *Plátó*, és *Aristóteles*,
Hordóban heverő rongyos *Diógenes*,
Plinius, *Galénus*, és bölts *Hypocrátes*.

Mindenféle képpen ők aztat vizsgálták,
Mint Borbély a' testet *anatomizálták*,
Tulajdonságait, mint aranyt, próbálták,
Még is leg főbb javát ők fel nem találták.

Ki mondá közzülök: hogy ha böltsességet,
Nagy észet, nagy tudományt, tökéletességet,
Ád embernek: adott olyan sok szentséget,
A' mellyek lelkének adnak erősséget.

Más írta: hogy a' kit szerentse fel emel,
Ennek fő garátján ha ki egyszer helyt lel:
Már nagyobb boldogság ennél ennek nem kell,
Nagyobb Uradalmat nem is találhat fel.

Harmadik tartotta: hogy ha gazdagságban
Torkig úszik; akkor vagyon boldogságban,
Ez által tétetik olly hatalmasságban,
Hogy részes világi minden méltóságban.

Meg vallom: hogy illy bölts *Filozófusokhoz*
Magam' nem tehetem illy nagy tudósokhoz,
Jobb magam' kaptsolom a' *Stoikusokhoz*,
Mint vakmerőn kapni illyen mély dolgokhoz.

De tán azzal ötet nem fogom ótsálni,
Ha a' természetet kívánom vizsgálni,
Leg főbb, leg nemesebb javát ki tzirkálni,
Mellyel ha ember bír, boldog: meg próbálni.

Nem áll én előttem ez a' böltsességből,
A' nagy tudományból, és az eszességből,
Nem áll gazdagságból, tündér szerentséből,
Hanem áll egyedül a' jó egészségből.

Tudjuk: melly bölts vala *Salamon*, 's melly gazdag,
Tsűre körül állott számtalan sok asztag,
Arany, ezüstből vólt házában minden tag,
Drága köve, 's gyöngye annyi vólt mint fű mag.

Mihént a' természet mostohán mutatta
Magát, 's egészségét tőle meg tagadta,
Minden böltsességét, 's kintsét meg únatta
Véle: és e' szókat kiáltva mondatta:

Ez világban minden nem más hanem hívság,
Ha természet nem ép, az élet tsak rabság.
Tudomány, böltsesség tompa balgatagság,
Gazdagság, fénylő kints, por, hamú, nagy vakság.

Nagy Sándor is addig vólt világ Bírája,
Míg a' természetnek nem érte hibája,
Mihent testét nyomta betegség igája,
Meg szűnt tsodálatra méltó sok munkája.

Sok ilyen példákat itten elő hozni
Lehetne; de nem jó únalmat okozni
Az olvasók előtt, 's illyekkel motozni;
Jobb az igazságot imígyen nyomozni:

Úgy é? ha természet egyszer változást vesz,
Melly által a' lélek' háza beteggé lesz,
Hogy már akkor ez test éppen semmit sem tesz,
Egygyik érzékenység másikkal nem egygyez?

Ha a' test gyulladoz, forró benne a' vér,
Meg dagad minden ín, *artéria*, és ér.
Mellyért is minden tag, különös *Spasmust* nyér,
A' *Pulsus* Postán megy, sebesen üt, és vér.

Nyújtja az inakat borzongató hideg,
Utánna a' fejet bódítja a' meleg,
Nintsen *appetitus*, a' gyomor ímeleg,
A' sok *Fantázia* az ágyban ögyeleg.

Kérdem: mit használhat akkor a' tudomány,
Böltsesség, méltóság, Ősi sok hagyomány?
Arany, ezüst, gyöngyök, gyémánt sok ragyogvány
Nagy Udvar, nagy Pompa, himzett új találmány?

Semmit. Bár próbáld meg hozass *Indiából*
Arany, és ezüstből rudakat *Chinából*,
Sok gyémántot, zafírt *Paraquariából*,
Mogyoró nagyságú gyöngyöt *Afrikából*.

Aranyból ezüstből szőtt Matériákat
Hozass *Indostánból* bíbort, kamukákat,
Lionból paszományt, *Londonból* órákat,
Párisból új módi *Galantériákat*.

Hermelint Nyusztokat végy *Sibériában*,
Fejér, kék, fekete Rókát *Kamtsatkában*,
Szép fejér medve bőrt kapsz *Norvégiában*,
Szürke, sárga Bárány bőrt lelsz *Krimiában*.

Dúld fel paripákért Tatár *Tzirkáziát*,
Járd hámos lovakért köves *Arábiát*,
Elefántod léssen, ha futod *Ázsiát*,
Pompás szekerekért keresd *Batáviát*.

E' sok ritkaságot vidd beteg házába,
Kínáld őt' azokkal *Paroxismussába*:
Gondolod: ezekkel léssel malasztjába?
Vagy is ezek szerek léssnek hagymászsába?

Ügyet sem fog vetni e' ritkaságokra,
Mint szemétre, tsak úgy fog nézni azokra,
Gyengült természete, tzéloz más dolgokra,
Mellyek lehessenek ohajtott hasznokra.

Tanúlt? nem fog szólni bölts matériáról,
Aquinásnak, *Dunsnak* szent tudományjáról,
Nevton, *Volfiusnak* új *Phyzikájáról*,
Hellnek, *Sajnovitsnak* látó *túbussáról*.

Az *Órátor* néma fekszik tsendességgel,
Satyricus füllel nem ír nevetséggel,
Az *Astronomus* sem mérkezik az éggel,
Nem bánja: *Magnes* tő forog bár melly véggel.

Poéta Uram sem mász *Ida* hegyére,
Mikor a' dedergő hideg jön testére,
Szemet sem vet danló Múzsák seregére,
Erdők, mezők, vizek sok szent Istenére.

Castáliusnak sem hörpöget kútjából,
Inkább iszik bodza virágnak *Théjából*,
Mexico Országnak *Rebarbarájából*,
Hogy *tertziánáját* ki üzze gyomrából.

Bajnok sem igyekszik Mársnak piattzára,
Nem készül Borostyánt kötni homlokára,
Akár ki rá ülhet a' szürke lovára,
Diadalmát bízza épebb pajtására.

Légyen a' *pátziens* bár Iffiú korban,
Hever ő előtte *Cupídó* a' porban,
Nem ül virágok közt *Chlorissal* egy sorban,
Aluszik itt *Vénus* mind szívben, gyomorban.

Nem áldozik akkor *Hymennek* vőlegény,
Mikor belső részét bántja a' kelevény,
Párolog; nem füstöl óltárán a' temjény,
Mellyért áldozatja ösztövé, és szegény.

Mind ezeknek oka természet romlása,
Elöl származik a' testnek meg bomlása,
A' testről tagokra hárul bádjadása,
Érzékenységeknek szűnik munkálása.

Atyafi! javallom: hogy természetedet
Tanúld ki, esmérđ meg e' fő vezéredet,
Ha ezt meg kíméled, kíméled testedet,
És sok esztendőkre nyújthatod éltedet.

Meg vallom: ellene én is hogy vétettem,
Zűrzavar hidegben vadászatot tettem,
Náthás, mint hurutos, hideglelés lettem,
De már előbbeni egésségem' vettem.

A' *Doktor* gyógyított Spanyol *Chínával*,
Nem állított helyre még is sok porával;
De jól lettem élven én Magyar *Kúrával*,
Szöllőmnek tizenöt esztendő's borával.

Nintsen a' Magyarnak jobb Málvázsiája,
Nints jobb *balzsamomja*, jobb *magnézsiája*,
Mintha tele pintze az ő patikája,
Máské legyen *Péru szaszaparillája*.

Legény vagyok újra: a' Kállai kettőt
Ímmár el járhatom, vagy guggó Tót lejtőt,
Által ugorhatom hosszan nyújtott száz tőt,
Áldasson az Isten! hogy adott új erőt.

UGYAN ANNAK

*egy Pozsonyi Nevendék Paphoz a' Királyi Szemináriumban írott
LEVELE.*

*Múzsámat Pozsonyi hegyek' tetejére,
Vad ketskés Kárpátnak az ő kezdetére,
Repíteni kívánván, nem vala kedvére,
Boszonkodva szóltam hozzája végtére:*

*Menj bátran, ez a' hegy nem Allion hegye,
Hol Márs ágyúitól reng az egész megye.
Nints itt, mi szívedet dobogásra vegye;
Nints, alkalmatlaná, mi útadat tegye.*

*Felelt: most tél vagyon, hogy mászok reája,
Jéggel borítottott ennek egész tája,
Mellytől is sikamlós ennek kösziklája,
Mi több! nem jég patkós két lábam bokája.*

*Mondám: Pegazusra téged nem ültetlek;
De hogy gyalog mennyél, azzal sem büntetlek,
Szárnyas Geniusnak hátára fel vetlek,
Ha nem mégy: a' Szamos vizébe temetlek.*

*Meg ijedt, mindjárt is téli subátskáját
Fel ölté magára, arra gubátskáját,
Fűzte lábaira tágos botskorkáját,
Nyakába akasztá levél táskátskáját.*

*Repül már, Ikarus szárnyait testére
Nem tűztem; lennének tám veszedelmére;
Mert hogy ha azokkal jutna nap fénnyére,
Olvadnának: esne Duna' fenekére.*

*Meg hagytam, ha fel ér a' hegy magossára,
Száljon le a' Várnak, tágas piartzára,
Rá akad ott hamar Apolló Házára,
Böltességnek, 's a' szent tudomány tárára.*

*Fel találja abba, Leviták' seregét,
Rekrutákból álló Szent Péter ezredét,
Hazánk Fiainak választott remekét,
Hyerarchiának jövőendő erejét.*

*Ők ezek, kik nyelvünk gyarapítására
Szörnyen igyekeznek magasztalására,
Krammer Professornak sok questiójára
Magyarúl felelnek Dogmatikájára.*

*Fársang van! szép Magyar Játékokat tesznek,
Mellyekből hallgatók szív örömet vesznek,
Ez Játékok után, tudom, vígan lesznek,
Profítziat, hogy ha Lelkes Fánkot esznek.*

Ha *Múzsám* bent lesz a' Szemináriumba,
Kérdje: T- -k G- -r mellyik *Muzseumba*
Lakik? tám' nem leszen mindég *Theatrumba*,
Sem *Pulpitussának Gynetzeumjába*.

Meg látván, mondja meg, hogy ötet tisztelem,
Névét a' fel derült egekig emelem.
Levelét olvasván, helyem' alig lelem,
Szép Magyarságában szívemet nevelem.

Kérdezze: mit mivel? talám most is nevet
A' Nótáriusnak verselése felett?
Oktatást azokból, 's tudományt nem vehet,
Öreg a' Poéta, már sokat nem tehet.

Midőn útját járta Egri *Parnassusnak*,
Meringette vizét ott *Kástáliusnak*,
Jobban tudta akkor, lábait *Jámbusnak*,
Mint most izékjein ugró *Daktylusnak*.

Írása is otsmány, tám nem olvashatja,
Mondja meg, hogy aztat ő nem tsodálhatja;

De hogy ha tetszenek, és vannak ízére:
A' vén Poétának váll nagy örömére;
De a *Flatérozást*, kéri, tegye fére,
Írja meg igazán, vannak é kedvére?

Végre, hogy mindég lesz ő igaz Barátja,
Mivel igaz buzgó magyar szívét látja,

Az ag vers szerzőnek e' jelen *Múzsája*
Ne légyen únalmat okozó munkája,
Komor most az idő, nem volt jó *vénája*,
Hirtelen firkálta sorait pennája.

Költ Nagy Peleskén, Bóldog Aszszony
Havának 11. napján 1790.
Eszkendőben.